

Erityishoitoraha

31.01.2019

Sisällysluettelo

1 Etuusohje	1
1.1 Hyvä hallinto	1
1.2 Tavoite	1
1.3 Oikeus ja edellytykset	1
1.3.1 Vakuutetun oikeus	2
1.3.1.1 Suomessa asuvat ja heihin rinnastettavat	2
1.3.1.2 Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat	2
1.3.2 Myöntämisedellytykset	3
1.3.2.1 Työstä estyminen ja ansionmenetys	3
1.3.2.2 Lääketieteelliset myöntämisedellytykset	5
1.3.2.2.1 Vaikea sairaus ja vaativa hoidollinen vaihe	6
1.3.2.2.2 Esimerkkejä sairausryhmittäin	7
1.3.2.2.2.1 Diabetes	7
1.3.2.2.2.2 Elin- ja kantasolusiirrot	8
1.3.2.2.2.3 Epilepsia	9
1.3.2.2.2.4 Leukemia ja muut syöpätaudit	10
1.3.2.2.2.5 Aivokasvaimet	12
1.3.2.2.2.6 Munuaissairaudet	13
1.3.2.2.2.7 Murtumat ja muut tapaturmat	14
1.3.2.2.2.8 Psykiatriset sairaudet	15
1.3.2.2.2.9 Päiväkirurgiset toimenpiteet	16
1.3.2.2.2.10 Reuma	17
1.3.2.2.2.11 Muut	18
1.3.2.3 Sairaanhoidon ja kuntoutukseen osallistuminen	19
1.3.2.3.1 Sairaalahoido	19
1.3.2.3.2 Poliklinikkahoito	20
1.3.2.3.3 Kotihoito	21
1.3.2.3.4 Varallaolo koulu- tai päivähoitokokeilun ajalla	21
1.3.2.3.5 Kuntoutus	22
1.3.3 Enimmäisajat ja niiden ylittäminen	23
1.3.3.1 Suorituspäivien laskeminen alusta	24
1.3.3.2 Painavat lääketieteelliset syyt	24
1.3.4 Ulkomailla annettu hoito ja kuntoutus	25
1.3.5 Kv-säännökset	25
1.3.5.1 EY-lainsäädäntöä soveltavien valtioiden välillä liikkuvien henkilöiden rahaetuudet	25
1.3.5.1.1 Vastuu etuuksista ja oikeus etuuksiin	26
1.3.5.1.2 Työtulot	28
1.3.5.1.3 Päivärahaetuuksien maksaminen muutettaessa ja muuton jälkeen	28
1.3.5.1.4 Päivärahaetuuksien hakeminen	29
1.3.5.1.5 Menettelyt työkyvyttömyyteen liittyvissä rahaetuuksissa	30
1.3.5.2 Sosiaaliturvasopimukset	31
1.4 Suhde muihin etuuksiin	31
1.4.1 Estävät etuudet	31

1.4.2 Vähennettävät etuudet	32
1.4.3 Erityistilanteita	32
1.5 Hakeminen	33
1.5.1 Vireilletulo	33
1.5.1.1 Lähettäjän vastuu	35
1.5.1.2 Asiakirjan siirto	35
1.5.2 Kuka voi hakea etuutta?	35
1.5.2.1 Henkilö itse	35
1.5.2.2 Edunvalvoja	36
1.5.2.3 Edunvalvontavaltuutettu	36
1.5.2.4 Asiamies eli valtuutettu	37
1.5.2.5 Lähiomainen tai muu henkilö	37
1.5.2.6 Kunta	38
1.5.3 Haku aika	38
1.5.4 Lisäselvitysten pyytäminen	38
1.5.4.1 Lisäselvitykset erityishoitorahassa	40
1.6 Määrä	41
1.6.1 Työtulojen perusteella	42
1.6.2 Edeltävän etuuden perusteella	43
1.6.3 Vähimmäismäärä	44
1.7 Määräytymisperusteet	44
1.7.1 Vähimmäismäärä	44
1.7.2 Työtulot	45
1.7.2.1 Palkkatulot	45
1.7.2.1.1 Ei palkkaa	48
1.7.2.2 Vakuutus palkka ja ulkomaan työtulo	50
1.7.2.3 Yrittäjän ja ammatinharjoittajan työtulot	51
1.7.2.3.1 Yrittäjämuodot	51
1.7.2.3.2 YEL- ja MYEL-työtulot	56
1.7.2.3.3 Vakuuttamisvelvollisuuden selvittäminen	59
1.7.2.3.4 Yrittäjäpalkan tarkistus	61
1.7.2.3.5 Vapaaehtoinen vakuutus	61
1.7.2.3.6 Työkorvaus	61
1.7.2.4 Vähennykset	63
1.7.2.5 Verotuksessa todettujen työtulojen käyttö	66
1.7.2.5.1 Yli vuodenvaihteen jatkuvat etuudet	67
1.7.2.5.2 Etuuslajin vaihtuminen	67
1.7.2.6 Esitetyt työtulot	67
1.7.2.6.1 Luotettava selvitys	71
1.7.2.6.2 Jatkuvat työtulot	71
1.7.2.6.3 Esitettyjen työtulojen arviointi	74
1.7.2.6.3.1 Edeltävät kuuden kuukauden tulot	75
1.7.2.6.3.2 Ammatinvaihtuminen	76
1.7.2.6.3.3 Ammatinvaihtumista vastaava muu syy	77
1.7.2.6.3.4 Tarkastelujakson pidentäminen	77
1.7.2.6.3.5 Uusi työsuhte tai työhön paluu	78

1.7.2.6.3.6	Pätkätyöt	80
1.7.2.6.4	Edeltävä etuus on perustunut 6 kk:n tuloihin	80
1.7.2.6.5	Yrittäjän ja ammatinharjoittajan työtulot	81
1.7.2.6.6	Apurahansaajan työtulo	85
1.7.2.6.7	Kunnaneläinlääkäriin esittämät tulot	85
1.7.2.6.8	Vakuutuspalkka tai ulkomaan työtulo	86
1.7.3	Edeltävän etuuden perusteella	87
1.7.3.1	Työttömyysetuudet	87
1.7.3.2	Kuntoutusrahat	88
1.7.3.3	Opintoraha	89
1.8	Ratkaiseminen	89
1.8.1	Käsittelypaikka	89
1.8.1.1	Työpaikkakassa	91
1.8.1.2	Kv-asioiden käsittelypaikka	91
1.8.2	Esteellisyydestä	93
1.8.2.1	Käsittely- ja ratkaisukielto	93
1.8.2.2	Esteellisyyden toteaminen	93
1.8.3	Asiantuntijalääkäriin arvio	93
1.8.4	Kuuleminen	93
1.8.4.1	Milloin asiakasta on kuultava?	93
1.8.4.2	Miten kuullaan?	94
1.8.5	Päätöksen antaminen	94
1.8.5.1	Päätöksensaaajat	94
1.9	Maksaminen	95
1.9.1	Maksuosoite	95
1.9.1.1	Ulkomaan maksuosoite	96
1.9.2	Maksunsaajat	96
1.9.2.1	Vakuutettu	96
1.9.2.2	Kelan toimisto	96
1.9.2.3	Palkkaturvan maksaja	97
1.9.2.4	Edunvalvoja	97
1.9.2.5	Kunta	97
1.9.2.6	Ulosottoviranomainen	98
1.9.3	Ennakonpidätyksen yleiset periaatteet	100
1.9.3.1	Ennakonpidätyksen perusteet	100
1.9.3.2	Lähdevero	101
1.9.3.3	Tietojen saanti ja käyttöönotto	102
1.9.3.3.1	Suorasiirtotiedot	102
1.9.3.3.2	Tiedot maksunsaajalta	102
1.9.3.3.3	Ennakonpidätyksen tallennus	103
1.9.3.3.4	Kelan selvitettävä	103
1.9.3.4	Toimittaminen	104
1.9.3.4.1	Päivärahat	104
1.9.3.5	Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus	105
1.9.3.6	Takaisin maksetut etuudet	106
1.9.3.7	Regressisuoritukset	106
1.9.3.8	Vuosi-ilmoitukset	107

1.9.3.9 Kuukausivalvonta	108
1.9.4 Maksun estäminen	108
1.9.5 Etuusmaksujen peruutukset pankista	108
1.10 Ilmoitusvelvollisuus	108
1.11 Tarkistaminen	108
1.12 Lakkauttaminen	109
1.13 Liikamaksu	109
1.13.1 Takaisinperintä	109
1.14 Päätöksen oikaisu ja poistaminen	109
1.15 Muutoksenhaku	110

1. Etuusohje

Etuusohje on toimintaohje, jota käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä. Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu Kelan sisäiseen käyttöön. Ohjeen pdf-tiedosto muodostuu automaattisesti Kelan intranetissä olevan etuusohjeen verkkosivuista.

Pdf-muotoisesta etuusohjeesta puuttuvat kaikille ohjeille sisällöltään samanlaiset ohjeet

- päätöksen oikaisu ja poistaminen
- takaisinperintä
- muutoksenhaku.

Näistä on tehty omat pdf-ohjeet.

1.1. Hyvä hallinto

Hallintolaissa säännellään hyvän hallinnon perusteet. Hallintolakia sovelletaan kaikkiin hallintoasioihin Kelassa. Näihin kuuluvat **etuusasiat**, sisäisen hallinnon asiat ja sidosryhmäyhteistyö.

Hallintolaki on yleislaki. **Jos erityislaissa, esimerkiksi etuuslaissa, jostain asiasta säädetään toisin, sovelletaan erityislakia.**

Hyvän hallinnon perusteista tarkemmin

- hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa
- etuusohjeen kohdissa hakeminen ja ratkaiseminen

1.2. Tavoite

Erityishoitoraha on tarkoitettu korvaamaan lyhytaikaista tai tilapäistä ansionmenetystä, joka aiheutuu vakuutetun osallistumisesta alle 16-vuotiaan lapsensa sairaudesta tai vammasta johtuvaan hoitoon tai kuntoutukseen.

1.3. Oikeus ja edellytykset

Erityishoitorahaan on oikeus edellytysten täytyessä sairausvakuutuslain mukaan vakuutetulla, joka osallistuu lapsensa sairaanhoitoon tai kuntoutukseen. Oman lapsen lisäksi kyseessä voi olla

- aviopuolison lapsi
- rekisteröidyssä parisuhteessa olevan puolison lapsi
- avopuolison lapsi
- ottolapsi
- lapsi, jota hakija tosiasiallisesti vanhemman tavoin hoitaa.

Tosiasiallisesti lasta vanhemman tavoin hoitavana voi tulla kyseeseen esimerkiksi huostaan otetun ja perhehoitoon sijoitetun lapsen sijaisvanhempi tai perhehoitaja taikka henkilö, joka on ottanut lapsen hoitoonsa tarkoituksenaan ottaa hänet ottolapseksi.

Erityishoitorahaan ei ole oikeutta tilapäisesti lasta hoitavalla henkilöllä kuten isovanhemmalla.

1.3.1. Vakuutetun oikeus

Sairausvakuutuslain mukaan vakuutettuja ovat:

- Suomessa vakinaisesti asuvat ja heihin rinnastettavat, ja
- Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat henkilöt, vaikka he eivät vakinaisesti asuisikaan Suomessa.

Ennen etuushakemuksen ratkaisemista varmista, että vakuuttaminen on selvitetty siltä ajalta, jolle etuutta on haettu.

1.3.1.1. Suomessa asuvat ja heihin rinnastettavat

Suomessa vakinaisesti asuva on vakuutettu sairausvakuutuslain mukaan (SVL 1224/2004 1 luku 2 § 1 mom.). Vakainainen Suomessa asuminen ratkaistaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain mukaan.

Lue lisää vakinaisesta asumistarkoituksesta.

Suomessa asuviin vakuutettuihin rinnastetaan enintään yhden vuoden ajan tilapäisesti ulkomailla oleskelevat henkilöt (SovAL 1573/1993 4 §).

Lisäksi soveltamisalain 5–8 §:ssä mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvat ovat laissa säädetyin edellytyksin edelleen sairausvakuutuslain mukaan vakuutettuina, myös yli vuoden kestävä ulkomailla oleskelun ajan. Tällaisia henkilöryhmiä ovat mm. valtion palveluksessa ulkomailla työskentelevät, lähetys- ja kehitysyhteistyöntekijät, suomalaisella aluksella palvelevat merimiehet, lähetetyt työntekijät, suomalaisen työnantajan ulkomailla palvelukseensa ottamat työntekijät, sekä päätoimiset opiskelijat ja tutkijat. Myös näihin ryhmiin kuuluvien mukana ulkomailla olevat perheenjäsenet vakuutetaan Suomessa.

Lue lisää Suomesta muutosta.

Huomaa, että työntekijöinä ja yrittäjinä EY-lainsäädäntöä soveltavassa [1] liikkuvien sosiaaliturva määräytyy EY:n sosiaaliturvalainsäädännön perusteella. Esimerkiksi lyhytaikainenkin työskentely muussa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa, voi johtaa Suomen sairausvakuutuksen päättymiseen.

Lue lisää EY:n sosiaaliturva-asetuksesta 883/2004 ja 1408/71.

[1] [EU- ja ETA-maat sekä muut EY-lainsäädäntöä soveltavat valtiot](#)

1.3.1.2. Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat

Suomessa työskentelevä tai yritystoimintaa harjoittava henkilö vakuutetaan, vaikka häntä ei pidettäisi vakinaisesti Suomessa asuvana (SVL 1224 /2004 1 luku 2 § 1 ja 2 mom.).

Työskentelyyn perustuva sairausvakuuttaminen edellyttää työntekijältä vähintään neljän kuukauden työskentelytarkoitusta Suomessa siten, että työttömyysturvalain (TTL 1290/2002 5 luku 3 ja 7 §) mukaisen työssäoloehdon työaika ja palkkaa koskevat edellytykset täytyvät. Lue lisää palkansaajan työssäoloehdosta. Huomaa, että vaatimus vähintään neljän kuukauden työskentelystä ei ole odotusaika, vaan henkilö, joka täyttää edellytykset, vakuutetaan heti työskentelyn aloittamisesta lukien.

Lue lisää soveltamisalain (SovAL 1573/1993) mukaisesta työskentelyyn perustuvasta vakuuttamisesta.

Yritystoiminnan harjoittamiseen perustuva sairausvakuuttaminen edellyttää, että yrittäjä on velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain (Yrittäjän eläkelaki 1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain ([Maatalousyrittäjän eläkelaki 1280/2006](#)) mukaisen vakuutuksen ja että hän on harjoittanut yritystoimintaa yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan, ennen vakuuttamista koskevan hakemuksen jättämistä. Edellytykset täyttävä yrittäjä vakuutetaan yritystoiminnan aloittamisesta lukien. Lue lisää yrittäjästä.

[1] EU- ja ETA-maat sekä muut EY-lainsäädäntöä soveltavat valtiot

Harkitessasi sairausvakuuttamista työskentelyn tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella huomioi, että samat vakuuttamisen edellytykset koskevat sekä EU-lainsäädäntöä soveltavista maista [1] ja sosiaaliturvasopimusmaista, että kaikista muistakin maista tulevia työntekijöitä ja yrittäjiä. Lisäksi edellytetään oleskelulupavaatimuksen täyttymistä (SovAL 3c §). Lue lisää oleskeluluvasta. Sairausvakuutuslain ja soveltamisalain työntekijän vakuuttamisen säännökset ovat melko yhtenäiset, mutta ne eroavat ns. kolmansista maista tulleiden yrittäjien osalta.

Sairausvakuutettuja eivät kuitenkaan ole Suomessa vieraan valtion edustustossa tai kansainvälisessä järjestössä työskentelevät ulkomaan kansalaiset.

1.3.2. Myöntämisedellytykset

Erityishoitorahassa myöntäminen edellyttää, että

- hakija on ollut estynyt työstään hoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen vuoksi (*työstä estyminen*) ja
- hänellä ei ole ollut työtuloja tältä ajalta (*ansionmenetys*).

Erityishoitorahan myöntämisedellytykset riippuvat lisäksi lapsen iästä, hoitopaikasta sekä sairauden vaikeusasteesta ja hoidollisesta vaiheesta.

Oikeus erityishoitorahaan tutkitaan vain sitä hakeneen vanhemman osalta. Jos edellytykset hänen osaltaan täyttyvät, ei toisen vanhemman kotityö estä erityishoitorahan myöntämistä.

Erityishoitorahaa myönnetään 0-15 -vuotiaan lapsen hoitoon osallistumisen perusteella. Erityishoitoraha voidaan myöntää vielä 16-vuotissyntymäpäivältä. Lapsen katsotaan olevan alle 7-vuotias vielä 7-vuotissyntymäpäivänään.

1.3.2.1. Työstä estyminen ja ansionmenetys

Erityishoitorahaan on oikeus vakuutetulla, joka on alle 16-vuotiaan lapsensa sairaanhoitoon liittyvään, nopeasti kehittyvään tai vaativaan hoidolliseen vaiheeseen osallistumisen tai lapsensa kuntoutuksen vuoksi lyhytaikaisesti tai tilapäisesti:

- 1) estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä (*työstä estyminen*) ja
- 2) jolla ei ole tältä ajalta työtuloja (*ansionmenetys*).

Työstä estyminen

Erityishoitorahaa voidaan myöntää hakijalle, joka on lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen vuoksi estynyt tekemästä omaa työtään tai ansiotyötään.

Hakijan tulee olla estynyt työstään kokopäiväisesti tai lähes kokopäiväisesti. Kokopäiväisesti työskentelevän tulee olla työstä estyneenä vähintään kuusi tuntia matkoineen. Osapäivätyöntekijän tulee olla estynyt osapäivätyöstään vastaavassa suhteessa.

Jos hakija ilmoittaa työskentelyn estyvän osittain ja tekevänsä joitakin työhönsä kuuluvia tehtäviä, arvioi onko työstä estyminen lähes kokopäiväistä. Huomioi kuitenkin, että vähäistä (1–2 h / viikko) suurempi työtulo estää erityishoitorahaoikeuden.

Työ on joko palkkatyötä tai omaa työtä. Omalla työllä tarkoitetaan

- työtä, joka suoritetaan omassa tai perheenjäsenen yrityksessä, liikkeessä tai ammatissa
- työtä, joka suoritetaan maa-, metsä-, kotitaloudessa tai muussa taloudessa
- itsenäistä tieteellistä tai taiteellista työtä
- päätoimista opiskelua.

Jos hakijalla ei ole palkkatyötä tai omaa työtä tai hän on muusta syystä kuin lapsen sairauden vuoksi palkattomalla vapaalla työstään (hoitovapaa, vuorotteluvapaa tms.), katsotaan hänen omaksi työkseen tältä ajalta oman talouden hoitaminen. Myös omaishoitajan katsotaan hoitavan omaa talouttaan, jos hänellä ei ole ansiotyötä tai muuta omaa työtä. Hakijan katsotaan estyvän oman talouden hoitamisesta silloin, kun hän osallistuu lapsen sairaanhoitoon tai kuntoutukseen kokopäiväisesti.

Ansionmenetys

Erityishoitorahaoikeutta ei ole siltä ajalta, jolta hakija saa palkkaa tai muuta työtuloa.

Erityishoitorahan myöntämisen ja maksamisen estävää työtuloa on

- työ- tai virkasuhteesta saatu palkka
 - myös vuosiloma-ajan palkka
- omasta yrityksestä tai maataloudesta nostettu palkka
- yrittäjätoimintaan liittyvä työkorvaus
- elinkeinotoiminnasta saatu ansiotulo
- vakuutuslasku.

Erityishoitorahan myöntämistä ja maksamista ei estä

- vähäinen kokouspalkkio tai muu vähäisen työskentelyn (1–2 h / viikko) perusteella maksettava kertakorvaus
- omaishoidon tuen hoitopalkkio
- perhehoitajan hoitopalkkio
- kotihoidon tuen hoitoraha ja hoitolisä
- pääomatulot
- metsän puhdas tuotto ja metsän myynnistä saatu myyntitulo
- osingot, jotka eivät perustu työpanokseen
- rojallit
- tekijänoikeuskorvaukset
- apuraha
- työsopimuksen tai virkasuhteen päättämisestä maksettava korvaus tai muu vahingonkorvaus
- voitonjako
- optiot
- verovapaat kustannusten korvaukset
 - verohallinnon päätöksen mukaiset verovapaat korvaukset kuten matkakustannusten korvaus, päiväraha ja ateriakorvaus
- työ- ja elinkeinotoimiston maksama starttiraha

Lue lisää muiden etuuksien ja korvausten vaikutuksesta erityishoitorahaan: [Suhde muihin etuuksiin](#).

Asiakas ilmoittaa hakemuksessa, saako palkkaa tai muuta ansiotuloa haetulta ajalta. Palkkatyöstä estyminen selvitetään lisäksi työnantajan todistuksella (Lomake Y17 Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta tai muun työnantajan selvitys) siitä, ettei sairaanhoitoon / kuntoutukseen osallistumisen ajalta makseta palkkaa. Jos hakijalla on useampi työnantaja, todistus tarvitaan kaikilta. Palkattomuuden voi varmistaa työnantajalta myös puhelimitse.

1.3.2.2. Lääketieteelliset myöntämisedellytykset

Erityishoitorahan myöntäminen edellyttää, että

- lapsen sairaus on nopeasti kehittyvässä ja vaativassa hoidollisessa vaiheessa ja
- vanhemman osallistuminen sairaanhoitoon, sairaudesta johtuvaan varallaoloon tai kuntoutukseen on tarpeellista.

Erityishoitorahan myöntämisedellytykset riippuvat lisäksi lapsen iästä, hoitopaikasta sekä sairauden vaikeusasteesta ja hoidollisesta vaiheesta.

Sairaala- ja poliklinikkahoidon ajalta (oikeus voi olla molemmilla vanhemmilla samanaikaisesti)		Kotihoidon ajalta (vain toiselle vanhemmalle kerrallaan)	Kuntoutuksen ajalta (mahdollista molemmille vanhemmille)	Koulu- tai päivähoitokokeilun ajalta (vain toiselle vanhemmalle kerrallaan)
Alle 7-vuotias lapsi	7–15-vuotias lapsi	0–15-vuotias lapsi	0–15-vuotias lapsi	0–15-vuotias lapsi
D-todistuksessa todetaan lapsen sairaus ja huoltajan osallistumisen tarpeellisuus Lapsen sairauden ei tarvitse olla vaikea, hoito katsotaan vaativaksi hoidolliseksi vaiheeksi.	D-todistuksessa todetaan lapsen sairaus ja huoltajan osallistumisen tarpeellisuus Lapsella on vaikea sairaus vaativassa hoidollisessa vaiheessa Poliklinikkakäynniltä, jos on vaativia hoitotoimenpiteitä tai hoidon tehostamisen tarve	D-todistuksessa todetaan lapsen sairaus ja huoltajan osallistumisen tarpeellisuus Lapsella on vaikea sairaus vaativassa hoidollisessa vaiheessa 1.1.2018 alkaen saattohoidon ajalta voidaan molemmille vanhemmille maksaa samalta ajalta. Kotona tapahtuvaan saattohoitoon	D-todistus tai muu selvitys kuntoutuksesta Kuntoutuksessa olevan lapsen sairauden ei tarvitse olla vaikea	D-todistuksessa todetaan lapsen sairaus ja huoltajan varallaolon tarpeellisuus Lapsella on vaikea sairaus vaativassa hoidollisessa vaiheessa Kokeilun ja varallaolon tulee perustua hoitavan lääkärin arvioon Mahdollista myös kokopäiväisen kokeilun ajalle.

	rinnastetaan myös palvelukeskuksessa annettu hoito.	
--	---	--

1.3.2.2.1. Vaikea sairaus ja vaativa hoidollinen vaihe

Vaikeita sairauksia ovat sairausvakuutusasetuksen mukaan

- leukemia ja muut pahanlaatuiset kasvaimet
- vaikeat sydänviat
- vaikeat tapaturmat ja palovammat
- vaikeasti tasapainotettava sokeritauti ja sokeritaudin hoidon aloitusvaihe
- vaikeat mielenterveyden häiriöt
- vaikea kehitysvammaisuus
- vaikea keuhkoastma
- vaikea nivelreuma sekä
- muut edellä mainittuihin sairauksiin **vaikeusasteeltaan verrattavat** sairaudet, vammat ja sairaudentilat.

(SVA 1335/2004 1 luku 4 §)

Asetuksen luettelossa mainittuihin vaikeisiin sairauksiin verrattavana sairautena tai sairaudentilana voidaan pitää esimerkiksi

- vaikeaa neurologista sairautta
- sellaista leikkauksen jälkitilaa, joka vaatii erityistä hoitoa ja vanhemman läsnäoloa seuranta-aikana
- kallo- tai aivovamman seurannan aikaa
- elinsiirron jälkitilaa.

Monivammaisen lapsen hoitotilanteissa arvioidaan sairauksien yhteisvaikutusta ja vanhemman hoitoon osallistumisen tarpeellisuutta.

Vaikean sairauden vaativa hoidollinen vaihe

Erityishoitorahan myöntäminen vaikean sairauden perusteella edellyttää lisäksi, että vaikea sairaus on nopeasti kehittyvässä tai vaativassa hoidollisessa vaiheessa.

Vaativan hoidollisen vaiheen arviointi edellyttää tietoa hoitotoimenpiteistä tai yksilöllistä perustelua hoitavalta lääkäriltä.

Sairaalahoidoa pidetään aina vaativana hoidollisena vaiheena.

Milloin edellytetään vaikeaa sairautta ja sen vaativaa hoidollista vaihetta?

Sairaala- ja poliklinikkahoito

Lapsi 0–6 v:

- ei tutkita sairauden vaikeutta eikä vaativaa hoidollista vaihetta

Lapsi 7–15 v:

- vaikea sairaus
- poliklinikkahoidossa lisäksi hoitotoimenpiteiden tehostamisen tarve tai hoitotoimenpiteet (vaativa hoidollinen vaihe)

- ennalta suunniteltu polikliininen kontrollikäynti ei oikeuta erityishoitorahaan, jos sairaus ei edellytä hoitotoimenpiteitä tai hoidon tehostamista

Kotihoito

Lapsi 0–15 v:

- vaikea sairaus sekä
- vaativa hoidollinen vaihe, joka edellyttää vanhemman osallistumista hoitoon

Kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssi ja muu kuntoutus

Lapsi 0–15 v:

- ei tutkita sairauden vaikeutta eikä vaativaa hoidollista vaihetta.

1.3.2.2.2. Esimerkkejä sairausryhmittäin

Tähän osioon on koottu ratkaisutyön tueksi esimerkkejä sairausryhmäkohtaisesti vaikean sairauden arviointiin. Esimerkit ja niiden ikärajat ovat **suuntaa-antavia** ja ratkaisut edellyttävät tapauskohtaista arviointia. Hoitokäytännöt saattavat vaihdella alueittain.

1.3.2.2.2.1. Diabetes

Diabetes on sairaus, jossa verensokeri eli glukoosi on jatkuvasti koholla. Diabeteksessa haima ei tuota insuliinia tarpeeksi tai ollenkaan tai insuliini vaikuttaa elimistössä puutteellisesti.

Milloin diabetes on vaativassa hoidollisessa vaiheessa oleva vaikea sairaus?

- Vaikeasti tasapainotettava diabetes
- Hoidon aloitusvaiheessa jolloin tehdään muutoksia hoidossa tai haetaan hoitotasapainoa esim. siirryttäessä insuliinipumppuhoitoon
- Hoitotasapainon horjuessa merkittävästi muun sairauden (esim. vaikea ripuli, keuhkokuume tms.) vuoksi
- Aina edellyttäessään sairaalahoitoa

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kotihoidon ajalta?

- Hoidon aloitukseen tai insuliinipumppuhoitoon liittyvän sairaalahoidon jälkeen yleensä enintään 2 viikkoa kotihoitoa
- Siirtymävaiheessa kouluun tai päivähoitoon, kun vanhempi on mukana opettamassa koulun/ päivähoiton henkilökunnalle diabeteksen hoidon alkeet
 - tapauskohtaisesti lääketieteellisen harkinnan mukaan enintään 1 viikko
- Hoitotasapainon saavuttamisen edellyttäessä, lääketieteellisen harkinnan mukaan

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kontrollikäynnin ajalta?

- Ennalta sovitut [kontrollikäynnit](#) oikeuttavat erityishoitorahaan siihen saakka, kunnes hoitotasapaino on saavutettu
- Hoitotasapainon heikentymisen edellyttäessä hoidon tehostamista

Enimmäisaikojen ylittyminen

Lähtökohtaisesti erityishoitorahaa ei myönnetä yli enimmäisaikojen diabeteksen perusteella.

Suorituspäivien laskeminen alusta

Suorituspäivien laskeminen alusta ei lähtökohtaisesti tule kyseeseen. Lue lisää kohdasta [sama sairaus/eri sairaus](#).

1.3.2.2.2. Elin- ja kantasolusiirrot

Elinsiirrossa potilaan kehoon siirretään kokonainen tai osittainen elin, kun oma elin on lakannut toimimasta (munuaissiirto) tai kun potilaan henki on uhattuna oman elimen toiminnan huononemisen vuoksi. Kantasolusiirtoa käytetään pahanlaatuisia veritauteja tai pahanlaatuisia kiinteitä kasvaimia sairastavien potilaiden hoitoon.

Milloin elin- ja kantasolusiirto ja sen jälkitila on vaativassa hoidollisessa vaiheessa oleva vaikea sairaus?

- Elin- ja kantasolusiirto ja sen jälkitila on aina vaikea sairaudentila.
- Vaativan hoidollisen vaiheen arviointi riippuu mm. siitä, kuinka kauan siirrosta on sekä kontrollikäynnin sisällöstä.
- Aina edellyttäessään sairaalahoitoa

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kotihoidon ajalta?

- Ensimmäinen vuosi siirron jälkeen on lähtökohtaisesti vaativaa hoidollista vaihetta. Vaativa hoidollinen vaihe kestää niin kauan, kuin lapsi ei voi lääketieteellisin perustein mennä päivähoitoon tai kouluun.
- [Päivähoito-/koulukokeilu](#) on mahdollinen siirtymävaiheessa.

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kontrollikäynnin ajalta?

- Kontrollikäynnit ensimmäisen vuoden aikana ovat aina vaativaa hoidollista vaihetta.
 - Ensimmäisen vuoden jälkeen HYKS:n elinsiirtoyksikössä tehtävät kontrollikäynnit, jotka ovat yleensä kestoaltaan tavanomaisia kontrollikäynntejä pidempiä, ovat aina vaativaa hoidollista vaihetta. Tänä aikana esim. hylkimisreaktion riski on suurin ja lääkityksiä joudutaan muuttamaan. Kontrollikäynneillä tehdään laajempia tutkimuksia ja ohjataan vanhempia uudessa tilanteessa lapsen hoidossa.
 - Ensimmäisen vuoden jälkeen kotipaikkakunnan sairaalan (huom. pääkaupunkiseudulla HUS) poliklinikalla tehdyt muut kontrollikäynnit eivät lähtökohtaisesti täytä vaativan hoidollisen vaiheen kriteeriä ilman erityisperusteluja. Krooninen hylkimisreaktio ei ole automaattisesti riittävä erityisperustelu, jos vointi tai veriarvot eivät ole merkittävästi huonontuneet. Katso myös etuosohjeen [kontrollikäynntejä](#) koskeva kohta.

Enimmäisaikojen ylittyminen

Elin- ja kantasolusiirroissa enimmäisajat useimmiten ylittyvät.

Suorituspäivien laskeminen alusta

- Erityishoitorahan suorituspäivien laskenta alkaa alusta esimerkiksi
 - dialyysihoitoa edeltäneen elinsiirron yhteydessä
 - lapsen tarvitessa uuden elinsiirron

- kun pahanlaatuinen verisairaus uusii kantasolusiirron jälkeen
- lyhytsuolioireyhtymän hoidossa käytettävän suolensiirron yhteydessä

Lue lisää kohdasta [Sama sairaus/eri sairaus](#).

1.3.2.2.3. Epilepsia

Epilepsia

Epilepsia on pitkäaikainen taipumus saada toistuvia epileptisiä kohtauksia ilman erityisiä altistavia tekijöitä. Lapsuusiän epilepsiat ovat etiologialtaan (=taudin syy), alkamisältään, oireiltaan ja ennusteeltaan monimuotoisia.

Kaikissa ikäryhmissä epilepsia voi olla lääkityksellä helposti hallittavissa oleva tauti tai vaikea sairaus, jossa lääkityksiä joudutaan muuttamaan kohtausten toistuvuuden vuoksi jatkuvasti

Epilepsian hoito

Lapsen epilepsian diagnostiikka, hoidon aloittaminen, ohjaus ja seuranta on keskitetty erikoissairaanhoidon. Siellä tehdään myös neurologisen, älyllisen ja sosiaalisen kehityksen moniammatillinen seuranta ja tarvittavat kuntoutussuunnitelmat.

Epilepsiaa hoidetaan ensisijaisesti lääkehoidolla. Lääkitys on yleensä pitkäaikainen, vähintään 1-2 vuotta kestävä. Yleensä vaaditaan vähintään kaksi kohtauksetonta vuotta ennen lääkityksen asteittaista purkamista. Hyväennusteisessa epilepsiassa lääkehoito ei ole aina tarpeen. Lääkkeille vastustuskykyistä epilepsiaa voidaan hoitaa dieettihoidolla (ketogeeninen dieetti).

Vaikeassa epilepsiassa voi hoitona on leikkaushoito. Leikkaushoito on keskitetty Helsingin ja Kuopion yliopistollisiin sairaaloihin. Leikkaushoidon yhteydessä lapsi on yleensä sairaalassa 1-2 viikkoa. Leikkausta seuraa n. 2 kk toipilasvaihe, jonka aikana rasitusta lisätään vähitellen. Toipilasvaihe saattaa loppua kohden sisältää koulukokeilua.

Milloin epilepsia on vaikea sairaus?

Epilepsia on vaikea sairaus, jos:

- lapsen kotihoito ei onnistu vaikean kohtaustilanteen yhteydessä ja tarvitaan nopeita lääkemuutoksia, ensiapuhoitoa tai suonensisäisiä lääkityksiä.
- tarvitaan sairaalahoitoa
- lapselle tehdään video EEG-tutkimus
- epilepsialeikkaus
- vagushermostimulaattorin asennus
- epilepsiakohtaukset jatkuvat, vaikka on kokeiltu vähintään kahta kyseiseen epilepsiatyyppiin tavanomaisesti sopivaa lääkitystä

Yleensä sairaalahoidon kesto on yllä mainituissa tilanteissa muutamia vuorokausia, mutta vaikeassa kohtaustilanteissa hoitoaika osastolla voi olla tätä pidempi.

Milloin sairaus on nopeasti kehittyvässä tai vaativassa hoidollisessa vaiheessa poliklinikkahoidon ajalta?

Vaativa hoidollinen vaihe voi olla:

- heti epilepsian alkamisen jälkeen (esim. infantiilispasmoireyhtymä = toistuva oireyhtymä alle 1 vuoden ikäisellä lapsella, jolloin lapsella on ACTH-hoito), status epilepticuksella alkava sairaus (esim. FIRES-oireyhtymä) tai
- vuosia jatkuneen epilepsian pahenemisvaiheessa (leikkaushoidon tarvetta ja leikkaushoidon arvio ja sen jälkeinen toipumisvaihe)
- jos lasta joudutaan käyttämään päivystyksenä poliklinikalla vaikean kohtaustilanteen vuoksi.

Milloin sairaus on nopeasti kehittyvässä tai vaativassa hoidollisessa vaiheessa kotihoidon ajalta?

Samoin kuin edellä

Enimmäisaika voidaan ylittää

Jos lapsella on vaikea lääkeresistentti kohtaustilanne tai status epilepticus (=pitkittynyt tajuttomuus-kouristuskohtaus, joka on hengenvaarallinen hätätilanne ja vaatii välitöntä hoitoa. Leikkauksen jälkeisten komplikaatioiden yhteydessä (ovat kuitenkin harvinaisia).

Suorituspäivien laskeminen alusta

Lue lisää kohdasta [sama sairaus/eri sairaus](#).

1.3.2.2.2.4. Leukemia ja muut syöpätaudit

Leukemia eri muodoissaan on lasten yleisin syöpätauti. Leukemiassa luuytimen valkosolujen esiasteet muuttuvat pahanlaatuisiksi syöpäsoluiksi. Siksi leukemiassa ei muodostu yksittäistä kasvainta, vaan syöpäsoluja on veressä ja luuytimessä. Joskus syöpäsoluja kertyy myös imusolmukkeisiin ja muihin elimiin.

Hoito

Lasten leukemian hoidon tavoitteena on tuhota kaikki leukemiasolut ja saada tauti paranemaan täydellisesti. Leukemiat ovat erityyppisiä ja sen vuoksi niiden hoito vaihtelee.

Akuutin lymfoblastisen leukemian (ALL) hoitokaaviossa on useita hoitovaiheita, joissa sairaalahoitajakso vaihtelevat kotihoitajaksojen välillä. Hoitokokonaisuuden kesto on yleensä noin 2,5 vuotta, enimmillään 3 vuotta edellyttäen, että ei esiinny komplikaatioita, jotka pidentävät hoitoaikaa.

- Hoitokokonaisuuden alussa sairaalassa toteutettava induktiohoito (=suuriannoksinen useampaa solunsalpaajaa sisältävä hoito) kestää 2-4 viikkoa. Tällä hoidolla tuhoetaan pahanlaatuiset solut. Tällöin lapsi on infektoeristyksessä ja infektioriski on korkea, koska puolustavat sairaat solut tuhoetaan hoidolla.
- Hoidon konsolidaatiovaiheessa (=vakiintumisvaiheessa) lapsella on intensiivistä hoitoa noin vuoden ajan. Hoidot toteutetaan toistuvina erilaisina hoitosarjoina pienellä aikavälillä yhteensä noin 3-9 kertaa. Sairaalahoitovaiheet kestävät yleensä 4-10 päivää kerrallaan. Lapsi on tämän hoitovaiheen ajan infektoherkkä.
- Ylläpitohoitoa toteutetaan seuraavan vuoden ajan ja silloin on tehostushoitajaksoja sairaalassa noin kuukauden välein. Loppuhoito on päivittäistä solunsalpaajahoidoa kotona johon kuuluu 2 viikon välein käyntejä vastaanotolla ja verikokeissa.

Hoitojen aikana ja niiden väliaikoina edellytetään, että vanhempi osallistuu hoitoon. Tänä aikana sairaus on vaativassa hoidollisessa vaiheessa. Infektoeristys puretaan siinä vaiheessa, kun veriarvot sen sallivat. Veriarvot palautuvat yleensä normaaleiksi noin 4 kuukauden kuluessa

immunosuppressiohoitojen (=sytostaattihoitojen aiheuttaman vastustuskyvyn heikkenemisen) päättymisen jälkeen.

Ylläpitohoidon aikana lapsi voi hoitojen salliessa käydä koulua. Vanhemman varallaolo voi olla tarpeen. Varallaolon tarpeellisuudesta tarvitaan hoitavan lääkärin perustelut.

Akuutin myeloblastileukemia (AML) on harvinaisempi leukemian muoto. Sen uusiutumisriski on suurempi 30-40 %. Hoitokaaviossa toteutetaan aluksi 5-7 päivän sairaalahoitajaksoja 4-6 kertaa ja yleensä sairaalahoitoa on vähintään 2-3 kuukauden ajan. Kokonaisuutena hoidon kesto on noin 6 kuukautta, jonka koko ajan lapsi on vaativassa hoidollisessa vaiheessa. Lapsi käy säännöllisesti kontrolleissa ja laboratoriossa.

Krooninen myeloinen leukemia (KML) on lapsilla harvinainen mutta vaatii pitkäaikaista seuranta relapsien (=toistuvuutensa) vuoksi. Induktiovaihe on 1-2 viikkoa jolloin lapsi on aktiivisessa ja vaativassa hoidollisessa vaiheessa. Sairauden relapsien ajat ovat vaativia hoidollisia vaiheita.

Juveniili myelomonosyyttileukemia (JMML) on harvinainen leukemia muoto. Tämä leukemiamuoto on kriittisessä hoidollisessa vaiheessa 3-4 kuukautta ja vaatii luuydinsiirron. Tämän jälkeen lapsi on vaativassa hoidollisessa vaiheessa luuydinsiirron jälkeen vielä 6-12 kuukautta.

Kiinteiden kasvainten hoidon pituus vaihtelee taudin mukaan 3 kuukaudesta kahteen vuoteen. Sytostaattihoito ja sädehoidot lamaavat puolustuskykyä samoin kuin leukemioissa siten, että lapsella on normaali ja täysin toipunut puolustuskyky vasta vuoden kuluttua hoitojen päättymisestä.

Milloin leukemia tai muu syöpä tai sen jälkitila on vaativassa hoidollisessa vaiheessa oleva vaikea sairaus?

Leukemian hoito on vaativassa hoidollisessa vaiheessa hoitojen ajan ja niiden jälkeen siihen saakka, kun infektioeristys on purettu ja lapsen koulunkäynti on palautunut normaaliksi. Vaativa hoidollinen vaihe kestää tapauskohtaisesti sen ajan, jolloin edellytetään vanhemman hoitoon osallistumista ja muut myöntämisen edellytykset täytyvät.

Vaativa hoidollinen vaihe koskee sairaalahoitoa, poliklinikkahoitoa ja kotihoitoa. Nopeasti kehittyvä vaihe koskee palliativista hoitovaihetta, jolloin tauti etenee ja johtaa kuolevan lapsen erittäin vaativaan kotihoitoon.

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kotihoidon ajalta?

Kotihoidon ajalta sairaus on vaativassa hoidollisessa vaiheessa sen ajan, kun intensiivinen hoitovaihe on menossa tai lapsella on infektioriski. Leukemian ylläpitohoidon päätyttyä kotihoito saattaa olla lapsen heikentyneen vastustuskyvyn vuoksi tarpeen vielä noin 4 kuukauden ajan, erityisesti vesirokko- ja influenssaepidemian aikana.

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kontrollikäynnin ajalta?

Hoitovaiheen aikana sekä sen jälkeen, kun tarvitaan aktiivista seuranta esim. verikokeissa käyntiä joilla seurataan solusalpaajahoidon vaikutuksia.

Enimmäisaikojen ylittyminen

Painavat lääketieteelliset syyt enimmäisajan ylittämiseksi ovat koko hoidon ajan sekä hoidon jälkeisen ajan, jolloin lapsella on puolustuskyvyn heikentymisen johdosta infektioherkkyys ja riski joutua äkillisesti sairaalahoitoon. Lisäksi painavat lääketieteelliset syyt täytyvät aikana, jolloin vanhemman on tehtävä kotona hoitotoimenpiteitä (esim. keskuslaskimokatettrin tai gastrostooman hoitoa).

Suorituspäivien laskeminen alusta

Jos sairaus on ollut välillä remissiassa (=leukemian oireet ovat hävinneet eikä sairaita blastisoluja enää havaita), ja lapsi sairastuu uudelleen, on kyse uudesta sairaustilanteesta.

1.3.2.2.5. Aivokasvaimet

Lasten keskushermoston kasvaimia tavataan noin 50 uutta vuodessa ja ne ovat yleisimpiä lasten kiinteitä kasvaimia. Oireiden perusteella tehdään magneettikuvaus (MRI), jonka avulla voidaan arvioida kasvaimen laatu ja sijainti. Kasvaimia hoidetaan leikkaamalla, sädehoidolla ja sytostaattihoidoilla. Kasvain pyritään ensisijaisesti poistamaan kokonaan. Jos kasvainta ei voida leikata esimerkiksi sen sijainnin tai levinneisyyden vuoksi, otetaan koepala kasvaimen laadun varmistamiseksi. Vaikka kasvain saataisiin poistettua, kasvaimen hoidosta voi seurata merkittäviä neurologisia ja neuropsykologisia sivuvaikutuksia. Keskushermostokasvainten hoito ja seuranta ovat usean eri erikoisalan yhteistyötä aina aikuisuuteen asti.

Milloin vaativassa hoidollisessa vaiheessa oleva vaikea sairaus?

Kun aivokasvain todetaan, leikataan kasvain yleensä melko nopeasti. Leikkausvaiheessa sairaus on vaativassa hoidollisessa vaiheessa. Myös leikkauksen jälkeen säde- ja sytostaattihoidon aikana sairaus on vaativassa hoidollisessa vaiheessa.

Milloin erityishoitorahaa kotihoidon ajalta?

Jos hoidoksi riittää pelkästään leikkaus, voidaan erityishoitorahaa maksaa välittömästi leikkauksesta toipumisen ajalle (hoitavan lääkärin tekemän arvion mukaisesti).

Säde- ja/tai sytostaattihoidojaksot kestävät yleensä 5-6 viikkoa. Yleensä sädehoito annetaan ennen sytostaattihoidoa, mutta joskus yhdessä sytostaattihoidon kanssa. Lapsi käy sädehoidossa 5 päivänä viikossa ja laboratoriossa 1 -2 kertaa viikossa. Näiden sairaala-/poliklinikkahoitopäivien välillä tapahtuvan kotihoidon ajalta voidaan maksaa erityishoitorahaa. Sädehoidon jälkeen lapsi saattaa käydä sytostaattihoidossa 3-6 viikon välein, jolloin yksi hoito kestää yleensä muutamia päiviä. Lapsi on näiden intensiivisten hoitajaksojen aikana immuunipuutostilassa, ja tänä aikana erityishoitorahan myöntämisen edellytykset täytyvät.

Milloin erityishoitorahaa kontrollikäynnin ajalta?

Kasvaimen kirurginen hoito voi riittää hoidoksi. Intensiivinen seuranta kestää noin 5 vuotta hoitojen lopetuksesta. Kaikkia lapsisyöpäpotilaita seurataan koko lapsuusiän ajan ainakin kerran vuodessa. Seurannassa tehdään kontrollikuvauksia ja laboratoriokokeita.

Yli 7-vuotiaan lapsen ennalta suunniteltujen poliklinikalla tapahtuvien kontrollikäyntien ajalta erityishoitorahaa voidaan maksaa silloin kun sairaus edellyttää hoitotoimenpiteitä tai hoidon tehostamista.

Enimmäisaikojen ylittyminen

Hoidon kokonaiskesto leikkauksesta hoitojen lopetukseen on yleensä noin 10 – 12 kuukautta. Eri tyyppisissä pahanlaatuisissa aivokasvaimissa (esim. pilosyyttinen astrooma) hoidon kesto voi olla huomattavan pitkä, yleensä noin 1,5 vuotta.

Pyydä tarvittavat tiedot hoitotilanteesta ja asiantuntijalääkärin arvio siitä, voidaanko erityishoitoraha maksaa enimmäisajan ylittyessä.

Suorituspäivien laskeminen alusta

Enimmäisaikaan luettavien suorituspäivien laskeminen alkaa alusta, kun lapsi on sairauden jälkeen todettu terveeksi ja diagnostisesti sama sairaus puhkeaa uudelleen tai kun kyse on saman sairauden aktiivisesta uudesta hoitovaiheesta.

1.3.2.2.2.6. Munuaissairaudet

Lasten munuaissairauksia ovat esimerkiksi nefroottinen syndrooma, jossa munuaisten kautta menetetään virtsaan merkittäviä määriä valkuaista, sekä suomalaistyyppinen synnynnäinen nefroosi. Dialyysihoito korvaa munuaisten toimintaa. Se aloitetaan, kun omien munuaisten toiminta heikkenee niin voimakkaasti, että muut tukihoidot eivät enää riitä elimistön hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Dialyysihoito voidaan toteuttaa joko vatsakalvo- eli peritoneaalidialyysinä (yleisin hoitomuoto lapsilla ja voidaan toteuttaa kotoa) tai hemodialyysinä, joka toteutetaan sairaalaolosuhteissa.

Milloin munuaissairaus on vaativassa hoidollisessa vaiheessa oleva vaikea sairaus?

- Dialyysihoitoa vaativa munuaissairaus
 - Sairaalahoidon aikana aina, esim. dialyysihoidon aloitusvaihe ja muut osastohoidot, munuaisen siirtoleikkaus, ja [elinsiirron](#) jälkeinen osastohoito.

Muut kuin elinsiirtoa vaativat munuaissairaudet edellyttävät tapauskohtaista harkintaa asiantuntijalääkärin kanssa.

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kontrollikäynnin ajalta?

- Dialyysihoidon aikana, kunnes lapsi voi lääketieteellisin perustein mennä kouluun tai päivähoitoon.
- Muissa tilanteissa kontrollikäynnin sisällöstä riippuen, katso kohta [kontrolli- ja päivystyskäynnit](#).

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kotihoidon ajalta?

- Dialyysihoidon aikana, kunnes lapsi voi lääketieteellisin perustein mennä kouluun tai päivähoitoon.
 - Koulu- tai päivähoitoon ajalta erityishoitoraha voidaan myöntää erityistilanteessa esim. erityisen raskaan yödialyysihoidovaiheen aikana.
- [Päiväkoti-/koulukokeilu](#) on mahdollinen.

Enimmäisaikojen ylittyminen

Dialyysihoito voi kestää pitkään ja enimmäisajat voivat ylittyä. Jos sairaus edellyttää vanhemman jatkuvaa valvontaa ja läsnäoloa esim. infektoriskin, sairauden epävakaa vaiheen tai liikkumisrajoitusten (lapsi ei osaa esim. nuoren ikänsä vuoksi varoa letkuja ym.) vuoksi, [painavat lääketieteelliset](#) syyt täyttävät.

Suorituspäivien laskeminen alusta

Vanhan munuaisen poisto- ja uuden munuaisen siirtoleikkauksen jälkeen erityishoitorahan suorituspäivien laskenta alkaa alusta, katso myös kohta [Sama sairaus/eri sairaus](#). Munuaisensiirron jälkeen katso etuosohjeen kohta ”Elin- ja kantasolusiirrot”.

1.3.2.2.7. Murtumat ja muut tapaturmat

Vaikean tapaturman vaativa hoidollinen vaihe oikeuttaa erityishoitorahaan. Tapaturman jälkitilan vaikeutta arvioitaessa on huomioitava tapaturmasta aiheutunut kokonaishaitta ja vaikutukset toimintakykyyn. Useat samanaikaiset vammat, vaikkeivät ne itsessään olisikaan vaikeita, voivat kokonaisuutena arvioiden aiheuttaa vaikean tapaturman vaativan hoidollisen vaiheen.

Murtumat

Milloin murtuma on vaativassa hoidollisessa vaiheessa oleva vaikea vamma?

Murtuman vaikeusasteen ja vaativan hoidollisen vaiheen arviointi edellyttää tapauskohtaista harkintaa.

Vaikeusaste riippuu mm.:

- murtuman sijainnista
- akuuttihoidon ja/tai kotihoidon vaativuudesta
- murtuman mahdollisesta komplisoitumisesta, esim. jos on:
 - tarve tavallista pidemmälle sairaala- ja/tai kotihoidolle
 - tarve uusinta- tai lisätoimenpiteille tai
 - korkea pysyvän toiminnallisen haitan riski.

Vaativaa hoidollista vaihetta kuvastavia seikkoja ovat esimerkiksi lapsen nuori ikä, vamman ja sen hoidon aiheuttama kipu ja liikkumisrajoitukset sekä niihin liittyvä hoidon ja valvonnan tarve.

Ainoastaan erikoissairaanhoidon tasoinen hoito oikeuttaa erityishoitorahaan, esimerkiksi murtuman kipsaus ilman asennon korjausta hoidetaan yleensä terveyskeskuksessa.

Lantio- ja alaraajamurtumat

Lantion ja alaraajan isojen luiden (sääri- ja reisiluu) murtumat ovat lähtökohtaisesti vaikeita vammoja.

Alaraajan muiden luiden (nilkka, jalkapöytä) leikkaushoitoa vaativat murtumat ovat lähtökohtaisesti vaikeita. Muulla tavoin erikoissairaanhoidossa hoidettu murtuma voi tapauskohtaisesti arvioiden olla vaikea.

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kotihoidon ajalta?

- Alle 7-vuotiaat
 - siihen asti, kunnes liikkuminen ilman jatkuvaa valvontaa onnistuu eli kun lapsi voi täysin varata jalalle
- Yli 7-vuotiaat
 - siihen asti, kunnes liikkuminen (apuvälineen kanssa) ilman jatkuvaa valvontaa onnistuu, enintään kuitenkin siihen saakka, kun kipu on lievittänyt niin, että jalalle saa alkaa varaamaan (ns. hipaisuvaraus) tuetusti esim. kyynärsauvojen kanssa. Lapsen iästä, murtuman laajuudesta ja hoidosta (leikkaushoito, asennon korjauksen tarve, kipsihoito) riippuen tämä kestää yleensä:
 - 1-14 vrk alaraajan isojen luiden murtumat
 - 1-2 vrk muut alaraajamurtumat

Erityishoitorahan myöntäminen seuraavaan kontrollikäyntiin asti saattaa olla perusteltua, jos kuntoutumisen aikataulua ei voida arvioida.

Jos lapsella on lantio-alaraajan kipsaus, erityishoitorahaa voidaan myöntää koko kipsihoidon ajalle. Kipsin poistamisen jälkeen arvio tehdään toipumisen perusteella.

Yläraajamurtumat

Leikkaushoitoa vaativat yläraajamurtumat ovat lähtökohtaisesti vaikeita. Muulla tavoin erikoissairaanhoidossa hoidettu murtuma voi tapauskohtaisesti arvioiden olla vaikea. Sormien ja kämmenen luiden murtumat eivät komplisoitumattomana ole vaikeita.

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kotihoidon ajalta?

- Alle 7-vuotiaat
 - niin kauan, kun kipu edellyttää vanhemman jatkuvaa läsnäoloa (yleensä 0-5 vrk)
- Yli 7-vuotiaat
 - niin kauan, kun kipu edellyttää vanhemman jatkuvaa läsnäoloa (yleensä 0-2 vrk)

Muut traumat

Rankamurtumat, jotka vaativat leikkaushoitoa ja/tai joihin liittyy neurologinen puutosoire, ovat vaikeita.

Komplisoitumattomat solis- ja kylkiluun murtumat eivät ole vaikeita.

Päävammat, sisäelinvammat, palovammat ja silmävammat ovat sairaalahoidon ajalta yleensä vaikeita. Niiden jälkeinen kotihoito voi oikeuttaa erityishoitorahaan tapauskohtaisesti hoidon vaativuuden mukaan.

1.3.2.2.8. Psykiatriset sairaudet

Lasten ja nuorten psykiatrisia sairauksia ovat esimerkiksi erilaiset tunne-elämän häiriöt, tarkkaavaisuus-, käytös- ja syömishäiriöt sekä masennus. Tavallista on, että samanaikaisesti esiintyy useampia häiriöitä.

Milloin psykiatrinen sairaus on vaativassa hoidollisessa vaiheessa oleva vaikea sairaus?

Olennaista sairauden vaikeuden arvioinnissa on häiriön/häiriöiden aste sekä oirekuva. Diagnoosi yksinään ei kerro sairauden vaikeudesta ja tilanteet ovat hyvin yksilöllisiä samankin sairauden sisällä.

Milloin erityishoitorahaa voidaan myöntää?

- vanhemman lääketieteellisesti perusteltu osallistuminen:
 - lapsen sairaalahoitoon tai
 - siihen rinnastettavaan (esimerkiksi avohoidon aikainen hoidollinen työskentely erityisesti pienten lasten kohdalla) hoitoon
 - hoitoneuvotteluihin, edellyttäen että [työstä estymisen](#) kriteeri täyttyy
- akuutisti oireilevan lapsen odottaessa sairaalan osastopaikkaa
 - tällöin edellytetään tietoa osastohoidon alkamisen ajankohdasta sekä avohoidon aikaisista hoidollisista toimenpiteistä

- osastohoidon päättyessä, jos selviytyminen avohoidossa on epävarmaa
- sairauden edellyttäessä vanhemman valvontaa, esim. epävakaassa tilanteessa oleva syömishäiriö, akuutti itsetuhoisuus, vaikea neuropsykiatrinen oireilu

Pyydä sairaalahoitoon osallistumisesta selvitys osastolta. Jos osastolta saadun ja hakijan esittämän selvityksen välillä on ristiriitaa, asiakasta on kuultava osastolta saadusta selvityksestä ennen ratkaisun tekemistä. Lue lisää: Milloin asiakasta on kuultava.

Enimmäisaikojen ylittyminen

Psykiatrisen sairauden hoito voi kestää pitkään ja enimmäisajat voivat ylittyä. Jos sairaus edellyttää vanhemman jatkuvaa valvontaa ja läsnäoloa esim. sairauden hyvin epävakaan vaiheen vuoksi, [painavat lääketieteelliset](#) syyt täyttyvät.

Suorituspäivien laskeminen alusta

Suorituspäivien laskeminen alusta ei lähtökohtaisesti tule kyseeseen. Lue lisää kohdasta [sama sairaus/eri sairaus](#).

1.3.2.2.9. Päiväkirurgiset toimenpiteet

Päiväkirurgisilla toimenpiteillä hoidetaan sairauksia, jotka eivät yleensä ole vaikeita eivätkä yli 7-vuotiaiden lasten osalta lähtökohtaisesti oikeuta erityishoitorahaan. Päiväkirurgiset toimenpiteet ovat yleensä pieniä polikliinisiä toimenpiteitä, joihin kuuluu esilääkitys ja nukutuksessa tehdyn toimenpiteen jälkeen valvonta heräämössä.

Vaikka päiväkirurgisella toimenpiteellä hoidettava sairaus ei itsessään olisi vaikea, päiväkirurgisen toimenpiteen seurauksena voi joskus aiheutua erityishoitorahaan oikeuttava vaikea sairaudentila.

Milloin erityishoitoraha voidaan maksaa sairaala- tai poliklinikkahoitoon?

Alle 7-vuotiaan lapsen osalta erityishoitoraha voidaan myöntää toimenpidepäivälle, jos [työstä estymisen](#) edellytys täyttyy.

Yli 7-vuotiaan lapsen osalta erityishoitorahaa voidaan myöntää toimenpidepäivän ajalle, jos lapsella on sairautena vaikea sairaus tai toimenpiteestä seuraa vaikeaan sairauteen verrattavissa oleva vaikea sairaudentila, joka edellyttää erityistä valvontaa ja hoitoa. Vaikea sairaudentila voi olla silloin, kun nukutuksen tai muun rauhoittamisen lisäksi toimenpiteen yhteydessä esiintyy komplikaatioita (esimerkiksi poikkeuksellinen verenvuoto, voimakas allerginen reaktio) tai kyseessä on monisairas lapsi.

Vaikeita sairauksia ovat leukemia ja muut pahanlaatuiset kasvaimet, vaikeat sydänviat, vaikeat tapaturmat ja palovammat, sokeritauti hoidon aloitusvaiheessa ja vaikeasti tasapainotettava sokeritauti, vaikeat mielenterveyden häiriöt, vaikea kehitysvammaisuus, vaikea keuhkoastma ja vaikea nivelreuma sekä muut edellä mainittuihin sairauksiin vaikeusasteeltaan verrattavat sairaudet, vammat ja sairaudentilat.

Milloin erityishoitoraha voidaan maksaa kotihoitoon?

Kotihoidon ajalta erityishoitorahan myöntöedellytyksenä on, että sairaus tai sairaudentila on vaikea ja vaativassa hoidollisessa vaiheessa.

Erityishoitoraha voi tulla tapauskohtaisesti kyseeseen lähinnä pienillä, esimerkiksi alle 3-vuotiailla lapsilla tai esimerkiksi kehitysvammaisilla lapsilla. Myös lapsen mahdolliset muut sairaudet voivat vaikuttaa valvonnan tarvetta lisäävästi.

Vaikea sairaudentila voi yleensä kestää korkeintaan muutamia päiviä. Huomaa, että vaikka toimenpiteessä käynti sairaalassa/poliklinikalla ei matkoineen kestäisikään 6 tuntia, erityishoitorahaan saattaa olla oikeus toimenpidepäivältä vaikean sairaudentilan ja vaativan hoidollisen vaiheen perusteella, koska kotona on tarvittu erityistä valvontaa. Vaativan hoidollisen vaiheen aikana tarvittava erityinen valvonta voi tarkoittaa esimerkiksi vuotoriskin valvontaa, mahdollisen infektion kehittymisen seurantaa, haavan hoitoa, kipulääkityksen annostelua tai asentohoitoa.

1.3.2.2.2.10. Reuma

Lastenreuma käsittää joukon useaan alatyyppiin jaettavia sairauksia, joiden pääoireena on yhden tai useamman nivelen tulehdus. Taudin kulku on hyvin yksilöllinen, eikä pelkkä diagnoosi kuvaa sairauden vaikeusastetta ja luonnetta.

Milloin lastenreuma on vaikea sairaus?

- Nivel tulehdus (artriitti) esiintyy useissa nivelissä
- Nivel tulehdus esiintyy isossa kantavassa nivelessä
- Biologisen lääkkeen käyttö hoitona on yleensä merkki vaikeasta reumasta. Erityisesti jos biologinen lääke annetaan infuusiona, on se merkki vaikeasta reumasta.
- Muissa tilanteissa tapauskohtaisen harkinnan mukaan
 - mm Stillin tauti, joka on harvinainen lastenreuma. Siinä lapsella on nivel tulehduksen lisäksi voimakkaita yleisoireita mm. yli kaksi viikkoa kestävä, sahaava kuume, tulehdus yhdessä tai useammassa nivelessä ja ainakin yksi seuraavista oireista: ihottuma, suurentunut maksa tai perna, imusolmukesuurentuma.

Lastenreuman biologisten hoitojen toteutus

Lastenreumaan on käytössä useita lääkkeitä, joiden antoajat poikkeavat toisistaan. Lyhyin infusiohoito kestää puoli tuntia ja seurantoinen käynti kestää silloin 2 tuntia. Pisin, harvoin käytetty infusiohoito kestää 6 tuntia. Lääkeinfusiohoitot toteutetaan yleensä 2 – 4 viikon välein, osa 6 ja osa 8 viikon välein. Hoitovaste toteutuneesta hoidosta tulee sen aloittamisen jälkeen alle 3 kuukauden kuluessa eli hoitovasteen saavuttamisen jälkeen tilanne on vakiintunut. Tilanteen vakiinnuttua lääkehoitoa jatketaan 2 vuoden ajan.

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kontrollikäynnin ajalta?

Vaikea lastenreuma (yli 7-vuotiaiden osalta) on vaativassa hoidollisessa vaiheessa kontrollikäynneillä:

- hoidon aloitusvaiheessa, kunnes hoitovaste on saavutettu.
 - jos lääke ja infusioväli pysyvät samana tai harvenevat (tilanne vakiintunut), pyydä vuoden jälkeen lääketieteellistä lisäselvitystä taudin aktiivisuudesta.
- hoitovasteen saavuttamisen jälkeen sairauden aktivoituessa ja edellyttäessä hoitotoimenpiteitä (esim. nivelensisäinen kortisonipistos tai lääkityksen muuttaminen). Aktiivista vaihetta voi ilmentää esim. nivelarkuus ja -turvotus sekä tulehdusarvot. Katso myös kohta [kontrolli- ja päivystyskäynnit](#).

Milloin erityishoitorahaa voidaan maksaa kotihoidon ajalta?

- Erityishoitoraha voidaan myöntää lapsen iästä riippumatta niveleen annettavien kortisonipistosten jälkeiseltä päivältä, jos vanhemman jatkuva läsnäolo on hoitotuloksen kannalta hoitavan lääkärin mukaan tarpeen.

Enimmäisaikojen ylittyminen

Lähtökohtaisesti erityishoitorahaa ei myönnetä yli enimmäisaikojen reuman perusteella.

Suorituspäivien laskeminen alusta

Suorituspäivien laskeminen alusta ei lähtökohtaisesti tule kyseeseen. Lue lisää kohdasta [sama sairaus/eri sairaus](#).

1.3.2.2.11. Muut

Keuhkoastma ja -kuume

Vaikea **keuhkoastma** on vaikea sairaus. Keuhkoastma on vaativassa hoidollisessa vaiheessa, kun hoitosuosituksen mukaisen hoidon aikana tulee sairaalahoitoa vaativa astman pahenemisvaihe tai sairaalahoitoa vaativa astma-kohtaus. Yli 7-vuotiaiden poliklinikkakäyntien osalta arvioi erityishoitorahaoikeus [kontrollikäyntejä](#) koskevan ohjeen avulla.

Sairaalahoitoa edellyttävä **keuhkokuume** on vaikea sairaus. Sairaalahoidon jälkeen, alle 7-vuotiaan lapsen keuhkokuume voi olla vaativassa hoidollisessa vaiheessa kotihoidon ajalta 1-2 päivää. Mikäli sairaalahoito ja siihen liittyvä suonensisäinen lääkitys jatkuu kotisairaalahoitona, voi erityishoitoraha olla myönnettävissä myös yli 7-vuotiaalle.

Suulakihalkio

Suulakihalkion ja sen korjausleikkauksen vaikeus riippuu halkion laajuudesta. Erityishoitoraha voi korjausleikkauksen jälkeen tulla kyseeseen kotihoidon ajalta noin viikon kivusta ja syömisvaikeuksista johtuen.

Hyvin hoidettuna vamma ei ole vaikea, jos puhe- ym. toimintakyvyn rajoitukset (suun sisäisten apuvälineiden, esim. kitakaari avulla) eivät merkittävästi vaikuta päivittäiseen toimintakykyyn ja hoidontarpeeseen.

Yli 7-vuotiaana tehtyä korjausleikkausta ja sen jälkitilaa voidaan pitää vaikeana sairaudentilana ja vaativana hoidollisena vaiheena. Ota huomioon arvioinnissa lapsen ikä, vamman ja sen hoidon aiheuttama kipu ja mahdolliset toimintarajoitukset (esim. infektioiden ja haavapintojen aukeamisen välttäminen) sekä niihin liittyvä vanhemman läsnäolon ja valvonnan tarve.

Lyhytsuolioireyhtymä

Painava lääketieteellinen syy on kyseessä ainakin niin kauan, kuin suonensisäinen ravitsemus (parenteraalinen nutritio) jatkuu. Perusruokailuun eli suun kautta tapahtuvaan ruokailuun siirtyminen merkitsee usein akuuttivaiheen loppumista.

Rytmihäiriöt

Kaikki rytmihäiriöt voivat johtaa sairaalahoitoon iästä riippumatta ja sitä seuraavaan lääkitykseen.

Sairaalatoimenpiteenä tehdyssä elektrofysiologisessa katetroinnissa katkaistaan ylimääräinen johtorata. Lapsi vaatii sairaalahoitoa muutamia päiviä ja kyseessä on aina vaikea sairaus. Lapsilla on joskus kotona vielä toimenpiteen jälkeinen lääkitys. Kotihoitoa voidaan tarvita 1-3 päivää.

1.3.2.2.3. Sairaanhoidon ja kuntoutukseen osallistuminen

Erityishoitorahaa voidaan myöntää vanhemmalle, joka osallistuu lapsensa sairaanhoidon tai kuntoutukseen. Edellytyksenä sairaanhoidon osallistumisen osalta on, että

- lapsen sairaus on nopeasti kehittyvässä tai vaativassa hoidollisessa vaiheessa
- hoito on erikoissairaanhoidon tasoista
- lasta hoitava lääkäri katsoo vanhemman hoitoon osallistumisen tarpeelliseksi.

Erityishoitorahaan oikeuttavan kuntoutuksen tulee perustua lapsen sairauteen tai vammaan. Sairauden ei tarvitse olla vaikea taikka nopeasti kehittyvässä tai vaativassa hoidollisessa vaiheessa.

1.3.2.2.3.1. Sairaalahoito

Erityishoitorahaa voidaan myöntää vanhemman osallistuessa erikoissairaanhoidon tasoiseen hoitoon sairaalassa, jos hoitava lääkäri on katsonut vanhemman hoitoon osallistumisen tarpeelliseksi.

Myös yksityissairaalassa annettu erikoissairaanhoidon tasoinen ja ympärivuorokautinen hoito oikeuttaa erityishoitorahaan.

Lain vaatimusta erikoissairaanhoidon tasoisesta toimintayksiköstä eivät täytä

- terveyskeskuksessa tai muussa perusterveydenhuollon yksikössä annettu hoito
- yksityislääkärin vastaanotolla annettu hoito
- erityishuoltopiirin laitospaikka.

Jos terveyskeskuksen tiloissa toimii erikoissairaanhoidon yksikkö, siellä annettu hoito oikeuttaa erityishoitorahaan.

Jos lasta hoidetaan kotona mutta hän on samaan aikaan sisäänkirjoitettuna sairaalaan (kotisairaala), arvioidaan erityishoitorahaoikeus kuten sairaalahoidossa.

Alle 7-vuotias lapsi

Erityishoitoraha voidaan myöntää alle 7-vuotiaan lapsen sairaalahoidon ajalle, vaikka lapsen sairaus ei olisi vaikea. Sairalahoidon katsotaan aina olevan vaativa hoidollinen vaihe.

7-15-vuotias lapsi

Erityishoitorahan myöntäminen yli 7-vuotiaan lapsen sairaalahoidon ajalle edellyttää, että lapsella on [vaikea sairaus](#). Sairalahoidon katsotaan aina olevan vaativa hoidollinen vaihe.

Molemmille vanhemmille

Erityishoitorahaa voidaan myöntää sairaalahoidon ajalta molemmille vanhemmille, jos hoitava lääkäri katsoo molempien vanhempien hoitoon osallistumisen tarpeelliseksi.

1.3.2.2.3.2. Poliklinikkahoito

Erityishoitorahaa voidaan myöntää vanhemman osallistuessa erikoissairaanhoidon tasoiseen hoitoon

- sairaalan poliklinikalla
- kehitysvammaneuvojan poliklinikalla tai muussa erityishuoltopiirin toimintayksikössä.

Edellytyksenä on lisäksi, että hoitava lääkäri on katsonut vanhemman hoitoon osallistumisen tarpeelliseksi.

Jos yksityisen palveluntuottajan toimintayksikössä tehtävä toimenpide edellyttää erikoissairaanhoidon tasoista varustelua ja henkilöstöä, rinnastetaan se sairaalan poliklinikalla annettuun hoitoon. Esimerkiksi yksityisen palveluntuottajan tekemä kita- ja nielurisaleikkaus rinnastetaan julkisessa terveydenhuollossa tehtyyn toimenpiteeseen ja sen perusteella voidaan myöntää erityishoitoraha.

Poliklinikkahoitoon osallistumisen tulee estää hakijaa tekemästä työtään lähes koko työpäivän ajan. Lue lisää: [Työstä estyminen ja ansionmenetys](#).

Alle 7-vuotias lapsi

Erityishoitoraha voidaan myöntää alle 7-vuotiaan lapsen poliklinikkahoidon ajalle, vaikka lapsen sairaus ei olisi vaikea. Alle 7-vuotiaan osalta poliklinikalla annettu hoito katsotaan vaativaksi hoidolliseksi vaiheeksi.

7-15-vuotias lapsi

Erityishoitorahan myöntäminen yli 7-vuotiaan lapsen poliklinikkahoidon ajalle edellyttää, että lapsen vaikea sairaus on nopeasti kehittyvässä tai vaativassa hoidollisessa vaiheessa. Arvioi erityishoitorahaoikeus tapauskohtaisesti. Erityishoitorahaan oikeuttavaa poliklinikkahoitoa voi olla esimerkiksi

- nopeasti kehittyvän sairauden hoito päivystyksenä
- leikkaus tai muu vaativa hoitotoimenpide
- vaativassa hoitovaiheessa olevan sairauden kontrollikäynti.
- lapsella aisti- tai kehitysvamma ja sen lisäksi muu sairaus, joka edellyttää hoitotoimenpiteitä ja kokonaistilanne hoidossa on vaativampi.

Pelkästään rauhallisessa vaiheessa olevaan sairauteen tai vammaan liittyvän leikkauksen suunnittelu ei ole erityishoitorahaan oikeuttavaa poliklinikkahoitoa.

Erityishoitoraha voidaan myöntää kontrollikäynnin ajalle esimerkiksi, kun kyseessä on

- hoidon aloitusvaihe tai sairauden hyvin epävakaa tilanne
 - esim. [diabetes](#), [reuma](#), tulehdukselliset suolistosairaudet, epilepsia
 - kunnes hoitotasapaino tai hoitovaste on saavutettu tai kun hoitoon ei enää tehdä merkittäviä muutoksia
- vaativaan toimenpiteeseen liittyvät hoidon onnistumisen edellyttämät toimenpiteet, kuten
 - jatkotoimenpiteisiin johtava kuvantaminen kirurgisen leikkauksen tai elinsiirron jälkeen
 - biopsia
 - merkittävä lääkityksen muutos
- vaikean sairauden hoidon tehostamisen tarpeen toteaminen tai toteuttaminen, kuten
 - löydöksiin tai oireisiin perustuva kuvantaminen
 - merkittävä lääkityksen muutos

- injektiopistos niveleen

Hoidon tehostaminen tai hoidon onnistumisen edellyttämä toimenpide tulee olla kirjattu D-todistukseen tai muuhun selvitykseen kuten hoitotiivistelmään (epikriisi).

Molemmille vanhemmille

Erityishoitorahaa voidaan myöntää sairaalahoidon ajalta molemmille vanhemmille, jos hoitava lääkäri katsoo molempien vanhempien hoitoon osallistumisen tarpeelliseksi.

1.3.2.2.3.3. Kotihoito

Erityishoitorahaa voidaan myöntää erikoissairaanhoidon liittyvään, sitä yleensä välittömästi edeltävään tai sitä seuraavaan kotihoitoon.

Erityishoitorahan myöntäminen kotihoidon ajalta edellyttää, että

- sairaus on vaikea
- sairaus on nopeasti kehittyvässä tai vaativassa hoidollisessa vaiheessa
- hoitava lääkäri katsoo vanhemman osallistumisen tarpeelliseksi ja
- vanhempi hoitaa lasta kotona kokopäiväisesti.

Selvitys siitä, että koulu tai päiväkotito ei suostu sairastumisen johdosta ottamaan lasta vastaan, ei riitä erityishoitorahan myöntämisen perusteeksi. Arvioi erityishoitorahaoikeus sen perusteella, onko lapsen vaikea sairaus vaativassa hoidollisessa vaiheessa. Lue lisää [Vaikea sairaus ja vaativa hoidollinen vaihe](#).

Erityishoitorahaa ei myönnetä sellaiselta päivältä, jona lapsi on päivähoitossa tai osallistuu kouluopetukseen kodin ulkopuolella, eikä vanhempi siten hoida lasta kotona. Poikkeuksena on

- vaihe, jossa vanhempi on koulussa tai päivähoitossa mukana opastamassa henkilökuntaa, lähinnä [diabetes](#)
- hoitavan lääkärin arvioon perustuva koulu- tai päivähoitokokeilu ja sen aikainen vanhemman varallaolo, lue lisää [Päivähoito- ja koulukokeilu](#).

Jos lasta hoidetaan kotona ns. kotisairaalahoidossa niin että lapsi on uloskirjattuna sairaalasta, arvioidaan erityishoitorahaoikeus kuten kotihoidossa.

Yhdelle vanhemmalle kerrallaan

Kotihoidon ajalta erityishoitorahaa voidaan myöntää samalta ajalta samasta lapsesta vain yhdelle vanhemmalle kerrallaan. Poikkeuksena, erityishoitoraha voidaan 1.1.2018 alkaen myöntää saattohoidon ajalta molemmille vanhemmille samalta ajalta. Kotona tapahtuvaan saattohoitoon rinnastetaan myös palvelukeskuksessa annettu hoito.

1.3.2.2.3.4. Varallaolo koulu- tai päivähoitokokeilun ajalla

Erityishoitorahaa voidaan myöntää hoidollisilla syillä perustellun vanhemman varallaolon ajalta, kun vaikeasti sairas lapsi kokeilee koulussa tai päivähoitossa käymistä. Kokeilu voi tapahtua sairaudenhoidon ollessa vielä kesken tai hoidon jo päätyttyä, kun täysipainoinen koulunkäynti ei vielä ole mahdollista.

Varallaolo tarkoittaa järjestelyä, jossa vanhempi on valmiina reagoimaan nopeasti lapsen voimien äkillisesti huonontuessa tai lapsen tarvitessa vanhemman antamaa hoitoa ja seuranta koulu-

tai päivähoitopäivän aikana. Vanhempi ei ole koulussa tai päivähoidossa läsnä, mutta varallaolo edellyttää työstä poissaoloa.

Koulu- tai päivähoitokokeilun käytännön toteuttaminen riippuu aina yksilöllisistä seikoista kuten lapsen kunnosta, koulun sijainnista, luokkakoosta ja käytännön resursseista järjestää opetus siten, että mahdollisia infektiio- ja muita rajoituksia voidaan noudattaa.

Erityishoitorahan myöntäminen koulu- tai päivähoitokokeilun ajalle edellyttää, että:

- kotihoidon kriteerit täyttyvät (vaikea sairaus, nopeasti kehittyvä tai vaativa hoidollinen vaihe)
- kokeilu ja sen kesto sekä vanhemman varallaolon tarve perustuu hoitavan lääkärin arvioon.

Hoitava lääkäri kuvaa lääkärintodistuksessa D sairauden hoitovaiheen, ja arvioi kokeilun keston sekä vanhemman varallaolon tarpeen. Jos arvio muuttuu, lääkäri päivittää ja perustelee muutoksen seuraavassa lääkärintodistuksessa.

Erityishoitorahaan oikeuttavalle koulu- tai päivähoitokokeilulle on tyypillistä, että lapsen terveydentila ja jaksaminen vaihtelevat sen aikana, ja että täysipainoinen ja säännöllinen koulussa tai päivähoidossa käyminen on epävarmaa. Pitkien hoitajaksojen aikana kokeilu ja vanhemman varallaolo voi toteutua myös enimmäisajat ylittävissä tilanteissa.

Aktiivihoidojen päättymisen jälkeiseltä ajalta erityishoitorahan myöntäminen edellyttää, että hoitava lääkäri perustelee yksilöllisesti, miksi vanhemman varallaolo on sairaudesta johtuen edelleen tarpeen.

Esimerkki

Leukemian ylläpitohoidon päätyttyä vanhemman varallaolo saattaa olla lapsen heikentyneen vastustuskyvyn vuoksi tarpeen vielä 1-3 kuukauden ajan, erityisesti vesirokko- ja influenssa -epidemia-aikaan.

1.3.2.2.3.5. Kuntoutus

Erityishoitorahaan oikeuttavan kuntoutuksen tulee perustua lapsen sairauteen tai vammaan. Sairauden ei tarvitse olla vaikea taikka nopeasti kehittyvässä tai vaativassa hoidollisessa vaiheessa.

Kuntoutus voi olla

- Sairaalahoidon aikana annettavaa lääkinnällistä kuntoutusta
- lakisääteinen kuntoutus- tai sopeutumisvalmennuskurssi
- muu lakiin perustuva kuntoutus, kuten
 - kuntoutusarvion tai -suunnitelman tekeminen
 - proteesin, apuvälineen tai vastaavan haittaa kompensoivan välineen hankkiminen tai näiden seurantaan liittyvä käynti. Esimerkiksi sisäkorvaistutteen (eli kuuloiimplantin) jälkeinen kontrollikäynti voidaan lukea kuntoutukseksi.

Kuntoutuksen tulee olla terveydenhuollon ammattihenkilöiden järjestämää ja toteuttamaa ja olla hyvän kuntoutuskäytännön mukaista. Esimerkiksi pelkkä tilaisuus vertaisryhmän tapaamiseen ei riitä. Vanhemmalla voi olla oikeus erityishoitorahaan sopeutumisvalmennuskurssin ajalta vaikka lapsi itse ei osallistuisikaan kurssille.

Suhde kuntoutusrahaan

Lapsen kuntoutuksen ajalta vanhemmalla voi olla oikeus myös kuntoutusrahaan. Voit ohjata asiakkaan hakemaan kuntoutusrahaa, jos erityishoitorahan suorituspäiviä on runsaasti tai arvioit niitä jatkossa kertyvän runsaasti. Huomaa kuitenkin, että vuoden 2016 alusta lähtien

erityishoitoraha ja kuntoutusraha määräytyvät eri laskukaavan mukaan ja kuntoutuksen määrä voi olla työtuloista riippuen erityishoitorahan määrää pienempi. [Lue lisää linkistä](#) kuntoutuksen ja erityishoitorahan eroista.

Tarvittavat selvitykset

Lääkäri toteaa tarpeen vanhemman osallistumiselle sairauden tai vamman vuoksi annettavaan kuntoutukseen lääkärintodistuksella D. Tiedot kuntoutuksesta, sen perustumisesta lakiin ja vanhemman osallistumisesta kuntoutukseen voidaan antaa myös muulla luotettavalla selvityksellä.

Mikäli kuntoutuspäätöstä ei ole annettu eikä D-todistuksesta tai muista Kelaan toimitetuista asiakirjoista selviä lakiperustetta, tulee asia selvittää.

Jos Kelaan toimitetuista asiakirjoista ei selviä, onko kuntoutus terveydenhuollon ammattihenkilöiden järjestämää ja toteuttamaa ja täyttääkö kuntoutus terveydenhuollolliset kriteerit, voi kuntoutuksen järjestäjältä pyytää kurssiohjelman, josta selviää, minkälaista ohjelmaa kurssilla on ja kenen järjestämänä.

Molemmille vanhemmille?

Sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskurssin ajalta etuutta voidaan myöntää molemmille vanhemmille, jos kurssi on tarkoitettu molemmille vanhemmille (ns. perhekurssi).

1.3.3. Enimmäisajat ja niiden ylittäminen

Tällä sivulla kerrotaan erityishoitorahan enimmäisajoista. Lue alasivuilta

- missä tilanteissa enimmäisajat voivat ylittyä [painavasta lääketieteellisestä syystä](#)
- missä tilanteissa suosituspäivien laskenta alkaa alusta

Enimmäisajat

Erityishoitorahan enimmäisaika on lasta kohden saman sairauden perustella yhteensä 60 arkipäivää

- sairaala- ja poliklinikkahoidon
- sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskurssin sekä
- muun lakisääteisen kuntoutustoiminnan ajalta.

Kotihoidon ajalta erityishoitorahaa voidaan myöntää

- enintään 60 arkipäivältä
- erityisestä hoidollisesta syystä vielä enintään 30 lisäarkipäivältä.

Erityishoitorahapäivät lasketaan yhteen lapsikohtaisesti. Enimmäisaikaan lasketaan molempien vanhempien saamat erityishoitorahapäivät ja myös silloin kun vanhemmat ovat saaneet etuutta samanaikaisesti.

Erityinen hoidollinen syy kotihoidossa

Enimmäisajan ylittämisen syynä voidaan pitää tilannetta, jossa sairauden hoito on aloitettu ja hoidon jatkumisen turvaaminen edellyttää vanhemman jatkuvaa osallistumista hoitoon kotona. Hoitavan lääkärin tulee esittää yksilölliset perustelut enimmäisajan ylittymiselle kotihoidossa.

Kela-neuvonta

Voit ohjata asiakkaan Kela-neuvontaan, kun erityishoitorahan myöntämisedellytysten täytyminen enimmäisajat ylittäviltä ajoilta vaikuttaa epävarmalta.

1.3.3.1. Suorituspäivien laskeminen alusta

Erityishoitorahan enimmäisaikaan luettavien suorituspäivien laskeminen alkaa alusta, kun

- lapsi on sairauden jälkeen tullut terveeksi ja diagnostisesti sama sairaus puhkeaa uudelleen tai
- on kyse saman sairauden aktiivisesta uudesta hoitovaiheesta.

Uusi aktiivinen hoitovaihe

Aktiivisella uudella hoitovaiheella tarkoitetaan selkeästi aiemmasta hoidosta poikkeavaa vaativaa hoitoa. Aktiiviseksi uudeksi hoitovaiheeksi katsotaan esimerkiksi korjaavia "rauhallisessa vaiheessa" tehtyjä leikkaustoimenpiteitä, esimerkiksi

- vaikeiden tapaturmien
- vaikeiden palovammojen
- sydänsairauksien
- reumasairauksien yhteydessä.

Enimmäisajan laskenta ei ala alusta

Saman sairauden eri hoitoja ei katsota uudeksi aktiiviseksi hoitovaiheeksi ja enimmäisaikojen laskemista ei aloiteta uudelleen. Esimerkiksi epilepsian pahenemisvaiheen hoitoa ei katsota sairauden uudeksi hoitovaiheeksi.

Sairausryhmäkohtaisissa esimerkeissä on otettu kantaa enimmäisaikaan luettavien suorituspäivien aloittamiseen alusta.

Useita sairauksia

Jos lapsi sairastuu erityishoitorahaan oikeuttavaan sairauteen, lasketaan tämän sairauden vuoksi myönnettävät erityishoitorahapäivät enimmäisaikaan, vaikka lapsi samalla sairastuisi muihinkin sairauksiin. Kyseiset sairaudet katsotaan yhdeksi kokonaisuudeksi. Jos lapsi parantuu ensin alkaneesta sairaudesta mutta toiset sairaudet jatkuvat ja ne oikeuttavat erityishoitorahaan, erityishoitorahan enimmäisaika alkaa alusta toisen sairauskokonaisuuden perusteella.

1.3.3.2. Painavat lääketieteelliset syyt

Erityishoitorahaa myönnetään enimmäisajat ylittävälle ajalle painavien lääketieteellisten syiden perusteella. Tällöin lapsen vaikeaan sairauteen liittyvä hoito ja sen toteuttaminen tai sairauden odottamaton paheneminen edellyttää edelleen vanhemman jatkuvaa läsnäoloa. Enimmäisaikojen ylittäminen painavien lääketieteellisten syiden perusteella edellyttää aina kirjallista yksilöllistä perustelua hoitavalta lääkäriltä.

Painavia lääketieteellisiä syitä ovat

- hengenvaarallinen tila, joka edellyttää lapsen jatkuvaa valvontaa
- vaikeiden tapaturmien ja palovammojen jälkihoito

- kuolevan lapsen hoito
- dialyysihoitoa vaativan lapsen hoito, kun se edellyttää lapsen jatkuvaa valvontaa ja vanhemman läsnäoloa; sekä
- muu vastaava painava lääketieteellinen syy.

(SVA 1335/2004 1 luku 5 §)

Perusteluna enimmäisaikojen ylittämiseksi voi olla esimerkiksi

- leukemiaa tai muuta syöpää sairastavan lapsen nuori ikä
- vaikean sairauden lisäksi aisti- tai kehitysvamma, minkä vuoksi lapsen hoito ilman sairauttakin olisi ikäryhmään nähden tavallista vaativampaa
- diabeteksen, astman ja epilepsian pahenemisvaihe ja tarve vanhemman jatkuvaan valvontaan ja läsnäoloon.
- intensiivinen hoitovaihe kotihoidossa, esimerkiksi infektioerä tai leukemia tai muun syövän intensiivihoidon välittömästi liittyvässä kotihoitovaiheessa oleva lapsi, jota ei infektioriskin vuoksi voida viedä kodin ulkopuolelle

Lue lisää sairauskohtaisista ohjeista.

Päivähoito ja koulunkäynti

Erityishoitorahaa ei myönnetä sellaiselta päivältä, jona lapsi on päivähoidossa tai osallistuu kouluopetukseen kodin ulkopuolella, eikä vanhempi siten hoida lasta kotona.

Poikkeuksena on hoitavan lääkärin arvioon perustuva koulu- tai päivähoitokokeilu ja sen aikainen vanhemman varallaolo, lue lisää [Päivähoito- ja koulukokeilu](#).

1.3.4. Ulkomailla annettu hoito ja kuntoutus

Erityishoitorahaa voidaan myöntää myös ulkomailla annettuun hoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen perusteella. Ratkaisussa menetellään samoin kuin myönnettäessä erityishoitorahaa Suomessa tapahtuvan hoidon perusteella.

1.3.5. Kv-säännökset

Kelan etuuksien saaminen edellyttää Suomen sosiaaliturvaan kuulumista. Yleensä kaikki Suomessa vakituisesti asuvat henkilöt kuuluvat Suomen sosiaaliturvaan. Jos henkilö muuttaa ulkomaille tilapäisesti eli alle vuodeksi, hän kuuluu pääsääntöisesti Suomen sosiaaliturvaan ja on oikeutettu Kelan etuuksiin. EU- tai ETA-maihin ja Sveitsiin töihin muuttavien kohdalla kuitenkin lyhytkin työskentely riittää yleensä siirtämään henkilön työskentelymaan sosiaaliturvan piiriin.

1.3.5.1. EY-lainsäädäntöä soveltavien valtioiden välillä liikkuvien henkilöiden rahaetuudet

Asetusta 883/2004 ja sen täytäntöönpanoasetusta 987/2009 sovelletaan 1.5.2010 lukien EU-jäsenvaltioiden välillä liikkuviin EU-kansalaisiin. ETA-maat Norja, Islanti ja Liechtenstein soveltavat asetusta 1.6.2012 lukien ja Sveitsi 1.4.2012 alkaen. Asetusta sovelletaan eräin poikkeuksin lisäksi muiden maiden kansalaisiin, jotka liikkuvat EU:n jäsenmaiden välillä. Edellytyksenä jäsenmaiden

välillä liikkumisen lisäksi on, että kolmannen maan kansalainen on asunut laillisesti jossain jäsenvaltiossa ennen liikkumistaan.

EY:n sosiaaliturva-asetusta 1408/71 sovelletaan 1.5.2010 jälkeenkin toistaiseksi tilanteissa, joissa asetus 883/2004 ei sovellu EU/ETA-alueella (ml. Sveitsi) liikkuvaan henkilöön.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Asetuksissa tarkoitettuja rahaetuksia Suomen etuuksista ovat sairausvakuutuslain mukaiset sairauspäiväraha, osasairauspäiväraha, äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainraha, tartuntatautipäiväraha, luovutuspäiväraha ja erityishoitoraha sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen kuntoutusraha.

Asetuksissa säädetään, miten rahaetus annetaan ja mikä EY-lainsäädäntöä soveltava valtio vastaa kustannuksista, kun asetusten piiriin kuuluva henkilö siirtyy maasta toiseen tai kun hän oleskelee tai asuu muussa kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa.

Rahaetuksia koskevat tiedot välitetään maasta toiseen E 100 -sarjan lomakkeilla. Sovellettaessa asetusta 883/2004 E-lomakkeeseen liitetään kansilehti, joka on tulostettavissa Windowsin tehtäväpalkin Käynnistä-valikosta kohdasta Etuuskäsittely > E-lomakkeiden täyttäminen ja tulostaminen (KiTu).

1.3.5.1.1. Vastuu etuuksista ja oikeus etuuksiin

[Työttömät](#)
[Perheenjäsenet](#)
[Rajatyöntekijä](#)

[Opiskelijat](#)
[Virkamiehet](#)

Pääsääntö

Rahaetuksista vastaa aina toimivaltainen valtio tai seuraavassa esitettyjen sääntöjen perusteella määräytyvä vastuussa oleva valtio (eläkkeensaajat, työttömät). Rahaetuksia voidaan maksaa myös muussa kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa asuville tai oleskeleville (eksportointiperiaate).

Asetusten 883/2004 ja 1408/71 lainvalintamääräyksillä määrätään, minkä EY-lainsäädäntöä soveltavan maan lainsäädännön piiriin asetuksen tarkoittama henkilö kuuluu. Valtio, jonka piiriin henkilö kuuluu, on henkilön toimivaltainen valtio.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat

Asetusten lainvalintamääräyksissä määrätään, minkä EY-lainsäädäntöä soveltavan maan lainsäädäntöä työntekijään on sovellettava. Jäsenmaa, jonka lainsäädäntöä työntekijään sovelletaan, on työntekijän toimivaltainen valtio. Työntekijän rahaetuuksien maksetaan toimivaltaisesta maasta myös silloin, kun henkilö oleskelee tai asuu muussa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa.

Eläkkeensaajat

Sovellettaessa asetusta 883/2004 ja eläkkeensaaja on oikeutettu sairauspäivärahaan tai kuntoutusrahaan, hänen rahaetuksistaan vastaa työskentelyvaltio. Jos eläkkeensaaja ei

työskentele, hänen kuntoutusrahaetuksistaan vastaa kuitenkin luontoisetuksien kustannuksista vastuussa oleva valtio.

Asetusta 1408/71 sovellettaessa eläkkeensaajien ja heidän perheenjäsentensä osalta, vastuu kuuluu jollekin heidän aikaisemmasta työskentelymaastaan.

1. Jos eläkkeensaajalla on oikeus asuinmaan kansallisen lainsäädännön mukaan sairaus- ja äitiysetuuksiin ja

- eläkkeensaaja saa eläkettä asuinmaasta: Asuinmaa vastaa etuuksista (27 art.)
- eläkkeensaaja ei saa eläkettä asuinmaastaan: Etuuksista vastaa kohdassa 2 selostetun järjestyksen mukaan määräytyvä maa. Jos vastuussa olevaa maata ei näin löydy, jää vastuu etuuksista asuinmaalle. (28 a art.)

2. Eläkkeensaajalla ei ole oikeutta asuinmaan kansallisen lainsäädännön mukaan sairaus- ja äitiysetuuksiin (28 art.) ja

- eläkkeensaaja saa eläkettä jäsenmaasta, jossa hänellä olisi oikeus etuuksiin, jos hän asuisi siellä: Tämä maa vastaa etuuksista.
- jos edellisessä kohdassa mainittuja maita on useampia, vastaa etuuksista se maa, jonka vakuutuskaudet ovat pitemmät.
- jos em. tapauksessa vakuutuskaudet ovat yhtä pitkät, vastaa etuuksista se näistä maista, jossa hän on ollut viimeksi vakuutettu.
- jos ei löydy eläkettä maksavaa maata, jossa eläkeläinen olisi oikeutettu etuuksiin, jos asuisi siellä, hän ei saa etuuksia mistään.

Asetusta 1408/71 sovellettaessa Suomi vastaa myös muussa jäsenmaassa asuvan vastuullaan olevan eläkeläisen rahaetuksista riippumatta siitä, pidetäänkö eläkeläistä Suomessa vakuutettuna. Kysymykseen voi tulla käytännössä kuntoutusraha ja vanhempainpäivärahat.

Työttömät

Työttömien ja heidän perheenjäseniensä etuuksista vastaa työttömyysturvaa maksava maa. Työttömän hakiessa työtä toisesta jäsenmaasta, rahaetuksista vastaa se maa, joka vastaa työttömyysetuuden kustannuksista (lähtömaa) siltä ajalta, jolta etuuksia maksetaan.

Lue lisää työttömyysturvan säilyttämisestä haettaessa työtä EY-lainsäädäntöä soveltavasta maasta.

Opiskelijat

Opiskelijoiden etuuksista vastaa asuinvaltio. Opiskeluvaltio vastaa etuuksista, jos opiskelija täyttää opiskeluvaltion kansallisessa lainsäädännössä asetetut vakuuttamisen edellytykset.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Perheenjäsenet

Pelkkä perheenjäsenyys Suomessa vakuutettuun työntekijään, opiskelijaan, eläkeläiseen tai työttömään ei tuo oikeutta sairausvakuutuslain perusteella maksettaviin rahaetuksiin Suomesta, vaan aina edellytetään henkilön joko asumisen (soveltamisalalaki) tai työskentelyn (asetukset) perusteella olevan henkilökohtaisesti vakuutettu Suomessa.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Virkamiehet

Virkamiehiin ja heidän perheenjäseniinsä sovelletaan asetuksia ja vastuu heille annetuista etuuksista kuuluu jäsenmaalle, jonka palveluksessa he ovat tai ovat olleet.

Rajatyöntekijä

Suomessa työskentelevä rajatyöntekijä saa rahaetuudet Suomesta. Suomessa asuva, mutta muussa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa työskentelevä rajatyöntekijä, saa rahaetuudet työskentelymaasta.

Lue lisää rajan yli työskentelystä.

1.3.5.1.2. Työtulot

Rahaetuuden perusteena olevina työtuloina otetaan huomioon vain Suomessa vakuutettuna olon ajalta ansaitut tulot (883/2004, 21 artikla ja 1408/71, 23 artikla). Vakuutuslasku ja ulkomaan työtulot eivät välttämättä näy verotiedoissa. Ota yhteyttä Yhteisten järjestelmien yksikköön, jos henkilö on ollut vakuutettuna Suomessa.

Jos henkilö muuttaa ulkomailta Suomeen ja tulee samalla Suomessa vakuutetuksi, etuuden perusteena voidaan käyttää SVL 11 luvun 4 §:n 4 momentin perusteella arvioituja Suomessa ansaittuja työtuloja. Ulkomailta muuttoa ja Suomen vakuutukseen siirtymistä voidaan pitää ammatinvaihtumista vastaavana muuna syynä.

Päivärahaetuus voi poikkeuksellisesti määräytyä ulkomaan työtulon perusteella edellyttäen, että kysymyksessä on henkilö,

- joka on aiemmin ollut Suomessa vakuutettu ja palaa takaisin Suomen vakuutukseen ja
- on ollut palkkatyössä ja ansainnut tulot työskennellessään EU:n jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan EU:n lainsäädäntöä ja
- jolla ei ole Suomessa verotuksessa todettua työtuloa eikä Suomessa ansaittua 6 kuukauden työtuloa.

Jos etuuden saajan palkka maksetaan muuna valuuttana kuin euroina ja etuuden perusteena käytetään kuuden kuukauden työtuloja, työtulot muunnetaan euroiksi käyttäen kuuden kuukauden ajanjakson viimeisenä päivänä julkaistua muuntokurssia (hallintotoimikunnan päätös H3, 15.10.2009). Valuuttakurssien muuntamisessa käytetään Euroopan Keskuspankin päivittäin julkaisemia muuntokursseja. Valuutan muuntaminen voidaan suorittaa [EKP:n internetsivuilla](#).

1.3.5.1.3. Päivärahaetuuksien maksaminen muutettaessa ja muuton jälkeen

Työntekijälle, itsenäiselle ammatinharjoittajalle, opiskelijalle ja heidän perheenjäsenilleen maksetaan rahaetuudet lähtömaasta sairaus- ja vanhempainpäivärahakauden loppuun, myös heidän muuttaessaan toiseen jäsenmaahan.

Suomesta

Sairauspäivärahakaudella muuttavalle maksetaan päivärahaa niin pitkään kuin työkyvyttömyys jatkuu yhdenjaksoisena, korkeintaan sairauspäivärahakauden enimmäisaika.

Kuntoutusrahaa maksetaan niin kauan kuin päätöksessä on mainittu, edellyttäen, että kuntoutus jatkuu kuntoutuspäätöksen tai -suunnitelman mukaisesti toisessa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa.

Erityishoitorahaa vakuutetulle maksetaan niin kauan kuin erityishoitorahan myöntämisedellytykset täyttyvät (vanhemman läsnäolo välttämätön, vaikea sairaus, painavat lääketieteelliset syyt).

Muuttajalle maksetaan sairausvakuutuslakiin sekä Kelan kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettuun lakiin perustuvia päivärahaetuksia Suomesta riippumatta siitä, perustuuko etuuden määrä edeltäviin työtuloihin, vai onko kyseessä vähimmäismääräisenä maksettava päiväraha. Jos muu jäsenvaltio alkaa maksaa vastaavaa päivärahaetuutta omien säännöstensä mukaan, tämä etuus voidaan vähentää Suomen etuudesta (SVL 12 luku 10 §, KKRL 36 §).

Suomesta muuhun EY-lainsäädäntöä soveltavaan valtioon muuttava päivärahaetuuden saaja pidetään Suomessa vakuutettuna päivärahan maksukauden ajan, kun etuuden määrä perustuu edeltäviin työtuloihin. Tällainen päivärahan saaja rinnastetaan työntekijään asetusten 883/2004 ja 1408/71 lainvalintamääräyksiä sovellettaessa.

Lue lisää Suomesta muutosta.

Suomeen

Edellisen toimivaltaisen valtion tulee maksaa etuuskausi loppuun työntekijälle, itsenäiselle ammatinharjoittajalle, opiskelijalle ja heidän perheenjäsenelleen heidän muuttaessaan Suomeen.

Jos on epäselvää, minkä jäsenvaltion vastuulle asetuksen 883/2004 mukaan etuuden maksaminen kuuluu, ota yhteyttä Kansainvälisten asioiden osaamiskeskukseen (sähköpostiosoite KV-ASIAT).

Päivärahaetuuden maksamista voidaan jatkaa Suomesta, jos henkilö palaa Suomeen toisesta jäsenmaasta sen jälkeen, kun päivärahaetuuden maksaminen toimivaltaisen valtion lainsäädännön mukaan on päätynyt. Edellytyksenä on, että päivärahakautta Suomen lainsäädännön mukaan on jäljellä ja että päivärahaetuuden saamisen edellytykset muutoin täyttyvät.

1.3.5.1.4. Päivärahaetuuksien hakeminen

Päivärahaetuutta voi hakea suoraan toimivaltaisesta laitoksesta tai asuin- tai oleskelumaan laitos voi välittää hakemuksen toimivaltaiselle laitokselle.

Lue lisää [E-lomakkeiden käytöstä](#) (E 115–E 119 täyttöohjeet)

Muussa jäsenvaltiossa asuva vakuutettu

Käsittele toisessa jäsenmaassa asuvan Suomessa vakuutetun rahaetuushakemus samalla tavoin kuin myöntäessäsi päivärahaetuutta Suomessa asuvalle. Hanki puuttuvat tiedot vakuutetulle lähetettävällä hakemuslomakkeella. Jos asuin- tai oleskelupaikan laitos on toimittanut lomakkeen E 115, lomake katsotaan hakemukseksi. Ilmoita tekemästasi etuuspäätöksestä asuinpaikan laitokselle lomakkeella E 117 ja hylkäävästä etuuspäätöksestä lisäksi lomakkeella E 118. Jos työkyvyttömyysaika on lomakkeella E 115 tai sen liitteenä olevassa lääkärintodistuksessa alle sairauspäivärahan omavastuuajan, voit tehdä hylkäävän päätöksen ilman, että pyydät vakuutettua täyttämään kansallisen hakemuslomakkeen.

Muussa jäsenvaltiossa vakuutettu Suomessa

Jos muussa EU-maassa vakuutettu, mutta Suomessa asuva tai oleskeleva hakee täällä rahaetuuksia, toimita toimivaltaiselle laitokselle lomake E 115.

1.3.5.1.5. Menettelyt työkyvyttömyyteen liittyvissä rahaetuuksissa

Asetuksen 987/2009 artiklassa 27 säädetään menettelyistä, joita vakuutetun, asuinjäsenvaltion laitoksen ja toimivaltaisen laitoksen on noudatettava silloin, kun työhön kykenemättömyyteen liittyviä rahaetuuksia haettaessa oleskelu- tai asuinjäsenvaltio on muu kuin toimivaltainen jäsenvaltio. Menettelyjä sovelletaan tarvittavin muutoksin, jos vakuutettu oleskelee muussa kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa.

Kun Suomi on toimivaltainen valtio ja etuuden hakija asuu muussa jäsenmaassa, pyydä sairauspäiväraha- ja kuntoutusraha-hakemuksissa tarvittavat lääketieteelliset lisäselvitykset pääsääntöisesti etuuden hakijalta. Huomaa, että lisäselvitysten pyytäminen suoraan asuin- tai oleskelupaikan laitokselta oikeuttaa laitoksen perimään lääkärinlausuntojen ja tutkimusten kustannukset.

Menettely, jota vakuutetun on noudatettava

Jos toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädäntö edellyttää lääkärintodistuksen esittämistä rahaetuuden saamiseksi, vakuutetun on pyydettävä asuinjäsenvaltion lääkäriä, joka määritteli hänen terveydentilansa, todistamaan työkyvyttömyyden ja sen keston. Vakuutetun on lähetettävä todistus toimivaltaiselle laitokselle toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännössä säädetyn ajan kuluessa.

Jos asuinjäsenvaltiossa hoitoa antavat lääkärit eivät anna työkyvyttömyydestä todistuksia ja niitä vaaditaan toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännössä, asianomaisen henkilön on käännyttävä asuinpaikan laitoksen puoleen. Asuinpaikan laitoksen on heti järjestettävä henkilön työkyvyttömyyden lääketieteellinen arviointi ja todistuksen laatiminen. Todistus toimitetaan toimivaltaiselle laitokselle viipymättä.

Työkyvyttömyystodistuksen toimittaminen ei vapauta vakuutettua täyttämästä kaikkia sovellettavassa lainsäädännössä säädettyjä velvoitteita, erityisesti työnantajaansa nähden. Työnantaja ja/tai toimivaltainen laitos voi tarvittaessa kehottaa työntekijää osallistumaan toimintaan, jonka tarkoituksena on edistää ja tukea hänen paluutaan työelämään. (Asetus 987/2009, 27 artikla kohta A)

Menettely, jota asuinjäsenvaltion on noudatettava

Jos toimivaltainen laitos pyytää, asuinpaikan laitos suorittaa tarpeelliset asianomaisen henkilön hallinnolliset tarkastukset tai lääkärintarkastukset soveltamansa lainsäädännön mukaisesti.

Asuinpaikan laitos toimittaa tarkastuksen tehneen lääkärin lausunnon erityisesti työhön kykenemättömyyden todennäköisestä kestosta viipymättä toimivaltaiselle laitokselle. (Asetus 987/2009, 27 artikla kohta B)

Menettely, jota toimivaltaisen valtion on noudatettava

Toimivaltaisella laitoksella säilyy oikeus teettää valitsemallaan lääkäriä vakuutetun lääkärintarkastus.

Toimivaltainen laitos maksaa rahaetuudet suoraan asianomaiselle henkilölle ja ilmoittaa tästä tarvittaessa asuinpaikan laitokselle. Jos toimivaltainen laitos epää rahaetuudet, sen on ilmoitettava päätöksestään vakuutetulle ja samanaikaisesti myös asuinpaikan laitokselle.

Tarkastuksen tehneen lääkärin tai laitoksen lääketieteellisten havaintojen perusteella toisessa jäsenvaltiossa laaditussa vakuutetun työkyvyttömyyttä koskevassa todistuksessa olevat merkinnät ovat oikeudellisesti yhtä päteviä kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa laadittu todistus. (Asetus 987/2009, 27 artikla kohta C)

Vastuu kustannuksista

Jos toimivaltainen laitos pyytää asuin- tai oleskelupaikan laitosta toimittamaan rahaetuuden ratkaisemisessa tarvittavat vakuutetun lääkärintutkimukset, asuin- tai oleskelupaikan laitos voi laskuttaa lääkärinlausunnosta ja tutkimuksista aiheutuneet kustannukset toimivaltaiselta laitokselta.

Jos toisessa jäsenvaltiossa asuva tai oleskeleva vakuutettu pyydetään tutkimuksiin toimivaltaiseen jäsenvaltioon, edellytyksenä on, ettei matkustaminen vaaranna vakuutetun terveyttä. Toimivaltainen valtio vastaa vakuutetun matka- ja asumiskustannuksista. (Asetus 987/2009, 87 artikla)

1.3.5.2. Sosiaaliturvasopimukset

Suomella on voimassa olevat sosiaaliturvasopimukset Chilen, Israelin, Kanadan (Quebec), Saksan, USA:n, Viron ja Australian kanssa. Lisäksi Pohjoismaiden kesken on solmittu sosiaaliturvasopimus.

Suhde EY-asetuksiin 883/2004 ja 1408/71

Jos kahden tai useamman EY-lainsäädäntöä soveltavan maan välillä solmittu sosiaaliturvasopimus koskee samoja henkilöitä ja samoja etuuksia kuin asetukset 883/2004 ja 1408/71, asetuksen määräykset syrjäyttävät sopimuksen määräykset. Tämän vuoksi Saksan ja Pohjoismaiden kanssa solmitut sopimukset ovat merkitykseltään hyvin rajoitettuja.

Lue lisää Suomen solmimista sosiaaliturvasopimuksista.

1.4. Suhde muihin etuuksiin

Vakuutetun saamat muut etuudet ja korvaukset vaikuttavat erityishoitorahaan. Muu etuus tai korvaus voi joko estää erityishoitorahan myöntämisen tai se voidaan vähentää erityishoitorahasta.

Vakuutetun puolison saamat muut etuudet tai korvaukset eivät vaikuta erityishoitorahaan.

1.4.1. Estävät etuudet

Erityishoitorahaa ei myönnetä samalta ajalta, jolta vakuutetulla on oikeus

- erityisäitiysrahaan
- äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan
- sairauspäivärahaan
- osasairauspäivärahaan

- luovutuspäivärahaan.

1.4.2. Vähennettävät etuudet

Lakiin perustuva samalla perusteella myönnetty etuus tai muu korvaus ansionmenetyksestä vähennetään erityishoitorahasta.

Tällaisia ovat esimerkiksi

- liikennevakuutuskorvaus
 - yrittäjän ansionmenetykskorvauksena korvataan yleensä sijaisen palkka sosiaalikuuluineen
- vahingonkorvauslain mukainen korvaus
- tartuntatautilakiin perustuva korvaus
- kuntoutusraha lapsen kuntoutuksen vuoksi.

Erityishoitorahaa ei myönnetä muun lain mukaisen etuuden tai korvauksen viivästyessä.

1.4.3. Erityistilanteita

Työttömyysetuuden saajan oikeus erityishoitorahaan

Erityishoitorahan saajalla ei ole oikeutta työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan, työmarkkinatukeen eikä liikkuvuusavustukseen. Jos erityishoitoraha myönnetään takautuvasti näiden etuuksien päälle, on liikamaksu erittävä asiakkaalta itseltään normaalina takaisinperintänä. Työttömyysetuuden ja erityishoitorahan välillä ei ole regressimenettelyä.

Vuorottelukorvaus

Vuorotteluvapaa katsotaan päättyneeksi, jos vuorotteluvapaalla oleva alkaa saada erityishoitorahaa. Jos erityishoitorahaoikeus kestää enintään 18 arkipäivää, katsotaan vuorotteluvapaan olevan keskeytyneenä tämän ajan.

Eläke

Eläkkeensaajan oikeus erityishoitorahaan arvioidaan hänen tosiasiallista työstä estymistään tarkastellen.

Opiskelu

Päätoimisen opiskelijan oikeus erityishoitorahaan edellyttää, että vakuutettu on estynyt opiskelusta. Selvitä opintotukea saavan työstä estyminen.

Lasten kotihoidon tuki ja omaishoidon tuki

Samalta ajalta maksettava lasten kotihoidon tuki tai omaishoidon tuki ei estä erityishoitorahan myöntämistä. Tuen saajalle voidaan myöntää erityishoitoraha, jos hän on haettuna aikana estynyt työstään ja/tai oman taloutensa hoitamisesta.

1.5. Hakeminen

Erityishoitorahaa voi hakea [asiointipalvelussa](#) tai käyttämällä [SV 89 -hakemuslomaketta](#). Asiakkaan hakemus voidaan ottaa vastaan myös suullisesti asiakaspalvelun palvelutilanteessa tai ratkaisuasiantuntijan soittaessa asiakkaalle. Suullinen hakemus tehdään, jos se on asiakkaan ja kokonaisprosessin sujuvuuden kannalta järkevää.

Liitteet

- Todistus työstä poissaolosta ja palkattomuudesta
 - lomake Y17 Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta tai muu työnantajan selvitys
 - hyödynnä tulorekisterin tietoja: tarkista onko työnantaja ilmoittanut sinne poissaolotiedot haetulta ajalta.
- Lääkärintodistus D (tai muu lääketieteellinen asiakirja voidaan hyväksyä, jos siitä käy ilmi vastaavat tiedot)
 - lääkärintodistus toimitetaan Kelaan paperisena tai vakuutettu voi toimittaa sen liitteenä asiantuntijapalvelussa
 - terveydenhuolto voi toimittaa sähköisesti lääkärintodistuksen suoraan Kanta-palvelun kautta
 - muutamat isot työnantajat voivat lähettää suojatun sähköpostin liitetiedostoina lääkärintodistuksen Kelan skannauskeskukseen.
- Selvitys kuntoutukseen osallistumisesta:
 - sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskurssin tai muun lakisääteiset kuntoutustoiminnan järjestäjän antamalla todistuksella lomakkeella SV 10 tai KU 114 Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä kuntoutusrahan hakemista varten tai muu vastaava selvitys.
- Terveydenhuollon lähete ja todistus muuhun kuntouttavaan toimintaan osallistumisesta
 - esimerkiksi proteesin tai muun apuvälineen hankkiminen.
- Selvitys 6 kuukauden työtuloista
 - työnantaja voi antaa selvityksen asiantuntijapalvelussa tai täyttää lomakkeen Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta [Y 17](#)
 - hyödynnä tulorekisterin palkkatulotietoja ja pyydä tarvittaessa täydennyksiä työnantajalta.

Erityishoitorahahakemus voi tulla vireille hakemuslomakkeen lisäksi

- lääkärintodistuksella D
- muulla asiakirjalla, josta ilmenee lähettäjän tiedot ja että sillä haetaan erityishoitorahaa.

Hakemuksen peruuttaminen

Vakuutettu voi peruuttaa hakemuksen ennen kuin päätös on annettu. Hakemuksen voi peruuttaa myös päätöksen antamisen jälkeen siihen saakka kunnes päätös tulee lainvoimaiseksi. Peruutus on tehtävä kirjallisesti.

1.5.1. Vireilletulo

Lue asian vireilletulosta.

Asian vireillepanotavat

Asia pannaan vireille **kirjallisesti** (myös sähköisesti) tai **Kelan suostumuksella suullisesti**. Hakemuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Kelan etuuksien hakemisesta

on erityissäännöksiä, joiden perusteella niitä haetaan yleensä erikseen vahvistetuilla hakemuslomakkeilla.

Postitse tai henkilökohtaisesti toimitettuna

Kun etuutta haetaan hakemuksella, hakemuslomake on allekirjoitettava. Jos hakemusta ei ole laadittu hakemuslomakkeelle, asia rekisteröidään vireille ja hakijaa pyydetään täyttämään hakemuslomake. Jos hakemus saapuu allekirjoittamattomana esimerkiksi postitse, siihen ei tarvitse pyytää allekirjoitusta, ellei ole syytä epäillä hakemuksen alkuperäisyyttä tai eheyttä eikä esimerkiksi sitä, että hakemus olisi asiakkaan tahdon vastainen. Lue myös Asiakirjan täydentämisestä kohdat [Hakemuslomakkeen täydentäminen](#) ja [Allekirjoitus](#).

Asia tulee vireille myös puutteellisella hakemuksella. Puutteellista hakemusta ei palauteta asiakkaalle, vaan asiakasta pyydetään täydentämään sitä. Pyydä hakemuksen täydentämistä viestillä, puhelimitse tai kirjeellä. Lue myös Asiakirjan täydentäminen.

Asiakkaalla on oikeus pyynnöstä saada todistus asiakirjan vastaanottamisesta (Kuitti Kelan toimistoon jätetyistä asiakirjoista YHT02)

Sähköisen asiointipalvelun kautta

Osassa etuuksista asiakas voi saattaa asian vireille myös sähköisellä hakemuksella käyttämällä Kelan sähköisiä asiointipalveluja.

Hänen on tällöin tunnistauduttava joko pankin verkkotunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sähköisen henkilökortin avulla. Sähköisen asiointipalvelun kautta jätetyistä hakemuksista lähtee automaattinen vastaanottokuittaus lähettäjälle.

Asia voi tulla vireille myös viestipalvelun kautta viestillä.

Tutustu verkkoasiointiin Kelassa .

Sähköpostitse tai faksilla

Asia voi tulla vireille myös sähköpostilla tai faksilla. Vireilletulotiedoista tulee käydä ilmi mitä asia koskee sekä lähettäjän nimi ja yhteystiedot.

Etuusasioita (etuuteen liittyvät tiedot, hakemus tai hakemuksen liitteet) **ei** kuitenkaan tule Kelaan lähettää **sähköpostilla** tietoturvasyistä, koska sähköpostin lähettäjä koskevaa tietoa voidaan muokata helposti teknisesti. Henkilön sähköinen tunnistaminen ei ole käytössä Kelan sähköpostissa. Kela ei voi ohjata tai suositella asiakasta lähettämään salassa pidettäviä tietoja suojaamattomassa sähköpostissa. Tämän vuoksi Kela ei ilmoita sähköpostiyhteystietoja, johon etuusasioita voidaan lähettää. Kela tarjoaa sähköisenä palveluna tietoturvallisen [Asiointipalvelun](#). Jos etuutta koskeva viesti lähetetään Kelaan sähköpostilla, Kelassa ei voida turvata sitä, että sähköposti saapuu Kelaan ja etuusasia tulee vireille. Sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla, joten vastuu sähköpostin perille menosta jää sähköpostia lähetettäessä lähettäjälle. [Katso poikkeukset](#).

Faksina toimitettu hakemus tulee vireille faksin saapumispäivänä. Faksatussa hakemuksessa oleva allekirjoitus on riittävä, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä ole syytä epäillä asiakirjan alkuperäisyyttä ja säilymistä muuttumattomana. Tällöin alkuperäistä hakemuslomaketta ei tarvitse toimittaa myöhemmin.

Suullisesti

Tietyissä tilanteissa asia voi tulla vireille myös asiakkaan suullisen hakemuksen tai ilmoituksen perusteella (esimerkiksi etuuden lakkautus tai päätöksen oikaisu asiakkaan eduksi). Suullisesti saadut tiedot on aina dokumentoitava Oiwan yhteydenottoon. Luo tarvittaessa toimeksiantotyö ja liitä yhteydenotto siihen.

Lue [suullisesta hakemisesta](#).

1.5.1.1. Lähettäjän vastuu

Lähettäjä vastaa asiakirjan perillemenosta oikeaan osoitteeseen oikeassa ajassa. Asiakkaalla on ensisijainen velvollisuus selvittää, minkä viranomaisen tehtäviin asiakirjan käsittely kuuluu. Asiakas vastaa myös siitä, että asiakirja tulee perille toimivaltaiseen viranomaiseen ennen määräajan päättymistä. Esimerkiksi postinkulun viivästyminen ei poista lähettäjän vastuuta. Asiakkaan on varmistettava, että kirjeessä on tarpeeksi postimerkkejä. Lue myös [asiakirjan siirrosta](#).

1.5.1.2. Asiakirjan siirto

Jos Kelaan on erehdyksessä toimitettu hakemus tai muu asiakirja, sitä ei saa jättää käsittelemättä vaan se on viipymättä siirrettävä toimivaltaiseksi katsottavalle viranomaiselle.

Lue asiakirjan siirrosta.

1.5.2. Kuka voi hakea etuutta?

Tässä ohjeessa on kerrottu yleiset säännöt siitä, kuka voi hakea etuutta missäkin tilanteessa. Tämän lisäksi on olemassa etuuskohtaisia säännöksiä, jotka voivat joko poiketa näistä yleisistä ohjeista tai täydentää niitä. Etuuksien osalta katso myös kohta Maksaminen.

1.5.2.1. Henkilö itse

18 vuotta täyttänyt henkilö

- hakee etuutta yleensä itse
- voi valtuuttaa toisen henkilön eli asiamiehen toimimaan puolestaan (esimerkiksi hakemaan etuutta)
- voi itse hakea etuutta, vaikka hänelle olisi määrätty edunvalvoja
 - ellei holhousviranomainen ole rajoittanut hänen toimintakelpoisuuttaan
- on täysivaltainen, ellei holhousviranomainen edunvalvojan määrätessään ole julistanut häntä vajaavaltaiseksi
 - vajaavaltaiseksi julistetun puolesta etuutta hakee edunvalvoja

Lue lisää asianosaisasemasta ja puhevallan käyttämisestä, täysi-ikäiselle määrätystä edunvalvojasta, rinnakkaisesta puhevallasta, toimintakelpoisuuden rajoittamisesta ja vajaavaltaisen puhevallasta

Alle 18-vuotias

- on vajaavaltainen ja hänen puolestaan etuuksia hakee yleensä hänen edunvalvojansa

- edunvalvojina ovat yleensä hänen **huoltajansa**
- 15 vuotta täyttänyt on vajaavaltainen
 - mutta hänellä **on oikeus myös itse hakea** etuutta
- **katso tarkemmin etuuskohtaiset menettelyt**

Jos henkilöllä itsellään ei ole oikeutta hakea etuutta ja hän on jättänyt etuushakemuksen, ota yhteyttä tämän edunvalvojaan tai huoltajaan.

Lue lisää alaikäisen puhevallan käyttämisestä

1.5.2.2. Edunvalvoja

Jos edunvalvoja on **määrätty hoitamaan päämiehen** (edunvalvonnan alainen henkilö) **taloudellisia asioita** tai taloudellisia asioita ja varallisuutta/omaisuutta

- edunvalvojalla **on oikeus** hakea etuutta päämiehen puolesta
- eikä päämiehen **toimintakelpoisuutta ole rajoitettu taloudellisten asioiden hoitamisen osalta**, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **joko päämies itse tai edunvalvoja**
- mutta päämiehen oikeustoimikelpoisuutta **on rajoitettu** siten, ettei hän voi hoitaa taloudellisia asioitaan, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **vain** edunvalvoja.
- ja päämies on **julistettu vajaavaltaiseksi** etuutta voi hakea **vain** edunvalvoja
- etuus **maksetaan** edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Oivan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä. **Tarkista** edunvalvojan **tehtävän sisältö** [holhousasioiden rekisterikyselyllä](#). Holhousasioiden rekisteristä näkyy

- edunvalvojan nimi ja tunniste tiedot
- tieto edunvalvonnan alkamis- tai lakkaamisajankohdasta
- tieto edunvalvojan tehtävästä ja henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta (onko rajoitettu vai ei)
- tieto siitä, mikä viranomaisen on ratkaissut asian.

Kyselyä pääset käyttämään Ratkaisutyön etuuskohtaisilta sivuilta kohdasta Työvälitteet (Holhousasioiden rekisteri). Tee kysely antamalla etuudensaajan henkilötunnus. Kyselyä varten tulee anoa käyttöoikeudet Tahdin Käyttövaltuuksienhallintajärjestelmästä (KVH) / Etuuskyselelyt / Holhousrekisterin kyselijä.

Huomaa, että voimassa oleva edunvalvontamääräys on voitu toimittaa Kelaan myös jo muun hakemuksen yhteydessä, jolloin määräys löytyy Oiwasta asiakkaan asiakirjoista.

Lue lisää edunvalvoja täysi-ikäiselle henkilölle, edunvalvojan rinnakkainen puhevalta, toimintakelpoisuuden rajoittaminen ja edunvalvojan puhevalta, täysi-ikäisen vajaavaltaisen puhevalta ja edunvalvonnan päättyminen.

1.5.2.3. Edunvalvontavaltuutettu

Edunvalvontavaltuutettu voi hakea etuutta päämiehensä puolesta

- jos edunvalvontavaltuutus on asianmukaisesti vahvistettu ja rekisteröity ja kun edunvalvontavaltuutus kattaa taloudellisten asioiden, kuten etuusasioiden hoidon
 - tuki maksetaan edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalla tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvontavaltuutuksesta.

- Edunvalvontavaltuutus merkitään holhousasioiden rekisteriin.
- Tiedon voimassa olevasta edunvalvontavaltuutuksesta saat henkilötietojen kyselyllä HEKY/ Henkilötiedot/Perhetiedot.
- Tieto edunvalvontavaltuutuksesta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä.
- [Holhousasioiden rekisteristä](#) rekisterikyselyllä näkyy **edunvalvontavaltuutetun nimi** ja tunniste.
- Tarkempi tieto edunvalvontavaltuutetun tehtävästä selviää edunvalvontavaltakirjasta.
- Selvitä aina myös edunvalvontavaltuutuksen sisältö
- Jos valtuutusta ei ole liitetty hakemukseen tai sitä ei ole toimitettu aiemmin Kelaan, tarkista **valtuutuksen sisältö** edunvalvontavaltuutetulta tai maistraatista ja dokumentoi Oiwaan.

Lue lisää edunvalvontavaltuutuksesta ja miten menetellään kun edunvalvontavaltuutettu hoitaa taloudellisia asioita.

1.5.2.4. Asiamies eli valtuutettu

Asiamies eli valtuutettu voi hakea etuutta päämiehen puolesta. Asiamiehen on

- esitettävä valtakirja tai
- muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan valtuuttajaa

Jos asiamiehenä toimii julkinen oikeusavustaja, Suomen Asianajajaliittoon kuuluva asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, hänen ei tarvitse esittää valtakirjaa Kelassa, **ellei ole syytä epäillä** valtuutuksen todenperäisyyttä.

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista pidetään julkista luetteloa (oikeudenkäyntiavustajaluettelo). Tiedon siitä, onko lakimies saanut luvan toimia oikeudenkäyntiavustajana, voi tarkistaa oikeushallinnon asiointipalvelusta (<https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/oikeudenkayntiavustajaluettelo>). Asianajajan kuulumisen Asianajajaliittoon voi tarkistaa Asianajajaliiton sivuilta etsi asianajaja –haulla (https://www.asianajajaliitto.fi/etsi_asianajaja).

Valtuuttajan on kuitenkin **asioitava henkilökohtaisesti, jos** se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Lue lisää asiamiehen valtuutukseen perustuvasta oikeudesta toimia päämiehen puolesta ja asiamiehestä ilman valtakirjaa.

1.5.2.5. Lähiomainen tai muu henkilö

Lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti huolehtii henkilöstä **voi hakea etuutta** toisen puolesta

- jos henkilö **ei** sairauden, vanhuuden tai muun sellaisen syyn takia **itse pysty** hakemaan etuutta (tai muutoin huolehtimaan eduistaan ja oikeuksistaan) **eikä** hänellä ole **edunvalvojaa**. Tämä edellyttää myös sitä, että Kela **hyväksyy** lähiomaisen tai muun henkilön toimimaan toisen puolesta ja että **etuslaissa on tästä asiasta säännös**
- kansaneläkelain etuudet (KEL 568/2007 54 § 2 mom.)
- vammaisetuudet (570/2007 15 § 2 mom.)
- kuntoutusetuudet ja kuntoutusrahaetuudet (566/2005 5 luku 42 §)
- eläkkeensaajan asumistuki (EAL 571/2007 3 luku 20 § 2 mom.)
- sairausvakuutuslain mukaiset etuudet (SVL 1224/2004 15 luku 2 § 3 mom.) ja
- vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua koskevat asiat (133/2010 13 § 2 mom.)

Tällaisen henkilön ei tarvitse esittää valtakirjaa, vaan hänen esiintymisensä perustuu Kelan hyväksyntään.

Lue lisää miten lähiomainen tai muu päämiehestä huolehtinut henkilö voi käyttää puhevaltaa ja miten hyväksyminen kirjataan.

1.5.2.6. Kunta

Jos lapsi on otettu kunnan sosiaalihuollon toimielimen huostaan, sillä on oikeus hakea lapselle kuuluvaa etuutta.

1.5.3. Hakuaika

Erityishoitorahaa on haettava neljän kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen sitä halutaan saada. Myös jatkohakemus on tehtävä neljän kuukauden määräajassa.

Esimerkki

Hakemus on jätetty 3.12.2018. Ensimmäinen päivä, jolta erityishoitorahaa voidaan myöntää, on 3.8.2018.

Kun määräpäivä tai määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai arkilauantai, erityishoitorahaa koskevan hakemuksen saa jättää ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Sama koskee itsenäisyyspäivää, vapunpäivää sekä joulu- ja juhannusaattoja.

Esimerkki

Jos erityishoitorahaoikeus on alkanut 8.8., on erityishoitorahahakemuksen saanut jättää vielä maanantaina 10.12., jos 8.12. oli arkilauantai.

Erityishoitoraha voidaan myöntää, vaikka sitä ei olisi haettu määräajassa, jos epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta. Jos etuushakemus on myöhästynyt, pyydä hakijalta selvitys myöhästymisen syystä (asiakaskirje ERL06).

Erityishoitorahan epääminen voi olla kohtuutonta esimerkiksi silloin, kun myöhästymisen on johtunut hakijasta riippumattomasta syystä tai muusta pätevästä perusteesta.

Erityisenä syynä etuuden myöntämiselle myöhästymisestä huolimatta ei pidetä tietämättömyyttä eikä edunvalvojan tai muun hakemiseen oikeutetun henkilön laiminlyöntiä etuuden valvomisessa.

Kuuden kuukauden tulojen esittäminen

Hakijan tulee esittää päivärahahakemuksessaan hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Jos hakija ilmoittaa toimittavansa tiedot kuuden kuukauden tuloista myöhemmin, pyydä häntä esittämään selvitys tuloista määräajassa. Jos hakija ei toimita lisäselvitystä määräajassa, ratkaise hakemus käytettävissä olevilla tiedoilla. Jos hakija toimittaa myöhemmin selvityksen kuuden kuukauden tuloista, tee oikaisupäätös uuden selvityksen perusteella.

1.5.4. Lisäselvitysten pyytäminen

Lue asian selvittämisestä ja lisäselvitysten pyytämisestä.

Jos asiakkaan toimittama hakemus on puutteellinen, pyydä asiakasta täydentämään hakemuslomakkeella ilmoitettuja tietoja tai toimittamaan hakemuslomakkeen liitteenä tarvittavia asiakirjoja. Selvitä ennen lisäselvitysten pyytämistä, onko tieto jo Kelassa ja voiko sitä käyttää (esimerkiksi asiakkaan aiempien hakemusten tai toisen etuuden hakemisen yhteydessä

toimitetut tiedot, asiakkaan perheenjäsenten tiedot). Jos tieto on jo Kelassa käytettävissä, älä pyydä selvityksiä uudelleen. Tärkeää on, että pyydät kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset mahdollisuuksien mukaan kerralla.

Huomaa, että eri etuuslaeissa on määritelty, milloin Kela saa pyytää lisäselvityksiä suoraan ulkopuoliselta taholta. Lue lisää [tietojen saamisesta muilta tahoilta](#).

Viestipalvelulla, soittamalla tai kirjallisesti

- Lisäselvitysten pyytämisen priorisointijärjestys on etuuskäsittelyssä
 - Viestipalvelu tai puhelin
 - Asiakaskirje (jos viestipalvelu tai puhelin eivät ole mahdollisia tai eivät sovellu asiakkaan tilanteeseen)
- Lisäselvitykset pyydetään ensisijaisesti viestipalvelulla tai puhelimitse sen mukaan, kumpi näistä on tarkoituksenmukaisempi, ja saattaa asian paremmin päätökseen.
- Jos asiakasta ei tavoiteta viestillä tai soittamalla, asiakkaalle lähetetään asiakaskirje.
- Ilmoita asiakkaalle määräaika, mihin mennessä hänen tulee toimittaa pyydetty lisäselvitys. Kerro samalla, että asia voidaan määräajan kuluttua ratkaista, vaikka hän ei toimittaisi pyydettyä lisäselvitystä.
- Kirjaa suullisen lisäselvityspyynnön yhteydessä Oiwan yhteydenottoon, mitä lisäselvityksiä olet pyytänyt asiakkaalta ja mihin mennessä hänen tulee toimittaa ne.
- Jos asiakkaalla on jo vireillä työ Oiwassa, liitä yhteydenotto työhön, ja aseta sille tarvittaessa uusi odottamisaika.
- Ohjaa asiakas toimittamaan tarvittavat liitteet ensisijaisesti kela.fi/asiointi Liitteet ja viestit -palvelun kautta tai kerro asiakkaalle vastausosoite, johon liitteet voi lähettää. Osoitteet löydät esim. Kela.fi:stä kohdasta Henkilöasiakkaat - [Postiosoitteet](#). Käytössä on asiakkaan asuinpaikan mukaiset postilokero-osoitteet.

Viestipalvelua käytetään etuuskäsittelyssä silloin, kun asiakas on hyväksynyt viestipalvelun käytön verkossa. Sitä kannattaa käyttää erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole tarvetta asiakkaan kokonaisvaltaiseen elämäntilanteen tai palvelutarpeen kartoittamiseen.

Jos asiakkaalle soitetaan, ja hän ei vastaa puheluun, hänelle lähetetään tekstiviesti tietokoneelta 0100100-palvelusta (**Sinetin etusivu**)

- Kelassa on käytössä yhteiset tekstiviestimallit erilaisia tilanteita ja tarpeita varten. Etuuskäsittelyn omat viestimallit löytyvät Etuuskäsittelyn ohje –sivuilta Työvälineet otsikon alta.
- Muokkaa käyttämäsi mallia tarvittaessa asiakkaalle annetun puhelinnumeron osalta.
- Kopioi tekstiviesti ennen sen lähettämistä ja kirjaa se Oiwan yhteydenottoon

Lisäselvitykset on hyvä pyytää asiakaskirjeellä silloin, jos tämä on tarkoituksenmukaista asiakkaan tilanne, selvitysten määrä tai laatu huomioon ottaen. Vaativissa etuusasioissa voi olla kuitenkin järkevää tavoitella asiakasta esim. puhelimitse parikin vuorokautta ennen asiakaskirjeen lähettämistä.

Asiakas voi toimittaa lisäselvityksen joko viestipalvelun liitteenä, suullisesti tai kirjallisesti. Asiakas voi esimerkiksi puhelimitse täydentää hakemuslomakkeella ilmoittamatta jääneitä tietoja. Hakemuksen liitteenä toimitettavat ulkopuolisen tahon antamat selvitykset, kuten palkkatodistus tai vuokrasopimus, on kuitenkin toimitettava viestin liitteenä tai kirjallisesti. Etuuskohtaisesti on määritelty, mitkä tiedot asiakkaan tulee aina toimittaa kirjallisesti.

Sähköposti ei ole tietoturvasyistä Kelassa virallinen asiointikanava. Jos asiakas kuitenkin toimittaa lisäselvityksen tai liitteitä sähköpostilla, ne hyväksytään. Lue lisää lisäselvitysten toimittamisesta sähköisesti ja liitetiedostojen vastaanottamisesta muistitikulla, CD:llä tai kännykällä.

Hakemuslomakkeen täydentäminen

- Jos asiakkaan toimittama hakemuslomake on **puutteellisesti täytetty**, älä palauta alkuperäistä hakemusta asiakkaalle täydennettäväksi, vaan pyydä häntä muutoin selvittämään hakemuslomakkeesta puuttuvia tietoja, ensisijaisesti viestipalvelun avulla.
- Kirjaa asiakkaan asiaan liittyvä täydennys tai muu tieto Oiwaan (ei-skannattavissa etuuksissa hakemuslomakkeelle tai erilliselle paperille). Jos kirjaat hakemuslomakkeelle asiakkaan ilmoittamia tietoja, erottele kirjaamasi tiedot asiakkaan omakätisistä merkinnöistä (esim. puumerkilläsi).
- Jos hakemuslomakkeesta puuttuu allekirjoitus, lue lisää allekirjoituksesta.

Lue lisää hakemuslomakkeen täydentämisestä ja asiakirjan täydentämisestä.

Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle

Lue määräajasta lisäselvityksen toimittamiselle.

- Ilmoita lisäselvityspyynnön yhteydessä asiakkaalle määräaika, mihin mennessä pyydyt lisäselvitykset tulee toimittaa. Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle on yleensä kaksi viikkoa, mutta se voi olla pidempikin, jos selvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Ulkomaille lähetettävään lisäselvityspyyntöön on syytä antaa pidempi määräaika. Määräaika voi olla toisaalta lyhyempikin kuin kaksi viikkoa, jos asiakas kertoo pystyvänsä toimittamaan selvityksen jo aiemmin.
- Älä pyydä samaa kerran jo pyydettyä lisäselvitystä uudelleen. Jos asiakas on kirjallisesti hakemuslomakkeessa tai muutoin ilmoittanut toimittavansa lisäselvityksiä tiettyyn määräpäivään mennessä, älä pyydä asiakasta toimittamaan näitä lisäselvityksiä.
- Jos asiakas ei toimita lisäselvityksiä määräajassa, asia voidaan määräajan kuluttua käsitellä käytettävissä olevien tietojen perusteella.
- Eryityisesti ennen hylkäävän päätöksen antamista on hyvä tarkistaa, onko yhteydenotoissa, kommentoissa tai asiakaskirjeissä mainintaa asiakkaan kanssa sovitusta tai hänelle annetuista poikkeavasta määräajasta.
- Määräaika voidaan asiakkaan pyynnöstä pidentää, jos asiakas ei pysty toimittamaan lisäselvityksiä alkuperäiseen määräaikaan mennessä. Jos asiakas pyytää lisää aikaa, sovi hänen kanssaan uusi määräaika, kirjaa se Oiwan yhteydenottoon, liitä tämä odottavaan työhön ja aseta työlle tarvittaessa uusi odottamisaika. Voit antaa lisää aikaa yleensä vain kerran. Tarvittaessa määräaika voidaan tämänkin jälkeen pidentää, jos selvityksen viipyminen johtuu asiakkaasta riippumattomista syistä.
- Vaikka selvitys olisi saapunut määräajan kuluttua umpeen, se otetaan huomioon päätöksenteossa. Jos päätös on jo tehty, se voidaan tarvittaessa oikaista.

1.5.4.1. Lisäselvitykset erityishoitorahassa

Kelan tulee huolehtia erityishoitoraha-asian riittävästä selvittämisestä: ratkaisua ei saa tehdä puutteellisin selvityksin. Erityishoitorahan hakija on velvollinen antamaan Kelalle erityishoitorahan myöntämiseksi ja maksamiseksi tarpeelliset tiedot.

Pyydä tarvittaessa tiedot palkkatyöstä estymisestä ja palkanmaksusta työnantajalta joko puhelimitse tai lomakkeella [Y 17 Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta](#).

Selvittäessäsi poissaoloajan palkattomuutta, tarkista ensin tulorekisteristä, onko työnantaja ilmoittanut sinne poissaolotiedot haetulta ajalta.

Palkattoman poissaolon syyksi työnantaja voi valita esim.

- Kuntoutus
- Hoitovapaa
- Lapsen sairaus tai pakottava perhesyy
- Muu syy
- Virkavapaa

Mikäli tulorekisterissä näkyy haetulla ajalla palkallinen poissaolo, ei ansionmenetystä ole syntynyt. Jos poissaolotietoja ei näy tulorekisterissä lainkaan, pyydä työnantajaa toimittamaan tiedot Kelaan.

Pyydä tarvittaessa todistus sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskurssille tai muuhun vastaavaan kuntoutustoimintaan osallistumisesta. Osallistuminen osoitetaan kurssin järjestäjän antamalla todistuksella lomakkeella SV 10 tai [KU 114 Ilmoitus kuntoutuspäätöksestä kuntoutusrahan hakemista varten](#). Myös muu vastaava selvitys kuntoutukseen osallistumisesta voidaan hyväksyä, jos selvityksestä ilmenevät tarvittavat tiedot.

Kun erityishoitorahaa haetaan muun kuntouttavan toiminnan tai esimerkiksi proteesipajalla käynnin vuoksi, tarvitaan käynnistä aina terveydenhuollon lähete sekä todistus. Pyydä tarvittaessa lähete ja todistus.

Erityishoitorahan myöntäminen edellyttää työstä poissaoloa ja sairaan lapsen hoitoon osallistumista. Varmenna tarvittaessa työstä poissaolo asiakkaalta.

Jos esitetystä lääkärintodistuksesta ei ilmene riittäviä tietoja erityishoitorahan myöntämisen edellytysten arvioimiseksi, voit pyytää lisäselvitystä vakuutetulta itseltään.

Ratkaisuun tarvittavat tiedot voit pyytää myös kopiona sairauskertomuksista tai muista potilasasiakirjoista lääkäriltä, muulta terveydenhuollon ammattihenkilöltä tai terveydenhuollon toimintayksiköltä (asiakaskirje YHV03). Kelalla on oikeus saada tiedot maksutta. Vaihtoehtoisesti voit myös pyytää lääkärintodistuksen kirjoittajaa täydentämään D-lääkärintodistusta, jos se on selvästi puutteellinen. Todistuksen täydentämisestä ei makseta erikseen palkkiota lausunnon kirjoittajalle.

Laadi lisäselvityspyyntö huolellisesti, jotta saat hakemuksen ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot. Ratkaisun kannalta tarpeetonta tietoa ei saa pyytää, ettei henkilötietolain edellyttämä tietosuoja vaarannu. Esimerkiksi sairauskertomustietoja ei saa pyytää lapsen koko sairaushistorian ajalta, vaan vain käsiteltävänä olevan erityishoitorahajakson ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.

Vakuutetun suostumusta tietojen hankkimiseen terveydenhuollosta ei tarvita. Jos saat lisäselvityksen muualta kuin vakuutetulta itseltään ja selvitys johtaisi erityishoitorahan hylkäämiseen kokonaan tai osittain, kuule hakijaa ennen asian ratkaisemista (HallintoL 434/2003 6 luku 34–36 §).

Konsultoi tarvittaessa asiantuntijalääkärinä lisäselvityksen tarpeesta.

1.6. Määrä

Sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan, osittaisen vanhempainrahan, erityisäitiysrahan ja erityishoitorahan, luovutuspäivärahan, tartuntatautipäivärahan sekä kuntoutusrahan määrä lasketaan vakuutetun työtulojen tai edeltävän etuuden perusteella. Jäljempänä sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan, osittaisen vanhempainrahan, erityisäitiysrahan, erityishoitorahan, luovutuspäivärahan ja tartuntatautipäivärahan yhteisenä nimenä käytetään sanaa päivärahaetus (SVL 1224/2004 7 luku 1–3 §, 11 luku).

Osasairauspäivärahan määrä on puolet sen päivärahan määrästä, joka välittömästi edeltää osasairauspäivärahaa tai johon vakuutetulla olisi ollut oikeus työkyvyttömyyden alkaessa, kun osasairauspäivärahaa ei välittömästi edellä sairauspäiväraha.

Kuntoutusraha määritetään kuntoutuksen alkamishetken tilanteen mukaan.

Päivärahaetuuden vähimmäismäärä on 27,86 euroa.

1.6.1. Työtulojen perusteella

Jos erityishoitorahan määrä perustuu vakuutetun työtuloon, etuuden perusteena ovat toimitettuun verotukseen perustuvat työtulot tai vakuutetun esittämät työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltävät kuuden kuukauden työtulot.

Verotuksessa todettu työtulo

Erityishoitoraha määräytyy pääsääntöisesti työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen palkkakertoimella tarkistettujen työtulojen perusteella. Verotuksessa todetut työtulot tarkistetaan siinä suhteessa kuin työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu työntekijän eläkelain (TyEL 395/2006 96 § 1 mom.) mukainen palkkakerroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkakertoimesta.

Verotuksessa todetuilla työtuloilla tarkoitetaan työtuloiksi luettavia Suomessa toimitetun verotuksen tuloja. Toisen valtion verotuksessa todettuja vastaavia työtuloja ei käytetä erityishoitorahan perusteena (SVL 1224/2004 11 luku 3 §). Kela saa verohallinnolta vuosittain verotuksen valmistuttua edeltävän vuoden verotustiedot. Verotuksessa ei ole samaa työtulokäsitettä kuin sairausvakuutuksessa. Sen vuoksi SVL-työtulot lasketaan Kelassa verohallinnolta saatujen tietojen perusteella ottamalla huomioon ne tulolajit, jotka sairausvakuutuslaissa katsotaan työtuloiksi. Tuloista tehdään tulonhankkimisvähennykset ja vakuutusmaksuvähennys.

Yrittäjän ja maatalousyrittäjän verotuksessa todettuna työtulona on vahvistettu YEL- tai MYEL-työtulo tai jos yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen, työtulona huomioidaan elinkeinotoiminnan ansiotulo tai palkkatulo omasta yrityksestä.

Jos työkyvyttömyys tai oikeus etuuteen alkaa vuonna 2019, erityishoitoraha määräytyy verovuoden 2017 työtulojen perusteella. Verovuoden 2017 verotus on toimitettu vuonna 2018. Vuoden 2019 palkkakerroin on 1,417 ja vuoden 2018 palkkakerroin on 1,391. Vuoden 2017 työtulo korotetaan SVL-työtulon laskennassa palkkakertoimien suhteella $1,417/1,391 = 1,01869$.

Erityishoitorahan laskukaavat

Työtuloihin perustuvan erityishoitorahan laskemisessa käytetään seuraavaa laskukaavaa vuonna 2019

Vuosityötulo euroa / vuosi	Päivärahan laskentakaavat euroa / arkipäivä
0-11 942	vähimmäismäärä
11 943–37 861	0,7 x vuosityötulo: 300
37 862 - 58 252	88,34 + 0,40 x (vuosityötulo -37 861) : 300

58 253 -

115,53 + 0,25 x (vuosityötulo - 58 252) : 300

Laskukaavat

Erityishoitorahan määrä päivää kohti lasketaan vähintään neljän desimaalin tarkkuudella laskutoimitusten ajan. Lopputulos muutetaan senteiksi siten, että 01/100–50/100 senttiä pyöristetään lähimpään alempaan senttiin ja 51/100–99/100 senttiä lähimpään ylempään senttiin.

Vuosityötulorajat ovat laissa vuoden 2010 tasolla ja ne tarkistetaan vuosittain päivärahan maksuvuoden ja edellisen vuoden palkkakertoimen suhteessa. Jos tulorajat nousevat tarkistuksen yhteydessä yli täysien eurojen, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta. Taulukossa olevat euromäärät ovat vuoden 2019 tasossa. Ne on tarkistettu vuoden 2019 palkkakertoimella (1,417).

Jos etuuden perusteena olevat työtulot ovat työ- tai virkasuhteesta saatua palkkaa, työtulosta vähennetään ohjelmallisesti tulonhankkimismenot sekä tehdään 4,24 %:n vakuutusmaksuvähennys (SVL 1224/2004 11 luku 4 a ja 5 §). YEL- ja MYEL-työtulosta ei tehdä näitä vähennyksiä.

Esitettyjen tulojen perusteella arvioitu työtulo

Hakija voi halutessaan esittää selvityksen välittömästi työkyvyttömyyden tai etuusoikeiden alkamista edeltävien kuuden kuukauden työtuloista. Jos hakijan esittämät työtulot ovat vähintään 20 % suuremmat kuin verotuksessa todettu työtulo, otetaan esitetyt työtulot päivärahaetuuden perusteeksi.

1.6.2. Edeltävän etuuden perusteella**Edeltävä etuus ja vähimmäismäärä**

Jos päivärahaetuus jää edeltävän etuuden perusteella alle vähimmäismäärän, maksetaan päivärahaetuus vähimmäismääräisenä.

Edeltävä työttömyysetuus

Jos vakuutettu on työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista etuutta, päivärahaetuus on vähintään 86 prosenttia maksetun työttömyysetuuden määrästä. Tällaisia työttömyysetuuksia ovat

- peruspäiväraha
- ansiopäiväraha
- työmarkkinatuki

Jos työttömyysetuutta maksetaan 65 maksupäivältä 4,65 prosentilla alennettuna (nk. aktiivimalli), ei alennusta oteta huomioon työkyvyttömyyden tai etuuden alkamista edeltävän työttömyysetuuden määrässä.

Edeltävä opintotukilain mukainen opintoraha

Jos vakuutettu on työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut opintotukilain mukaista opintorahaa, päivärahaetuus on vähintään maksetun opintorahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa. Opintotuen huoltajakorotus huomioidaan, kun päivärahaetuuden määrä perustuu opintorahaan. Aikuiskoulutustuki ei voi olla päivärahan perusteena edeltävänä etuutena.

Edeltävä Kelan kuntoutusraha

Jos vakuutettu on työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut Kelan maksamaa kuntoutusrahaa, päivärahaetuus on vähintään kuntoutusrahan suuruinen ilman kuntoutuskorotuksia.

Edeltävänä etuutena maksettua osakuntoutusrahaa voidaan käyttää määräytymisperusteena päivärahaetuuksissa (sairauspäivä-, vanhempainpäivä- ja erityishoitorahassa). Päivärahan määrä on tällöin vähintään yhtä suuri kuin osakuntoutusrahan perusteena ollut täysi kuntoutusraha.

Edeltävä työeläkelakien mukainen kuntoutusraha

Jos vakuutettu on työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävän kuuden kuukauden saanut työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa, päivärahaetuus on vähintään maksetun kuntoutusrahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa ilman kuntoutuskorotuksia.

Useita edeltäviä etuuksia

Jos vakuutettu on saanut päivärahaetuuden alkamista edeltäneenä aikana useampaa kuin yhtä edellä mainituista etuuksista, päivärahaetuuden perusteena käytetään sitä etuutta, jota vakuutettu on viimeksi saanut. Viimeksi saadulla etuudella tarkoitetaan etuutta, jonka määrä on yli 0 euroa.

1.6.3. Vähimmäismäärä

Erityishoitoraha on aina vähintään vähimmäismäärän suuruinen eli 27,86 euroa / päivä (vuonna 2019). Vähimmäismääräistä erityishoitorahaa maksetaan, jos vakuutetulla ei ole oikeutta suurempaan erityishoitorahaan työtulojen tai edeltävän etuuden perusteella.

(SVL 1224/2004 11 luku 7 §)

1.7. Määräytymisperusteet

Päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan suuruutta määrättäessä perusteena käytetään verotuksessa todettua työtuloa, esitettyä työtuloa, edeltävän etuuden määrää tai vähimmäismäärää.

1.7.1. Vähimmäismäärä

Erityishoitoraha on aina vähintään vähimmäismäärän suuruinen eli 27,86 euroa / päivä (vuonna 2019). Vähimmäismääräistä erityishoitorahaa maksetaan, jos vakuutetulla ei ole oikeutta suurempaan erityishoitorahaan työtulojen tai edeltävän etuuden perusteella.

(SVL 1224/2004 11 luku 7 §)

1.7.2. Työtulot

Päivärahaetuuden määrä perustuu vakuutetun työtuloon. Työtuloa on joko verotuksessa todettu työtulo tai vakuutetun esittämä kuuden kuukauden tulo.

Mitä työtulolla tarkoitetaan

Työtulo koostuu useista erilaisista työn tai tehtävän suorittamisesta ansaituista tuloista. Työtuloilla tarkoitetaan

- työ- ja virkasuhteesta saatua palkkaa
- yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaista pakolliseen tai vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuvaa työtuloa (YEL- ja MYEL-työtulo)
- ansiotuloa elinkeinotoiminnasta, maa- ja porotaloudesta ja yhtymästä, palkkatuloa omasta yrityksestä tai maataloudesta, yrittäjätoimintaan liittyvää työkorvausta, hankintatyön arvoa ja veronalaista apurahaa silloin, kun YEL- tai MYEL-vakuuttamisvelvollisuutta ei ole
- vakuutuspalkkaa, jota työeläkelakien mukaan pidetään ulkomaan työssä eläkepalkkaan luettavan työansion ja eläkemaksujen perusteena (TyEL 395/2006 72 §, SVL 1224/2004 11 luku 2 §)
- ulkomaan työskentelystä saatua palkkaa, jos hakija on ollut Suomessa vakuutettuna ulkomaan työtulon ansainta-aikana eikä vakuutuspalkkaa ole määritetty
- EU:n jäsenvaltiossa tai EU:n lainsäädäntöä soveltavassa valtiossa ansaittua työtuloa, jos vakuutettu palaa Suomen vakuutukseen eikä hänellä ole verotuksessa todettua työtuloa eikä hänellä ole esittää Suomessa vakuutettuna ansaittua 6 kuukauden työtuloa.

Mitä työtulolla ei tarkoiteta

Työtuloja eivät ole

- sosiaalietuudet
- eläkkeet
- työttömyysetuudet
- opintoraha
- pakollisen tai vapaaehtoisen vakuutuksen nojalla maksettu päiväraha ja ansionmenetyk-
- korvaus
- pääomatulot
- metsän puhdas tuotto ja metsän myynnistä saatu myyntitulo
- osingot, jotka eivät perustu työpanokseen
- [käyttökorvaukset](#)
 - tekijänoikeuskorvaukset
 - rojaltit
- veroton apuraha
- verovapaat kustannusten korvaukset
 - [verohallinnon päätöksen](#) mukaiset verovapaat korvaukset kuten matkakustannusten korvaus, päiväraha ja aterikorvaus
- työ- ja elinkeinotoimiston maksama starttiraha

1.7.2.1. Palkkatulot

Työ- ja virkasuhteesta saatuna palkkana pidetään

- ennakkoperintälain 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksenalaista
 - palkkaa
 - palkkiota ja korvausta
 - huomaa, että työkorvaus ei ole palkkatuloa
 - lue lisää [työkorvauksesta](#).
- urheilijan palkkiota
 - urheilijan palkkio voidaan maksaa urheilemisen perusteella, esimerkiksi urheilijan osallistumisesta kilpailuun tai harjoitteluun ja urheilijan sijoittumisesta kilpailussa
- rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 4 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja saman lain 3 §:ssä tarkoitettua esiintyvän taiteilijan sekä urheilijan henkilökohtaista korvausta
- tuloverolain 77 §:ssä tarkoitettua ulkomaantyöskentelystä saatua ennakkoperintälain 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksenalaista palkkaa
 - ulkomaantyöskentelystä vakuutetulle maksettu palkka silloin, kun vakuutuslaskua ei ole vahvistettu
- vakuutuskassalaissa tarkoitettua sairauskassan maksamaa täydennyspäivärahaa
 - esim. työpaikkakassan kautta maksettu sairausajan palkka
- työsuhteessa saatuja palvelurahoja
 - ravintola- ja hotelliasiakkaiden vapaaehtoisesti maksamat palvelurahat ovat työntekijän veronalaista ansiotuloa, jotka hänen on itse ilmoitettava työnantajalle tai verohallinnolle
 - etukäteen hinnoitellut palvelurahat esim. vaatesäilytysmaksu, ovat yrityksen veronalaista elinkeinotuloa eikä niitä lueta työntekijän tuloksi

Palkkaa on mm.

- lomapalkka, lomakorvaus, lomarahaa, lomaltapaluu-rahaa
- luontoisedut
 - esim. auto-, lounas- ja puhelinetu
 - luontoisetuus on palkkaa riippumatta siitä, suoritanko sitä rahapalkan lisäksi tai yksinomaaisena vastikkeena
 - verohallitus vahvistaa vuosittain yleisimpien luontoisetujen laskentaperusteet
 - Lue lisää [Luontoisetujen laskentaperusteet](#)
- [työsuhdematkalipun veronalainen osa](#)
- palkanlisä, joka täydentää tehtäväkohtaista palkkaa
 - henkilökohtainen lisä, kielilisiä, koulutuslisä, palvelusvuosilisä jne.
- vuorotyölisä
- ylityökorvaus
- hätätyökorvaus
- varallaolokorvaus
- ilta-, yö- ja sunnuntaityökorvaus
- luottamusmieslisä, työsuojeluvaltuutetun lisä
- kokous- ja luentopalkkio, kun kyseessä työsuhde
- sairaus-, kuntoutus- ja perhevapaa-ajan palkka
- irtisanomisajan palkka lakisääteiseltä tai sovitulta irtisanomisajalta
 - työntekovelvoitteella ei ole merkitystä
- tulospalkkio, bonus, tuotantopalkkio
- provisio
- komissiopalkkio
- urheilijan urheilurahastosta urheilu-uran päätyttyä nostama palkka
- reserviläispalkka
 - palkka on veronalaista tuloa ja perustuu valtion palkkaluokitukseen
- työpanokseen perustuva osinko (ennakkoperintälain 1118/1996 13a §)

- osinko on työtuloa, jos osingon jakoperusteena on osingon saajan tai tämän intressipiiriin kuuluvan henkilön työpanos
- jos jakoperusteena ei ole työpanos vaan esim. omistusosuus yhtiössä, kyseessä ei ole työtulona huomioon otettava työpanososinko
- on palkkaa silloin, kun työ on suoritettu työsuhteessa, muussa tapauksessa on työkorvausta
- osingonjako voi perustua yhtiöjärjestyksen määräykseen, yhtiökokouksen päätökseen, osakassopimukseen tai muuhun sopimukseen
 - pyydä tarvittaessa selvitys osingon jakoperusteesta
- osinko on sen henkilön työtuloa, jonka työpanoksesta on kysymys
- yksityisen hoidon tuki ja kuntalaisä, joka maksetaan perheen palkkaamalle lastenhoitajalle.

Palkka katsotaan työtuloksi myös silloin, kun sen maksaa työntekijälle työnantajan sijasta

- konkurssipesä
- palkkaturvasta huolehtiva viranomainen
- muu sijaismaksaja.

Palkkiot

Päivärahaetuuden perusteena käytetään ennakkoperintälain (1118/1996) 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksenalaista palkkaa, palkkiota ja korvausta (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 3 mom.). Palkkana ei kuitenkaan pidetä työ- ja virkasuhteeseen perustumattomia luento- ja esitelmäpalkkioita, kokouspalkkioita ja hallintoelimen jäsenyydestä saatuja palkkioita, jos palkkion perusteella ei henkilöön sovellettavien työeläkelakien mukaan tarvitse maksaa työntekijän eläkemaksua (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom.).

Palkkakäsite on palkkioiden osalta erilainen verotuksessa ja SVL:ssa. Kokouspalkkiot, henkilökohtaiset luento- ja esitelmäpalkkiot ja hallintoelimen jäsenyydestä saadut palkkiot ovat ennakonpidätystä toimitettaessa aina palkkaa riippumatta siitä, onko kysymyksessä työsuhde vai maksetaanko palkkio työsuhteen ulkopuolella. SVL:n mukaan palkaksi luetaan työ- tai virkasuhteeseen perustuvat palkkiot. Työ- tai virkasuhteeseen perustumattomat palkkiot katsotaan palkaksi vain, jos palkkioista on maksettu työeläkemaksut.

Yksityisten ja julkisten alojen eläkelaeissa on erilaisia säännöksiä siitä, miten palkkiot kartuttavat eläkettä ja kuinka niistä maksetaan työeläkemaksuja. Kunta-alalla kokouspalkkioita ei huomioida eläkepalkassa eikä niistä makseta työeläkemaksuja riippumatta siitä, maksetaanko kokouspalkkioita työ- tai virkasuhteessa tai luottamustoimen perusteella. Koska kokouspalkkioista ei makseta työeläkemaksuja, niitä ei huomioida palkkana SVL-työtuloissa. Kunnallisen luottamushenkilön saama ansionmenetykskorvauksen ja määräajalta maksetun erillispalkkion perusteella sen sijaan maksetaan työeläkemaksut ja ne ovat myös SVL-työtuloa.

Valtion työssä ja luottamustehtävissä kokouspalkkiot luetaan eläkepalkkaan ja niistä maksetaan työeläkemaksut. Ne ovat myös päivärahaetuuksien perusteena huomioitavaa palkkaa.

Yksityisillä aloilla luottamustehtäviä hoitavat henkilöt eivät yleensä kuulu työntekijän eläkelain piiriin. Palkkion maksaja voi kuitenkin järjestää luottamustehtävää hoitavalle eläketurvan vapaaehtoisesti. Jos luottamustehtäväpalkkioista maksetaan työeläkemaksut, ne ovat myös SVL:n mukaista päivärahan perusteena huomioitavaa palkkaa.

Jos palkkion saaja ei ole työ- tai virkasuhteessa palkkion maksajaan eikä palkkioista makseta työeläkemaksuja, palkkio katsotaan työkorvaukseksi tai huomioidaan YEL-työtulona, jos palkkion saaja on ottanut YEL-vakuutuksen. Tällaisia palkkioita voivat olla esim. laajasti harjoitetusta luennointitoiminnasta saadut henkilökohtaiset luento- ja esitelmäpalkkiot. Luottamustehtävissä toimiva henkilö saattaa kuulua myös YEL- vakuutuksen piiriin, jos yrittäjätoimintaan kuuluu

pääasiallisesti luottamustehtävien hoitaminen, esimerkiksi ns. hallitusammattilainen, jonka ansiotoiminta koostuu useiden yritysten hallitusten jäsenenä toimimisesta.

Muita työtuloksi katsottavia palkkioita ovat mm.

- edunvalvojan palkkio
- harrastustoiminnan vetäjälle maksettu valmennuspalkkio
- kaupanvahvistajan palkkio.

Omaishoidon tuen hoitopalkkio ja perhehoitajan palkkio ovat työkorvausta ja ne luetaan SVL-työtuloksi. Kunnan kanssa hoitosopimuksen tehnyt omaishoitaja ja toimeksiantosopimuksen tehnyt perhehoitaja kuuluvat kunnallisen eläketurvan piiriin, vaikka he eivät ole työsuhteessa kuntaan.

Lue lisää [työkorvauksesta](#).

Urheilijan palkka ja palkkio

Urheilijalle maksettava palkka ja palkkio on SVL:n mukaista työtuloa.

Urheilijan palkka on tyypillisesti joukkueurheilijalle pelaajasopimuksen perusteella maksettavaa palkkaa. Urheilijasopimus rinnastuu työsopimukseen. Urheilijalla on oikeus siirtää osa urheilutulosta urheilijarahastoon. Rahastoinnista sovitaan urheilijan ja työnantajan kesken. Urheilijarahastoon maksettu palkka tulee urheilijan työtuloksi sinä vuonna, jolloin urheilija nostaa rahastosta rahaa.

Urheilijalle voidaan maksaa palkkiota osallistumisesta kilpailuun tai sijoittumisesta kilpailuissa. Urheilijan palkkioita ovat myös esim. mainos- ja sponsorisopimuksiin perustuvat palkkiot ja muut urheilijastatukseen perustuvat palkkiot. Urheilijan palkkio on työkorvauksen luonteista, koska palkkion saaja ei ole työsuhteessa palkkion maksajaan.

1.7.2.1.1. Ei palkkaa

Työtuloksi katsottavaa palkkatuloa ei ole:

- Työnantajan työntekijän merkkipäivän tai muun vastaavan henkilökohtaisen syyn perusteella antama tavanomainen esine- tai rahalahja riippumatta sen verotuskohtelusta.
- Työnantajalta saatu henkilökuntaetu (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 1 kohta).
 - Henkilökuntaedulla tarkoitetaan työnantajan työntekijöilleen/koko henkilökunnalle muussa muodossa kuin rahana antamia, yleensä jatkuviksi tarkoitettuja etuuksia, joiden rahaa ei ole vahvistettu luontoisetujen laskentaperusteita koskevassa verohallinnon päätöksessä.
 - Henkilökuntaedut ovat luonteeltaan kollektiivisia kuten esimerkiksi työterveyshuolto ja uimaliput.
 - Jos etu annetaan vain tietyille henkilöille yrityksessä, kyse ei ole henkilökuntaedusta, vaan työstä maksettavasta vastikkeesta ja siten palkkaan rinnastettavasta työtulosta.
- Korkoetu työsuhteen perusteella saadusta lainasta (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 2 kohta).
- Etu työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää hintaa alempaan hintaan, jos etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 3 kohta).
 - Niissä tilanteissa, joissa oikeus merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää hintaa alempaan hintaan on rajattu koskemaan vain tiettyjä henkilöitä, etua voidaan pitää vastikkeena työstä ja siten työtuloksi katsottavana tulona.

- Tuloverolain 66 §:ssä tarkoitetun työsuhdeoption käyttämisestä syntyvä etu tai sellainen työsuhteeseen perustuva suoritus, joka pääosin määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella (ns. synteettinen optio) (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 4 kohta).
- Edellä mainittujen optioiden tunnusmerkkejä ovat mm.
 - ne määräytyvät pääosin yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella
 - optiojärjestelmistä mahdollisesti tuleva hyöty perustuu yrityksen pörssikurssikehitykseen ja etu muodostuu osakemarkkinoilla yrityksissä, joiden osakkeet ovat julkisen noteerauksen kohteena
 - optiot perustuvat osakkeenomistajien päätöksiin, eivät yritysjohdon määrittelemiin palkkausjärjestelmiin
 - työntekijän tai yrityksen henkilöstön työpanoksella ei ole välitöntä vaikutusta option määrään.
- Palkkio, joka annetaan työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muuhun vastaavaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvan yhtiön arvopaperipörssissä noteerattuina osakkeina tai muulla vastaavalla tavalla taikka osakkeiden sijasta osin tai kokonaan rahana (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 5 kohta)
 - Lisäksi edellytetään, että yllä mainittuna palkkiona saatavan edun arvo riippuu kyseisten osakkeiden arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeisenä, vähintään vuoden mittaisena aikana. Kyseisen palkkion lopullinen arvo määräytyy lupaamishetken jälkeen yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella, joten työntekijän työpanoksella ei voida katsoa olevan välitöntä vaikutusta saatavan edun määrään.
 - Jos palkkiona saatavan edun arvo riippuu osakkeiden arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeisenä alle vuoden mittaisena aikana, palkkio otetaan palkkatulona huomioon.
 - Työsopimuslaissa tarkoitettu odotusajan palkka (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 6 kohta)
 - Odotusajan palkka on koron luonteinen suoritus, jota työntekijällä on oikeus saada, jos hänen palkanmaksunsa tai muun työsuhteesta johtuvan saatavan suoritus viivästyy työsuhteen päättyessä.
 - Odotusajan palkkaa maksetaan enintään 6 kalenteripäivältä.
- Työsopimuksen tai virkasuhteen päättämisestä maksettava korvaus ja muu vahingonkorvaus (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 7 kohta).
 - Työsopimuslain mukaan työnantaja voidaan määrätä maksamaan työntekijälle korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä.
 - Lisäksi työnantaja ja työntekijä voivat keskenään sopia työsuhteen päättämisestä ja sen johdosta työntekijälle maksettavasta korvauksesta, esim. kultainen kädenpuristus tai ero-
raha.
 - Kyseessä ei ole vastike tehdystä työstä.
- Työ- tai virkasuhteeseen perustumattomat luento- ja esitelmäpalkkiot, kokouspalkkiot ja hallintoelimen jäsenyydestä saadut palkkiot, jos palkkion perusteella ei henkilöön sovellettavien työeläkelakien perusteella tarvitse maksaa työntekijän eläkemaksua (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 8 kohta).
 - Luento- ja esitelmäpalkkioilla tarkoitetaan tässä ulkopuolisista koulutustilaisuuksista maksettuja palkkioita.
 - Työeläkemaksun maksuvelvollisuus ratkeaa henkilöön kussakin tilanteessa sovellettavan työeläkejärjestelmän säännösten perusteella.
 - Jos palkkiosta on maksettu vapaaehtoinen työeläkemaksu, palkkio otetaan palkkatulona huomioon.
- Henkilöstörahastolaissa (934/2010) tarkoitetut henkilöstörahastoerät ja niiden lisäosat, jotka on siirretty henkilöstörahastoon tai henkilöstörahastosta nostettu rahasto-osuus (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 9 kohta)

- Henkilöstörahastoon siirretty rahastoerä tai lisäosa taikka rahastosta nostettu rahasto-osuus ei ole vastiketta tehdystä työstä riippumatta siitä, onko kysymyksessä voitto- tai tulospalkkion perusteella maksettu rahastoerä.
- Henkilöstörahastolaissa tarkoitetut henkilöstörahastoerät ja niiden lisäosat, jotka on nostettu henkilöstörahastolain 37 §:n perusteella käteisenä rahaston sääntöjen mukaan määräytyvänä palkkiona edellyttäen, että erä on määräytynyt yrityksen kannattavuutta tai toiminnan tehokkuutta mittaavien tekijöiden perustella tai viraston taikka kunnan soveltaman tulospalkkiojärjestelmän mukaisesti (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 10 kohta).
 - Henkilöstörahaston jäsen voi nostaa osuutensa suoraan käteisenä, jos se on rahaston sääntöjen mukaan sallittua. Tällöin osuus ei mene rahastoon, vaan työnantaja maksaa sen suoraan työntekijälle.
 - Työtulona ei huomioida työntekijän suoraan käteisenä nostamaa voittopalkkioerää, koska sen suuruuteen vaikuttavat muutkin tekijät kuin työntekijän oma työpanos. Palkkio on rahasuoritus, joka olennaiselta osin määräytyy tuloslaskelman mukaan käyttökatteesta tai toiminnan kannattavuutta mittaavasta tuloslaskelman erästä.
 - Työtulona ei huomioida myöskään vastaavia käteisenä nostettavia voittopalkkion luonteisia henkilöstörahastoeria silloin, kun palkkio määräytyy valtion viraston tai laitoksen tai kunnan tai muun julkisyhteisön soveltaman tulospalkkausjärjestelmän mukaisesti.
 - Jos työntekijä nostaa suoraan käteisenä muuta henkilöstörahasto-osuutta kuin voittopalkkiotyyppistä suoritusta, sitä pidetään vastikkeena työstä ja se otetaan työtulona huomioon.
- Erät, jotka maksetaan työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voitonjakona tai käteisenä voittopalkkiona. Tällöin edellytetään, että
 - käteinen voittopalkkio maksetaan koko henkilöstölle
 - sillä ei pyritä korvaamaan työehtosopimuksen tai työsopimuksen edellyttämää palkkausjärjestelmää
 - käteisen voittopalkkion määräytymisperusteet ovat 10 kohdan ja henkilöstörahastolain 2 §:n 2 ja 3 kohdan mukaiset ja
 - yhtiön vapaan pääoman määrä on suurempi kuin yhtiökokouksessa päätettävän käteisen voittopalkkion ja osakkeenomistajille maksettavien osinkojen yhteismäärä (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 11 kohta).
- Edellä mainitussa tilanteessa (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 11 kohta) edellytetään lisäksi, että
 - voittopalkkion maksamisesta ei ole tehty työnantajaa velvoittavaa sopimusta
 - omistajat tekevät sitovan päätöksen käteisen voittopalkkion maksamisesta yhtiökokouksessa tilikauden päätyttyä
 - voittopalkkiot maksetaan tämän jälkeen ja
 - asia käsitellään yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) mukaisella tai muulla vastaavalla tavalla (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 5 mom.).

1.7.2.2. Vakuutuspalkka ja ulkomaan työtulo

Jos henkilö on työssä ulkomailla ja hän on ulkomaan työskentelynsä aikana Suomessa vakuutettu, päivärahan perusteena käytetään vakuutuspalkkaa tai, jos siitä ei ole sovittu, perusteena käytetään ulkomaan työtuloa. Työnantaja ei ilmoita ulkomaan työtuloa kansalliseen tulorekisteriin.

Jos Suomessa vakuutettu henkilö työskentelee lähetettynä työntekijänä ulkomailla, hänen eläke- ja vakuutusmaksujensa perusteena on yleensä vakuutuspalkka, jos työnantaja ja työntekijä ovat siitä sopineet. Vakuutetun työeläketurva voi olla tällöin järjestetty pakollisesti tai vapaaehtoisesti. Työeläke karttuu sovitun vakuutuspalkan perusteella eikä todellisten työansioiden mukaan.

Työnantaja ilmoittaa vakuutuspalkan määrän eläkelaitokselle. Vakuutuspalkkaa käytetään myös päivärahaetuuden perusteena olevana työtulona ulkomaan työstä saadun todellisen palkan sijaan (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 1 mom. 3 kohta). Vakuutuspalkkana pidetään sitä palkkaa, jota Suomessa maksettaisiin vastaavasta työstä tai palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä.

Ulkomailla työskentelevälle vakuutetulle ei aina vahvisteta työeläkelakien mukaista vakuutuspalkkaa, esim. silloin, kun työkomennus jää alle kuuden kuukauden pituiseksi. Tällaisessa tilanteessa päivärahan suuruus voidaan määrätä ulkomaantyöskentelystä maksetun ennakonpidätyksenalaisen palkan tai rajoitetusti verovelvolliselle maksetun palkan perusteella. (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 3 mom.)

Suomalaisen työnantajan on ilmoitettava palkkatietoilmoituksella tietoja kansalliseen tulorekisteriin seuraavissa kansainvälisissä tilanteissa:

- Ulkomailla työskentelystä maksettu tulo (ulkomailla ja Suomessa asuvalle henkilölle).
- Ulkomaan työskentelystä sovittu vakuutuspalkka.
- Ulkomaisen konserniyhtiön maksama palkka ulkomailla työskentelystä, kun suomalainen työnantaja on lähettänyt työntekijän ulkomaille ja tämä on vakuutettu Suomessa.
- Lisätiedot ulkomaantyöskentelystä Verohallintoa varten (niin sanottu kuuden kuukauden sääntö).

1.7.2.3. Yrittäjän ja ammatinharjoittajan työtulot

Yrittäjän tai ammatinharjoittajan työtuloksi katsotaan:

- yrittäjän eläkelain (1272/2006) mukainen työtulo (YEL-työtulo)
- maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukainen työtulo (MYEL-työtulo) tai,

jos yrittäjä ei ole velvollinen ottamaan YEL- tai MYEL-vakuutusta, hänen työtulokseen katsotaan tuloverolaissa tarkoitettu

- elinkeinotoiminnan ansiotulo
- maatalouden ansiotulo
- ansiotulo yhtymästä
- palkkatulo omasta yrityksestä tai maataloudesta (yhtiömuotona ay, ky, oy)
- työkorvaus, joka liittyy yrittäjätoimintaan
- hankintatyön arvo (liittyy metsätalouden tuloon)
- porotalouden ansiotulo
- veronalainen apuraha.

Huomaa, että kunnaneläinlääkärin virassa toimivan vakuutetun verotuksessa todetut työtulot koostuvat kunnan maksamasta ennakonpidätyksen alaisesta palkasta ja ns. praktiikkatuloista, jotka verotustiedoissa näkyvät elinkeinotoiminnan ansiotuloina. Kunnaneläinlääkäri ei kuitenkaan ole praktiikkatulojen osalta yrittäjä eikä YEL-vakuuttamisvelvollinen. Hän kuuluu julkisten alojen eläkelain piiriin.

1.7.2.3.1. Yritysmuodot

Yrittäjä voi harjoittaa toimintaansa eri muodoissa kuten yksityisenä elinkeinonharjoittajana, avoimessa yhtiössä, kommandiittiyhtiössä tai osakeyhtiössä taikka yhtymän tai osuuskunnan jäsenenä. Maatalousyrittäjä voi harjoittaa yritystoimintaa tavanomaisen yrittäjätoiminnan lisäksi myös yhtiömuotoisena tai maatalousyhtymänä.

Elinkeinonharjoittaja

Elinkeinonharjoittaja harjoittaa elinkeinotoimintaa omaan lukuunsa ja vastaa taloudellisesti omista sitoumuksistaan. Elinkeinonharjoittaja voi olla liikkeen- tai ammatinharjoittaja. Ammatinharjoittajan toiminta perustuu pääasiassa yrittäjän henkilökohtaiseen ammattitaitoon. Liikkeenharjoittaja harjoittaa yritystoimintaa liikeyrityksen muodossa useimmiten kiinteässä toimipaikassa. Ammatinharjoittaja voi halutessaan pitää yhdenkertaista kirjanpitoa, mutta liikkeenharjoittajan tulee pitää suoriteperusteista kahdenkertaista kirjanpitoa.

Elinkeinonharjoittaja ei voi maksaa verotuksessa vähennyskelpoista palkkaa eikä antaa luontoisetuja itselleen tai puolisolleen. Elinkeinonharjoittaja voi ottaa yrityksestä rahaa yksityisnostoina tai tavaraa yksityiskäyttöön. Yksityisnostoja ei veroteta eikä niitä kirjata yritystoiminnan kuluiksi. Elinkeinonharjoittajaa verotetaan elinkeinotoiminnasta saatujen ansio- ja pääomatulojen perusteella, jotka muodostuvat elinkeinotoiminnan tuloksesta. Jako ansio- ja pääomatuloon tehdään, jos toiminnassa on syntynyt nettovarallisuutta. Jos puoliset harjoittavat elinkeinotoimintaa yhdessä, yritystulo jaetaan puolisosien kesken. Ansiotulo-osuus jaetaan puolisosien kesken heidän työpanostensa suhteessa. Verotuksessa puolisosien osuudet katsotaan yhtä suuriksi, elleivät puoliset esitä verottajalle muuta selvitystä (TVL 1535/1992 14 §).

Ammatin- tai elinkeinonharjoittaja ja yritystoiminnassa mukana palkatta työskentelevä puoliso tai muu perheenjäsen kuuluvat YEL-vakuuttamisen piiriin. Jos yrityksessä työskentelevälle muulle perheenjäsenelle maksetaan palkkaa, hän kuuluu TyEL-vakuutuksen piiriin.

Maatilataloutta yhdessä harjoittavat puoliset sekä maatilatalouden harjoittajan **perheenjäsenet**, jotka asuvat tilalla ja työskentelevät palkkaa vastaan, kuuluvat MYEL-vakuutuksen piiriin. Jos perheenjäsenelle ei makseta palkkaa, hänelle voidaan ottaa vapaaehtoinen vakuutus työpanoksen mukaisesti.

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö perustetaan yhtiösopimuksella. Perustamishetkellä avoimessa yhtiössä tulee olla vähintään kaksi vastuunalaista yhtiömiestä. Kommandiittiyhtiössä tulee olla vähintään yksi vastuunalainen yhtiömies ja yksi äänetön yhtiömies. Vastuunalaiset yhtiömiehet ovat henkilökohtaisessa vastuussa yrityksen veloista.

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö voi maksaa yhtiömiehilleen palkkaa ja antaa luontoisetuja tai yhtiömiehet voivat tehdä yksityisnostoja. Verotuksessa avoimet ja kommandiittiyhtiöt ovat elinkeinoyhtymiä. Ne eivät ole erillisiä verovelvollisia, vaan niille vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulos, joka jaetaan yhtiömiesten tulona verotettavaksi heidän yhtiösopimuksen mukaisten osuuksiensa suhteessa. Jos yhtiöllä on nettovarallisuutta, tulos jaetaan ansio- ja pääomatulo-osuuteen.

Avoimessa yhtiössä työskentelevä yhtiömies ja kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies ovat YEL:n mukaisia yrittäjiä. Avoimessa yhtiössä työskentelevä puoliso tai perheenjäsen sekä kommandiittiyhtiössä työskentelevä äänetön yhtiömies tai perheenjäsen eivät kuulu YEL:n piiriin. Jos heille maksetaan palkkaa, heidät vakuutetaan TyEL:n mukaan. Jos heille ei makseta palkkaa, he jäävät eläketurvan ulkopuolelle.

Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön vastuullinen yhtiömies kuuluu MYEL-vakuutukseen, jos hän on henkilökohtaisesti vastuussa maataloutta harjoittavan yhtiön velvoitteista ja sitoumuksista. Osakkaan puoliso ja perheenjäsenet voidaan myös vakuuttaa, jos he osallistuvat maatalon töihin.

Osakeyhtiö

Osakeyhtiö on itsenäinen verovelvollinen. Sen toiminnan tulos verotetaan yhtiön tulona, eikä tulo sellaisenaan vaikuta yksittäisen osakkaan verotukseen. Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi osakas, joka sijoittaa yhtiöön pääomapanoksen. Osakeyhtiö voi maksaa osakkailleen palkkaa ja luontoisetuja. Osakas ei voi tehdä yksityisnostoja osakeyhtiöstä.

Osakeyhtiössä omistusosuus vaikuttaa siihen, pidetäänkö osakasta YEL:n tai MYEL:n mukaisena yrittäjänä. YEL:n tai MYEL:n mukaan vakuutetaan osakeyhtiön osakas, joka työskentelee yrityksessä johtavassa asemassa, omistaa yksin yli 30 % yhtiön osakepääomasta tai hänellä on yksin yli 30 % osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Johtavassa asemassa työskentelevä vakuutetaan myös, jos hän omistaa yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 % yrityksen osakepääomasta tai heillä on yli 50 % osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Johtavalla asemassa olevana pidetään esimerkiksi toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä, hallinto- ja toimialajohtajaa tai henkilöä, joka käyttää yrityksessä tosiasiallista määräämisvaltaa. Myös nimenkirjoitusoikeus osoittaa johtavaa asemaa yhtiössä. Pienissä perheytyksissä työskentelevien omistajaperheenjäsenten katsotaan yleensä olevan johtavassa asemassa muodollisesta asemasta riippumatta.

Välillinen omistus toisen yhtiön kautta voi myös johtaa YEL-vakuuttamiseen. Omistusosuuksia laskettaessa myös välillinen omistus otetaan huomioon.

Osakeyhtiön osakkaat vakuutetaan TyEL:n mukaan, jos he omistavat yrityksestä enintään 30 % ja työskentelevät yrityksessä palkkaa vastaan. TyEL:n mukaan vakuutetaan myös osakeyhtiön osakkaan perheenjäsenet, jotka eivät omista osakeyhtiön osakkeita, mutta työskentelevät osakeyhtiössä palkkaa vastaan.

Muu yhteisö

Muu yhteisö on esimerkiksi osuuskunta tai yhtymä. Osuuskunnan perustamiseen tarvitaan vähintään kolme henkilöä. Osuuskunta on erillinen verovelvollinen. Se voi maksaa palkkaa jäsenilleen. YEL:n yrittäjämääritelmä koskee myös muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskentelevää henkilöä. Johtavassa asemassa oleva henkilö on vakuuttamisvelvollinen, jos hän omistaa yksin yli 30 % tai yhdessä perheenjäsenten kanssa yli 50 % määräämisvallasta yhteisössä. Samoin YEL:n piiriin kuuluu yhteisössä työskentelevä henkilö, joka yhteisön sääntöjen mukaan on henkilökohtaisessa vastuussa yhteisön sitoumuksista.

Yhtiömuodot ja palkan nostaminen yrityksestä

Yhtiömuoto ja yrittäjän asema yrityksessä vaikuttavat siihen, minkä työeläkevakuutuksen piiriin yrittäjä kuuluu. Alla olevassa taulukossa on eritelty yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä työeläkevakuuttaminen eri yhtiömuodoissa. Taulukosta ilmenee myös se, voidaanko yrittäjälle tai hänen perheenjäsenelleen maksaa yrityksestä palkkaa.

Omistajien ja perheenjäsenten vakuuttaminen			
Yritys	Asema/työskentelee	YEL	TyEL
Yksityinen toiminimi	Ammatinharjoittaja	X	

	Puoliso	X	
	Muu perheenjäsen	X	X, palkka
Avoin yhtiö	Yhtiömies	X	
	Perheenjäsenet		X, palkka
Kommandiittiyhtiö	Vastuunalainen yhtiömies	X	X, palkka
	Äänetön yhtiömies		X, palkka
	Perheenjäsenet		
Muu yhteisö: yhtymä tai osuuskunta	Vastuussa oleva osakas	X	X, palkka
	Osakas		X, palkka
	Vastuussa olevan osakkaan perheenjäsen		
Osakeyhtiö	Johtavan aseman osakas	X	
	– omistus yli 30 % yksin / yli 50 % perhe		X, palkka
	– omistus enintään 30 %		X, palkka
	Osakas		X, palkka
	Perheenjäsen		

Maatalousyrittäjä

MYEL-vakuutuksen piiriin kuuluvat seuraavat ammattiryhmät:

- Maa- ja metsätaloutta itsenäisesti harjoittavat yrittäjät sekä työhön osallistuvat, palkkaa saavat perheenjäsenet
- Ammattimaiset kalastajat ja kalastustyöhön osallistuvat perheenjäsenet
- Poronhoitajat ja poronhoitotyöhön osallistuvat perheenjäsenet
- Maatalousyrittäjätoimintaa jatkavat eläkkeensaajat

Maatalousyrittäjää verotetaan luonnollisena henkilönä ja tulo jaetaan yrittäjäpuolisoille.

Maatalousyrittäjän ja hänen puolisonsa palkka eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia.

Perheenjäsenenä vakuutetaan tilalla työskentelevä 18–67-vuotias lähisukulainen, jolle maksetaan rahapalkkaa. Perheenjäseniä ovat yrittäjän lapset, ottolapset, lastenlapset, vanhemmat, isovanhemmat sekä vävyt ja miniät. Myös yrittäjän veljet, sisaret, sedät, tädit sekä veljen tai sisaren lapsi voidaan vakuuttaa perheenjäseninä. Perheenjäsenen avopuolisoa ei vakuuteta MYEL:n mukaisesti. Yrittäjän vanhemmat tai lapset vakuutetaan, vaikka he eivät asuisikaan tilalla. Heidän tulee kuitenkin tehdä työtä viljelmällä päätoimisesti. Kuolinpesän tilalla työskentelevät lapset vakuutetaan perheenjäseninä, jos leskellä yksinään on hallintaoikeus kuolinpesään.

Maataloutta voidaan harjoittaa myös kahden tai useamman henkilön muodostamana yhteenliittymänä. Maatalousyhtymässä maataloutta harjoittavat vakuutetaan MYEL:n mukaisina yrittäjinä. Yhtymä voi olla esimerkiksi kahden tai useamman henkilön yhdessä omistama tai vuokraama maatila. Osakkaan puoliso ja perheenjäsenet voidaan myös vakuuttaa, jos he osallistuvat maatalon töihin. Verotuksessa yhtymästä käytetään nimitystä verotusyhtymä. Verotusyhtymän tulos jaetaan osakkaille heidän osuuksiensa mukaisessa suhteessa.

Jos maatalousyrittäjä on myös apurahansaaja, hänellä tulee olla MYEL-vakuutus erikseen näistä molemmista.

[Lue lisää](#) MYEL-vakuuttamisesta

Apurahansaaja

Apurahan turvin tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa harjoittavat vakuutetaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisesti.

Apurahan saajan on otettava MYEL-vakuutus, jos hänelle on myönnetty Suomesta vähintään neljän kuukauden mittaiseen työskentelyyn tarkoitettu apuraha, joka on vuosiansioksi suhteutettuna vähintään 3 899,68 euroa. Apurahansaajan työtuloksi katsotaan veronalainen apuraha, jos apurahansaaja ei ole velvollinen vakuuttamaan itseään apurahalla työskentelyn perusteella maatalousyrittäjän eläkelaisilla tarkoitettulla tavalla. Vakuutetun tulee esittää selvitys verollisen apurahan määrästä, jos hänelle ei ole vahvistettu MYEL-työtuloa.

[Lue lisää](#) verottajan sivuilta.

Laskutuspalveluyritykset

Monet pienyrittäjät/kevytyrittäjät käyttävät yrityksensä laskutuksen hoitamiseen laskutuspalveluyrityksiä. Laskutuspalveluyritysten toimintamallissa yrittäjä rekisteröityy laskutuspalvelun käyttäjäksi. Yrittäjä vastaa itse palvelunsa markkinoinnista, asiakkaiden hankinnasta ja työn tekemisestä asiakkaille. Kun työ on tehty, yrittäjä toimittaa laskutustiedot laskutuspalveluyritykselle, joka laskuttaa asiakasta. Asiakas maksaa saamansa laskun laskutuspalveluyritykselle.

Laskutuspalveluyritys hoitaa työnantajan velvoitteet eli toimittaa ennakonpidätyksen, maksaa työnantajakulut (tapaturmavakuutus, sosiaaliturvamaksu) ja antaa verottajalle vuosi-ilmoituksen ennakonpidätyksenalaisista tuloista. Asiakkaan maksamasta laskutussummasta laskutuspalveluyritys vähentää yrittäjän esittämät työn tekemiseen liittyvät kustannukset. Työvälineet, laitteet, työvaatteet, työmatkaan liittyvät kustannukset yms. tulonhankkimiseen liittyvät kustannukset yrittäjä ilmoittaa omassa henkilökohtaisessa veroilmoituksessaan tulonhankkimiskustannuksina.

Laskutuspalveluyritys vähentää asiakkaan maksamasta suorituksesta oman palkkionsa. Laskutuspalveluiden käyttäjät luokitellaan eläkevakuuttamisen osalta yrittäjiksi, joten laskutuspalveluyritykset eivät pidätä enää 1.5.2017 alkaen maksamistaan suorituksista eläkevakuutusmaksuja. Aikaisemmin laskutuspalveluyritykset vähensivät yrittäjän saamasta suorituksesta TyEL-vakuutusmaksun.

Laskutuspalveluyritysten palveluja käyttävät henkilöt eivät ole palkansaajia vaan yrittäjiä, sillä yrittäjän rekisteröityminen laskutuspalvelun käyttäjäksi ei muodosta työsuhdetta laskutuspalveluyrityksen ja yrittäjän välille. Jos yritystoiminta on niin vähäistä, että yrittäjä ei ole YEL-vakuuttamisvelvollinen, niin hänen laskutuspalveluyrityksen kautta saamiaan ennakonpidätyksenalaisia tuloja tarkastellaan kalenterivuositain/tilikausittain. Yrittäjä voi esittää selvityksen edellisen kalenterivuoden/tilikauden aikaisista tuloistaan ja niihin liittyvistä menoista. Tulotiedot ja niihin liittyvät menot voidaan esittää myös kuluvalta kalenterivuodelta/tilikaudelta. Jos

yrittäjä on jo jättänyt veroilmoituksen siltä ajalta, jolta Kelalle esitetään tuloseelvityksiä, niin pyydä jäljennös veroilmoituksesta, jossa näkyvät laskutuspalvelun kautta saadut suoritukset ja niihin liittyvät menot.

Jos laskutuspalveluyrityksen palveluja käyttävällä yrittäjällä on YEL-vakuutus, niin etuuden perusteena käytetään YEL-työtuloa. Jos yrittäjällä ei ole YEL-vakuutusta ja laskutuspalveluyrityksen kautta laskutettujen palkkioiden määrä on yli 10 000 euroa vuodessa, niin yrittäjän tulee selvittää YEL-vakuuttamisasiaansa oman eläkevakuutusyhtiönsä tai Eläketurvakeskuksen kanssa. Jos yrittäjä haluaa, niin laskutuspalveluyritys voi auttaa häntä YEL-vakuuttamisvelvollisuuden selvittämisessä.

Jos selvittelyjen jälkeen todetaan, että yritystoiminta on niin vähäistä, että yrittäjä ei ole YEL-vakuuttamisvelvollinen, niin etuuden perusteena voidaan käyttää laskutuspalveluyrityksen kautta saatua ennakonpidätyksenalaista tuloa. Tuloja tarkastellaan kalenterivuositain/tilikausittain. Jos tilikausi ei ole vielä päättynyt ja yrittäjä esittää tuloja ja niihin liittyviä menoja vajaalta kalenterivuodelta/tilikaudelta, niin esitettjä tuloja ei muuteta vuosituloiksi (ei kerrota kahdella). Etuuden perusteena käytetään vajaan kalenterivuoden/tilikauden tulosta, josta on vähennetty tuloihin liittyvät menot.

1.7.2.3.2. YEL- ja MYEL-työtulot

Päivärahan perusteena käytetään YEL- ja/tai MYEL-työtuloa silloin, kun yrittäjä tai apurahansaaja on vakuuttamisvelvollinen. Elinkeinotoiminnan ansiotuloa tai palkkatuloa omasta yrityksestä voidaan käyttää perusteena vain silloin, kun yrittäjä ei ole velvollinen ottamaan YEL- tai MYEL-vakuutusta. Huomaa, että päiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä, jos päiväraha jää YEL- ja/tai MYEL-työtuloon perustuen sitä pienemmäksi.

Vakuuttamisvelvollisuus

Yrittäjäeläkevakuutus on pakollinen, kun yrittäjä täyttää vakuuttamisen edellytykset. Pelkkä yrityksen omistaminen ei riitä yrittäjäeläkevakuutuksen perusteeksi. Eläkevakuutus edellyttää työntekoa. Omistussuhde ja erilaiset yhtiömuodot saattavat kuitenkin vaikuttaa yhtiössä työskentelevän henkilön eläkevakuutukseen.

Vakuuttamisvelvollisuus koskee YEL:n ja MYEL:n piiriin kuuluvia 18–67-vuotiaita yrittäjiä, joiden yritystoiminta on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään 4 kuukautta. Vakuutus on otettava 6 kuukauden kuluessa yrittäjien eläkelaeissa tarkoitetun yrittäjätoiminnan alkamisesta. YEL- tai MYEL-vakuutuksen alkamishetken kannalta merkityksellistä ei ole se, milloin yritys on perustettu, vaan milloin toiminta on sen laajuista, että vakuutus tulee ottaa. Vakuutuksen alkamisajankohta on se hetki, jolloin yrittäjätoiminta on niin laajaa, että 12 kuukauden tarkastelujaksolla vuotuinen tulo raja ylittyy. Yrittäjä voi ottaa vakuutuksen taannehtivasti enintään kuluvalle ja kolmelle edelliselle kalenterivuodelle.

Vakuuttamisvelvollisuuden alkamisen arviointi perustuu usein eläkevakuutusyhtiön yrittäjältä itseltään saamiin tietoihin. Ratkaisutyössä voit lähteä siitä, että jos yrittäjä on ottanut vakuutuksen, se on otettu oikeasta hetkestä. Edeltävää aikaa ei tarvitse selvittää, vaikka elinkeinotoiminnan ansiotuloa olisikin yli vakuuttamisen rajan ennen vakuutuksen alkamista.

Eläkelaitos vahvistaa yrittäjälle vakuutuksen alkaessa yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon. YEL-vakuutus on pakollinen, jos työtulo vuonna 2019 ylittää 7 799,37 euroa/v. YEL-työtulo voi olla enintään 177 125 euroa/v. vuonna 2019. MYEL-vakuutuksen vastaava vakuuttamisesta edellyttävä työtulo raja on 3 899,68 euroa/v. MYEL-vakuuttamisessa on myös muita vakuuttamisen ehtoja.

Lue lisää [Pakollinen vakuutus](#).

Yrittäjänä toimivat eläkkeensaajat ovat vakuuttamisvelvollisia lukuun ottamatta vanhuuseläkkeellä olevia, jotka voivat halutessaan ottaa vapaaehtoisen vakuutuksen. Vakuuttamisvelvollisuus koskee myös sivutoimisia yrittäjiä, jos tuloraja täyttyy. YEL-vakuutus koskee kaikkea YEL:n piiriin kuuluvaa yrittäjätoimintaa ja MYEL-vakuutus MYEL:n piiriin kuuluvaa yrittäjätoimintaa, vaikka yritystoimintaa harjoitettaisiin useamman yrityksen nimissä tai useilla toimialoilla. Jos maatilatalouden yhteydessä harjoitetaan erillistä yritystoimintaa, jota verotetaan elinkeinotoiminnan verotuksesta annetun lain (EVL) mukaan, yritystoiminta kuuluu YEL:n piiriin.

Vakuuttamisvelvollisuus koskee myös 18–67-vuotiaita veronalaisen apurahan saajia. MYEL-vakuutus on pakollinen, jos vakuutettu on saanut Suomesta myönnetyn työskentelyapurahan vähintään neljän kuukauden taiteelliseen tai tieteelliseen työskentelyyn ja se on euromäärältään vähintään 1 299,89 euroa vastaten vuosiansiona 3 899,68 euroa vuonna 2019. Jos MYEL-vakuutettu on myös apurahansaaja, apurahan osalta vakuutus vahvistetaan erikseen.

Vanhat vapautukset

Aiemmin voimassa olleen lainsäädännön perusteella yrittäjällä oli tietyin ehdoin mahdollisuus saada vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta, vaikka yrittäjätoiminta laajuutensa puolesta tulisi vakuuttaa, esim. sivutoiminen yrittäjä tai yrittäjä, jolle karttui muualta eläketurvaa. Vapautukset päättyivät vuoden 2007 alusta vuonna 1961 tai sen jälkeen syntyneiltä. Vanhemmilla ikäluokilla vapautus voi jatkua, jos vapautuksen edellytykset edelleen täyttyvät tai kunnes yrittäjä itse hankkii vakuutuksen. Eläketurvakeskuksen tehtävänä on valvoa vapauttamisedellytysten täyttymistä.

Esimerkki

Ennen vuotta 1961 syntynyt lääkäri, joka on julkisen terveydenhuollon palveluksessa päätoimessa ja toimii sivutoimisesti yksityispuolella, on vapautettu YEL-vakuuttamisvelvollisuudesta, jos yksityispraktiikan tulot ovat enintään 1/3 päätoimen palkkatuloista. Lääkäri on ilmoitusvelvollinen, jos tulot ylittyvät.

Muutokset YEL- ja MYEL-vakuuttamisessa

Jos yrittäjän työtuloon vaikuttavat seikat muuttuvat olennaisesti työtulon vahvistamisen jälkeen, eläkelaitos tarkistaa YEL/MYEL-työtulon hakemuksesta tai omasta aloitteestaan. Eläkelaitos voi myös päättää takautuvasti yrittäjän vakuutuksen, jos yrittäjä ei enää täytä YEL/MYEL-vakuutuksen piiriin kuulumisen edellytyksiä. Yleensä näin tapahtuu, kun yrittäjän työpanos jää alle YEL/MYEL-vakuuttamisen alarajan.

Voit ottaa yhteyttä työeläkelaitokseen, jos henkilöllä on jo YEL-vakuutus, mutta sen määrä muuttuu tai YEL-vakuutus lakkaa ja tarvittavat lisätietoja.

Yrittäjän vahvistetun työtulon muuttaminen

Yrittäjän eläkelain säännösten mukaan YEL-työtulon tulisi vastata sellaista palkkaa, joka olisi maksettava, jos työn tekisi joku muu yhtä ammattitaitoinen henkilö yrittäjän sijaan. ETK on antanut toimialakohtaiset ohjeet työtulon määrittämiseksi. Yrittäjän työtulon oikea määrittely voi kuitenkin olla ongelmallista varsinkin toiminnan alkuvaiheessa. Toiminnan jatkuessa voi tulla tarvetta työtulon korottamiseen tai laskemiseen.

Eläkelaitos voi korottaa yrittäjän työtuloa esimerkiksi silloin, kun yrittäjätoiminta laajenee tai aiemmin sivutoimisesti yrittäjänä ollut aloittaa kokopäiväisen yrittäjätoiminnan. Työtuloa voidaan vastaavasti myös laskea. Työtuloa voidaan muuttaa myös silloin, jos yrittäjän oma työpanos muuttuu tilapäisesti vähintään noin vuoden ajaksi esimerkiksi vanhempainvapaan tai pitkäaikaisen

sairastumisen johdosta. Yrittäjä voi ilmoittaa eläkelaitokselle työtulon pienentämisestä vastaamaan hänen muuttunutta työpanostaan. Eläkelaitos selvittää muutoksen perusteet ja antaa työtulon muuttamisesta yrittäjälle päätöksen.

Työtuloa ei pääsääntöisesti muuteta takautuvasti vaan ajassa eteenpäin. Poikkeuksellisesti yrittäjän työtuloa voidaan muuttaa hänen tosiasiallista työskentelyään vastaavaksi työkyvyn alentumisesta eli eläketapahtumasta lähtien, kun yrittäjä siirtyy työkyvyttömyys- tai osatyökyvyttömyyseläkkeelle. Päätös työtulon muuttamisesta voidaan tehdä eläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä takautuvasti.

YEL-työtuloa korotetaan joskus huomattavasti ennen etuusoikeuden alkamista. Jos huomaat, että YEL-työtuloa on korotettu poikkeuksellisen paljon ennen etuusoikeuden alkamista, ota yhteyttä eläkelaitokseen ja tiedustele, mihin korotus on perustunut. YEL-työtulon vahvistaminen ja työtulon muuttaminen kuuluvat eläkelaitoksen päätösvaltaan. Yhteydenotto ei välttämättä johda toimenpiteisiin, koska eläkelaitos on jo antanut asiassa päätöksen. Sillä voi kuitenkin olla vaikutusta siihen, että eläkelaitos vastaisuudessa selvittää tarkemmin korotuksen perusteet ennen päätöksen antamista.

Vakuutusjärjestelyn korjaaminen

Jos vakuuttamisen peruste muuttuu lainmuutoksen tai muun vastaavan tapahtuman johdosta ja yrittäjän vakuutus on jäänyt muuttamatta, eläkelaitos oikaisee virheellisen vakuuttamisen yleensä ajassa eteenpäin. Esim. jos jälkepäin käy ilmi, että yrityksen osakas on edelleen 1.1.2014 jälkeen työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain mukaisesti vakuutettuna, vaikka hänen olisi pitänyt yrittäjämääritelmän muutoksen johdosta siirtyä YEL-vakuutuksen piiriin, vakuutusjärjestely korjataan ajassa eteenpäin. Takautuva vakuutusjärjestelyn korjaaminen siirtymäajan jälkeen on mahdollista vain yrittäjän nimenomaisesta vaatimuksesta. Sama koskee mm. tilanteita, joissa on kyse YEL:n ja MYEL:n välisestä rajanvedosta. Vakuutusmuodon oikeellisuutta ei tarvitse Kelassa selvittää, vaan voit toimia tulojen huomioimisessa sen mukaan kuin eläkelaitos on katsonut oikeaksi.

YEL/MYEL-vakuutuksen lakkauttaminen

YEL/MYEL-vakuutus lakkautetaan, jos yrittäjätoiminta päättyy tai muuttuu niin pienimuotoiseksi, että työtulo jää alle laissa säädetyn minimimäärän. Yrittäjä voi kuitenkin halutessaan ottaa vapaaehtoisen yrittäjävakuutuksen. Eläkelaitos voi myös oma-aloitteisesti päättää yrittäjän pakollisen YEL-vakuutuksen, jos yrittäjällä ei ole enää tuloa yrityksestä.

Eläkelaitos päättää vakuutuksen takautuvasti siihen ajankohtaan, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät enää täyty. Vakuutus voidaan joskus lakkauttaa pitkältäkin takautuvalta ajalta.

Jos ratkaisutyössä ilmenee, että YEL-vakuutus on voimassa, vaikka yritystoimintaa ei ole enää ollut päivärahaetuuden perusteena olevana verovuonna, pyydä yrittäjää selvittämään eläkelaitoksensa kanssa vakuuttamisen edellytykset ja mahdollinen vakuuttamisen päättäminen ennen päivärahaetuuden ratkaisemista. Ellei vakuutettu itse selvitä asiaa annettuun määräaikaan mennessä, ota yhteyttä eläkevakuutuslaitokseen vakuuttamisasian selvittelyä varten.

Lyhyen sairastumisen ajaksi YEL/MYEL-vakuutusta ei yleensä lakkauteta. Jos sairaus jatkuu pitkään, yrittäjä voi alentaa tilapäisesti työtuloa alentuneen työkyvyn mukaisesti tai harkinnan mukaan lopettaa vakuutuksen.

Jos yrittäjä jää vanhempainvapaalle eikä osallistu sen aikana yrityksen toimintaan lainkaan, hän voi lakkauttaa YEL/MYEL-vakuutuksen. Yrittäjän tulee ottaa YEL/MYEL-vakuutus, jos hän aloittaa yrittäjätoiminnan uudelleen vanhempainvapaan jälkeen ja vakuuttamisen edellytykset täyttyvät.

Jos yrittäjän YEL/MYEL-vakuutus päättyy silloin, kun työkyvyttömyys tai äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa alkaa, etuuden perusteena voidaan kuitenkin ottaa huomioon etuusosoikeuden alkamista edeltävä YEL/MYEL-työtulo.

Lue lisää YEL-vakuutuksen lakkauttamisesta [Yrittäjän vakuutuksen lakkaaminen](#)

Takautuvan lakkauttamisen vaikutukset

Eläkelaitoksesta ei välity Kelaan tietoa YEL/MYEL-vakuutuksen takautuvasta lakkauttamisesta.

Jos etuusasiaa käsitellessäsi havaitset, että YEL/MYEL-vakuutus on lakkautettu takautuvasti, selvitä onko sillä vaikutusta aikaisempiin ratkaisuihin. Päivärahapäätös on oikaistava, jos lakkautus vaikuttaa päivärahaetuuden määrään, päivärahan jakamiseen työnantajan tai yrittäjän kesken tai YEL-päivärahaan. Jos YEL/MYEL-vakuutus on lakkautettu siten, että se koskee verovuotta, myös SVL-työtulo on korjattava. Tee tällöin Oivassa toimeksiantotyö Yhteisten järjestelmien yksikköön (Yhteisten järjestelmien yksikkö / Työtulo- ja verotustiedot 24400).

Vakuuttamisen valvonta

Eläketurvakeskus (ETK) valvoo YEL-vakuuttamista ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) MYEL-vakuuttamista. Jos yrittäjä ei ole ottanut vakuutusta vaikka hänen työskentelynsä täyttää vakuuttamisen edellytykset, ETK tai Mela kehottaa häntä kohtuullisessa ajassa korjaamaan laiminlyönnin. Jos yrittäjä ei noudata samaansa kehotusta, ETK tai Mela voi ottaa yrittäjän puolesta ja kustannuksella vakuutuksen.

Apurahan myöntäjällä on lakisääteinen ilmoitusvelvollisuus myöntämistään apurahoista Melalle. Sen perusteella Mela vahvistaa MYEL-vakuutuksen. Apurahan saajaa ei voi takautuen pakkovakuuttaa verovuodelta.

1.7.2.3.3. Vakuuttamisvelvollisuuden selvittäminen

Jos yrittäjä työskentelee yrityksessä ja elinkeinotoiminnan ansiotulo tai palkkatulo omasta yrityksestä tai apurahansaajan veronalainen apuraha selvästi ylittää vakuuttamisvelvollisuuden vuositulorajan eikä hänellä ole YEL- tai MYEL-vakuutusta, selvitä, onko Kelassa jo tietoa yritystoiminnasta tai apurahasta. Tutustu yrittäjän aiempiin verotietoihin, keskeneräisen verotuksen tietoihin ja YTJ-järjestelmästä saataviin yrityksen toimintaa kuvaaviin tietoihin.

Pyydä yrittäjältä selvitys, miksi hän ei ole ottanut vakuutusta (suullisesti tai kirjeellä KRL17/PRL30/VRL29). Selvitys tulee pyytää, jos yrittäjällä tai apurahansaajalla on verotuksessa ansiotuloja tai apurahatuloja yli 10 000 euroa vuodessa. Selvitä vakuuttaminen, jos SVL-työtulojen yhteydessä näytetään kirjaintunnus Z eikä saman työtulovuoden vakuuttamista ole aiemmin selvitetty. Katso lisää Help-ohje (F13).

Koska YEL- ja MYEL-vakuutus perustuu yrittäjän omaan työpanokseen, on mahdollista, että yrittäjällä ei ole vakuutusta, vaikka vakuuttamisvelvollisuuden vuosituloraja ylittyy.

ETK:sta ja Melasta voit saada tietoa siitä, onko yrittäjän vakuuttamisvelvollisuutta selvitetty valvonnassa ja mihin siinä on päädytty. Selvitä tarvittaessa asiaa ETK:n yrittäjävalvonta-asioita hoitavasta yksiköstä ([Yhteystiedot – Etk.fi](#)) tai sähköpostilla YELvalvonta@etk.fi tai Melan MYEL-vakuuttamisen asiantuntijoilta ([Mela – Yhteystietohaku](#)).

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajien vakuuttaminen, ohjeistus ja vakuuttamisen valvonta hoidetaan keskitetysti Melassa. YEL-vakuuttamispäätökset tehdään työeläkeyhtiöissä ja työeläke-

kassoissa. YEL-vakuutuksen piiriin kuuluvien yrittäjien vakuuttamisen valvonta hoidetaan ETK:ssa mm. verotustietojen perusteella jälkikäteen.

SVL-työtulon kannalta tilanteen arviointi voi olla hankalaa, jos ETK tai Mela ei katso henkilöä vakuuttamisvelvolliseksi, mutta yrittäjätulo katsotaan kuitenkin verotuksessa ansiotuloksi. Syynä voi olla, että yrittäjän oma työpanos yrityksessä on vähäinen tai sitä ei ole lainkaan. Ansiotulo on voinut kertyä esim. muilla teetetystä alihankintatyöstä. Perheyriyksessä puolison työpanokseen perustuva tulo voi olla verotuksellisista syistä jaettu molemmille puolisoille, vaikka toinen puoliso ei käytännössä työskentele yrityksessä tai hänen työpanoksensa on vähäinen. Näissä tilanteissa yrittäjätulo yleensä huomioidaan SVL-työtulona, kun on selvitetty, ettei vakuuttamisvelvollisuutta ole.

Yrittäjän vakuuttamisvelvollisuus on voinut päättyä yritystoiminnan lopettamisen vuoksi, mutta yrityksen myynnistä saatua tuloa verotetaan kuitenkin ansiotulona. Yrittäjä on voinut myydä koko yrityksensä tai esim. traktorin tai kaivinkoneen. Yrittäjän tulo voi muodostua myös pelkästään vuokratulosta kuten pellon vuokrauksesta saadusta tulosta. Vuokratulo ja omaisuuden myynnistä saatu tulo on verotuksessa yleensä pääomatuloa, mutta joskus tulo voidaan verotuksessa katsoa ansiotuloksi. Tällöin on yksittäistapauksessa saatujen tietojen valossa arvioitava, voidaanko tulot huomioida SVL-työtuloina vai katsotaanko, että kyse on pääomatuloon verrattavasta tulosta, jota ei huomioida etuuden perusteena.

Kun vakuuttamisvelvollisuutta selvitetäessä käy ilmi, että

- yrittäjä työskentelee yrityksessä
- hänen vuosityötulonsa ylittää 10 000 euroa
- hän ei ole esittänyt riittävää selvitystä siitä, miksi hän ei ole ottanut YEL- tai MYEL-vakuutusta ja
- ETK tai Mela alkaa selvittää vakuuttamisvelvollisuutta,

kyseessä on todennäköisesti vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönti.

Tällöin voidaan jättää huomioon ottamatta verotuksessa todettu

- elinkeinotoiminnan ansiotulo
- maatalouden ansiotulo
- ansiotulo yhtymästä
- palkkatulo omasta yrityksestä tai maataloudesta
- yrittäjätoimintaan liittyvä työkorvaus
- metsätalouteen liittyvän hankintatyön arvo
- porotalouden ansiotulo tai
- veronalainen apuraha.

Voit ratkaista etuusasian, jos ETK tai Mela alkaa selvittää yrittäjän vakuuttamisvelvollisuutta.

Tee Toimeksiantotyö OIWAssa Yhteisten järjestelmien yksikkö/Työtulo- ja verotustiedot 24400 -työjonoon. Kirjoita kommenttikenttään, miten tietoja tulee korjata, mitä selvityksiä on tehty ja mitä verovuotta asia koskee. Huomaa, että Yhteisten järjestelmien yksikkö ei arvioi sitä, onko yrittäjä vakuuttamisvelvollinen vai ei. Epäselvässä tilanteessa asiantuntijalausunto on pyydettävä Työ- ja toimintakykytuuksien osaamiskeskuksesta.

Kun SVL-työtulo on korjattu, voit tehdä päätöksen. Lisää päätökseen perustelu, miksi tuloa ei ole otettu huomioon etuuden perusteena. Työtulo voidaan myöhemmin tarkistaa, jos yrittäjä toimittaa uutta selvitystä.

1.7.2.3.4. Yrittäjäpalkan tarkistus

Yrittäjällä voi olla palkkatuloa omasta yrityksestä ja hän voi lisäksi oman yritystoiminnan ohella olla palkkatyössä toisen palveluksessa. YEL- ja/tai MYEL-työtulo korvaa omasta yrityksestä maksettavan palkan. Jos YEL- ja/tai MYEL-vakuutettu yrittäjä saa palkkaa yritystoiminnan ulkopuolisesta työsuhteesta, työtuloksi luetaan YEL- ja/tai MYEL-työtulo sekä palkka.

Yrittäjätoiminnasta saatu palkka voidaan joskus ilmoittaa verotuksessa väärällä suorituslajilla palkansaajan palkkana, vaikka palkka on omasta yrityksestä. Jos tietoja ei selvitetä, SVL-työtulo voi olla liian suuri. Sen vuoksi SVL-työtulon laskennassa muodostetaan X-tunnus, jos YEL- tai MYEL-vakuutetulla henkilöllä on verotustiedoissa palkansaajan palkkaa, mutta ei lainkaan yrittäjän palkkaa.

Jos vakuutetun SVL-työtulojen yhteydessä on kirjaintunnus X, tee Toimeksiantotyö OIWassa Yhteisten järjestelmien yksikkö 24400/Työtulo- ja verotustiedot -työjonoon. Yhteisten järjestelmien yksikkö selvittää X-tunnuksen ja sulkee toimeksiantotyön. Jos asian selvittäminen vaatii tietoja vakuutetulta, Yhteisten järjestelmien yksikkö kirjoittaa tarvittavat tiedot toimeksiantotyön kommenttikenttään ja palauttaa toimeksiantotyön vakuutuspiiriin työjonoon. Pyydä tarvittavat tiedot ja käännä tämän jälkeen toimeksiantotyö takaisin Työtulo- ja verotustiedot -työjonoon.

1.7.2.3.5. Vapaaehtoinen vakuutus

Jos yrittäjä, jolla ei ole velvollisuutta ottaa yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta, ottaa vapaaehtoisen YEL- tai MYEL-vakuutuksen, hänen työtulokseen katsotaan vapaaehtoisen eläkevakuutuksen työtulo.

Huomaa, että työvahingon varalle otetun vapaaehtoisen MATA-työtapaturmavakuutuksen työtuloa ei voi ottaa huomioon päivärahaetuuden perusteena käytettävänä työtulona.

1.7.2.3.6. Työkorvaus

Ennakkoperintälain 25 §:n mukainen työkorvaus on työstä, tehtävästä tai palveluksesta muuna kuin palkkana saatu korvaus. Jos työstä maksettu suoritus ei ole palkkaa, niin se on työkorvausta.

Työkorvauksena voidaan maksaa esim.

- luentopalkkio
- kirjoituspalkkio
- valokuvauspalkkio
- perhehoitajan palkkio
- erotuomarin palkkio

Yrittäjätoimintaan liittyvä työkorvaus luetaan SVL-työtuloksi, jos vakuutettu ei ole velvollinen ottamaan YEL-vakuutusta. Työkorvaus on korvausta työstä tai toimeksiannosta silloin, kun henkilö ei ole työ- tai virkasuhteessa toimeksiantajaan.

Työkorvaus huomioidaan etuuden perusteena verotuksessa todettuina tuloina. Kuuden kuukauden tuloina työkorvaus huomioidaan, jos tulot ovat jatkuvia.

Työkorvauksen saajat ovat usein ns. freelancer-työntekijöitä, jotka toimivat esim. toimittajina tai valokuvaajina. Freelancer voi olla samaan aikaan työsuhteessa tai tehdä toimeksiantoja olematta työsuhteessa. SVL-työtulon kannalta työsuhteessa saadut tulot ovat palkkatuloa ja toimeksiannon perusteella saadut työkorvaukset ovat yrittäjätuloa. Jos YEL-vakuuttamisen raja ylittyy, työkorvauksen saajan pitäisi ottaa YEL-vakuutus samoin periaattein kuin muussa yrittäjätoiminnassa. Selvitä YEL-vakuuttamisasiaa työkorvauksen saajan kanssa. Vakuuttamisvelvollisuudesta voit kysyä myös ETK:n tulkintaa, sillä ETK saattaa tulkita esim. erotuomarin saamat palkkiot harrastustoiminnaksi, joista ei ole YEL-vakuuttamisvelvollisuutta.

Freelancer-työtä tekevällä henkilöllä voi olla verotusta varten ns. freelancer-verokortti, jonka perusteella häneltä pidetään vero sekä työsuhteessa ansaituista palkoista että yrittäjätoimintaan liittyvistä palkkioista. Työkorvauksen maksajan tulee ennakkoperintälain (EPL 118/1996 25 §) mukaan pidättää vero työkorvauksesta samalla tavoin kuin pää- tai sivutoimen palkasta, jos työkorvauksen saajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin. SVL-työtulojen määräytymiseen freelancer-verokortilla ei ole vaikutusta.

Omaishoidon tuen palkkio ja perhehoitajan palkkio ovat SVL-työtulona huomioon otettavaa tuloa. Verotuksellisesti niitä pidetään työkorvauksena. Kunnan kanssa hoitosopimuksen tehnyt omaishoitaja ja toimeksiantosopimuksen tehnyt perhehoitaja kuuluvat kunnallisen eläketurvan piiriin, vaikka he eivät ole työsuhteessa kuntaan. He eivät tältä osin ole velvollisia ottamaan YEL-vakuutusta.

Työkorvausta voidaan maksaa myös henkilölle, joka tekee työtä kunnalle, valtiolle tai kirkolle toimeksianto- tai konsulttisopimuksen tai muun vastaavan järjestelyn perusteella. Hänet vakuutetaan julkisten alojen eläkelain perusteella edellyttäen, ettei hän harjoita toimintaansa yhtiön tai muun yhteisön nimissä eikä kuulu ennakkoperintärekisteriin. Henkilö ei tältä osin ole velvollinen ottamaan YEL-vakuutusta.

Ennakkoperintälain (EPL 1118/1996 13 a §) mukainen työpanokseen perustuva osinko on työkorvausta, jos sitä ei ole saatu työsuhteessa.

Työkorvaus ei ole palkkatuloa, joten siitä ei tehdä tulonhankkimisvähennystä eikä eläkevakuutusmaksuvähennystä. Esitettyjen palkkatulojen -laskentaruudulla merkitään rasti Ei työsuhdetta –kenttään, jos kaikki näytölle tallennetut työkorvaukset on maksettu ilman työsuhdetta. Työkorvausten hankkimiseen liittyvät kustannukset vähennetään samoin kuin muutkin tulon hankinnasta ja säilyttämisestä johtuvat menot. Asiakkaan esittämät työkorvaustuloihin kohdistuvat kustannukset (esim. työmatkakustannukset) tallennetaan Esitettyjen palkkatulojen laskentaruudulla Muut kulut –kenttään.

Perhehoitajille ja perhepäivähoitajille maksettavat kulukorvaukset eivät ole työtuloa.

Lue lisää [Verohallinnon yhtenäistämishjeista](#).

Bloggaajat

Bloggauksessa on kyse sisällön tuottamisesta (kirjoitusten ja kuvien) joko henkilön omille kotisivuille tai yleisemmin osana usean blogin muodostamaa ns. blogiportaalia. Suomessa suurimmat portaalit voivat kuulua esimerkiksi lehtitaloille tai mediayhtiöille.

Jos bloggaaja on työsuhteessa, hän voi saada toiminnastaan palkkatuloa ja sen lisäksi myös muuta veronalaista ansiotuloa. Bloggaajan veronalaista ansiotuloa ovat palkan ohella mm. kirjoittamisen tai tuotteen myynnin perusteella saadut rahakorvaukset, erilaiset tavarat ja etuudet, alennukset, lahjakortit, matkat sekä tapahtumakutsut. Bloggaajan saamat mainostulot eivät ole työtuloa.

Jos bloggaaja ei ole työsuhteessa, hänen saamansa tulo on luonteeltaan työkorvausta tai jos toiminta on laajaa, hän voi olla YEL-vakuutettu yrittäjä.

Lue lisää Vero.fi.

1.7.2.4. Vähennykset

Työtulosta tehtävät vähennykset

Työ- tai virkasuhteessa saadusta palkkatulosta ja siihen verrattavasta henkilökohtaisesta tulosta vähennetään tuloverolain (TVL) 1535/1992 93–95 §:n mukaiset tulonhankkimismenot ja tehdään vakuutusmaksuvähennys (SVL 1224/2004 11 luku 4 a ja 5 §). Myös ulkomaan palkkatulosta tehdään edellä mainitut vähennykset.

Vakuutusmaksuvähennys on 60 prosenttia sairausvakuutuksen päivärahamaksun, alle 53-vuotiaan työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärästä (SVL 1224/2004 11 luku 4 a §). Vakuutusmaksuvähennys on 4,24 % työtulosta vuonna 2019.

Tulonhankkimisvähennykset tehdään sekä verotuksessa todetuista työtuloista että esitetyistä työtuloista (SVL 1224/2004 11 luku 5 § 1 mom.).

Vakuutusmaksuvähennys tehdään vain TVL 1535/1992 95 §:n 1 kohdan mukainen tulonhankkimisvähennys (750 euroa) ja vakuutusmaksuvähennys (SVL 1224/2004 11 luku 4 a § ja 5 § 3 mom.).

Tuloverolain 1535/1992 95 a §:ssä säädettyä työasuntovähennystä ei tehdä päivärahaetuuden perusteena käytettävästä työtulosta, koska vähennyksen tekemisestä ei säädetä sairausvakuutuslaissa.

YEL- tai MYEL-työtulosta ei vähennetä tulonhankkimismenoja eikä tehdä vakuutusmaksuvähennystä (SVL 1224/2004 11 luku 4 a § ja 5 § 2 mom.).

Työkorvaus ei ole palkkatuloa, joten siitä ei tehdä tulonhankkimisvähennystä. Työkorvauksiin kohdistuvat tulonhankkimiskustannukset vähennetään samoin kuin muutkin tulon hankinnasta ja säilyttämisestä johtuvat menot. Lue lisää: tekninen ohje

Vähennykset tehdään ohjelmallisesti verotuksessa todetusta työtulosta. Jos arvioit työtuloja hakijan esittämien tulojen perusteella, pyydä tarvittaessa hakijalta selvitys tulonhankkimismenoista kuten työmatkakustannuksista ja ay-jäsenmaksuista (suullisesti tai asiakaskirje PRL07, VRL03, ERL03, KRL05). Tulonhankkimisvähennys (750 euroa) tehdään ohjelmallisesti kuuden kuukauden työtulosta.

Tulonhankkimismenot ovat:

1) Tulonhankkimisvähennys

Palkkatulosta tehdään tulonhankkimisvähennys

- 750 euroa, kuitenkin enintään palkkatulon määrä
- koskee kaikkia palkansaajia

2) Jäsenmaksut

Tulonhankkimismenoina vähennetään työmarkkinajärjestöjen ja työttömyyskassojen jäsenmaksut.

3) Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset

Asunnon ja työpaikan väliset matkakulut vähennetään käytettävissä olevan halvimman kulkuneuvon mukaan. Vähentäminen tehdään aina, jos hakijalla on ollut matkakuluja. Vähennys on enintään 7 000 euroa ja siltä osin kuin kustannukset ylittävät 750 euroa vuonna 2018 ja 2019.

Vähennysten arvioinnissa noudatetaan verohallinnon käytäntöä. Työssäkäyntikuukausia huomioidaan enintään 11 kk vuodessa. Jos vakuutettu voi käyttää julkisia liikennevälineitä, matkakustannukset otetaan huomioon julkisen liikenteen taksan mukaisena. Jos vakuutettu on hakemuksessa ilmoittanut, että hänellä ei ole työmatkakuluja ja tieto on ristiriidassa muualta saatujen tietojen kanssa (esim. verotiedoissa on matkakuluja eikä työnantaja tai asuinpaikka ole muuttunut), pyydä vakuutetulta selvitys työmatkakulujen puuttumisesta. Jos hän ei esitä hyväksyttävää syytä, vähennä matkakulut tiedossa olevan halvimman kulkuneuvon mukaan.

Jos matkakulut voidaan ottaa huomioon oman auton käytön mukaan, laskennassa käytetään sen verovuoden ohjetta, johon suurin osa tuloista kohdistuu. Verohallinnon hyväksymä oman auton käytön kilometrikorvaus on 0,25 euroa/km vuonna 2018. Siten, jos esitetyt 6 kuukauden työtulot kohdistuvat vuoteen 2018 tai 2019, vähennyksenä huomioitava oman auton käytön kilometrikorvaus on 0,25 euroa/km. Jos henkilö on säännöllisessä ansiotyössä (yleensä 5 pv/vko), arvioidaan hänellä olevan keskimäärin 22 työpäivää työssäolokuukautta kohti, ellei todellista työpäivien määrää ole tiedossa.

Lue lisää verohallinnon käytännöstä matkakulujen huomioon ottamisessa [Verohallinto > Kodin ja työpaikan väliset matkakulut](#)

4) Muut tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot siltä osin kuin niiden yhteismäärä ylittää tulonhankkimisvähennyksen määrän 750 euroa.

Esimerkiksi kulut omien työkalujen käyttämisestä, ammattikirjallisuuden hankkimisesta, puhelinkulut ja työhuonevähennys ovat verotuksessa vähennyskelpoisia tulonhankkimisvähennyksen ylittävältä osalta.

5) Moottorisaha- ja metsurivähennys

Metsätöissä voi saada vähennyksen omien työvälineiden (moottorisaha, traktori) käytöstä. Vähennykset voi saada verotuksessa siltä osin kuin menojen yhteismäärä ylittää tulonhankkimisvähennyksen määrän 750 euroa.

Moottori- tai raivaussahan käytöstä aiheutuneiksi kustannuksiksi katsotaan 30 tai verovelvollisen vaatimuksesta 40 prosenttia palkkatulon määrästä.

Jos metsätyöstä saatu palkkatulo on vähintään kolmasosa kaikista ansiotuloista, palkkatulon hankkimisesta aiheutuneina menoina (metsurivähennyksenä) otetaan huomioon lisäksi 5 % palkkatulon määrästä, kuitenkin enintään 240 euroa.

Työnantaja ilmoittaa yleensä palkkailmoituksessa moottorisaha- ja metsurivähennyksen määrän.

Erityistapauksia

Opettajat

Opettajilla on matkakuluja vuodessa 10 kuukaudelta, sillä opettajien noin kahden kuukauden kesäkeskeytys / vuosiloma (kesäloma) huomioidaan asunnon ja työpaikan välisiä matkakuluja arvioitaessa. Työtulojen laskentatapahtuma huomioi työmatkakustannusten vuotuisessa määrässä aina kuukauden vuosiloma-ajan, joten opettajien matkakuluja laskettaessa tämä asia on otettava huomioon.

Esimerkki matkakulujen laskemisesta 10 kuukauden ajalta

Opettajan matkakustannukset ovat 265,00 €/kk, joten vuotuiset matkakustannukset ovat 2 650 €. Työtulojen laskentatapahtumaa varten joudumme jakamaan vuotuiset matkakustannukset luvulla 11 eli $2\ 650\ €:11=240,91\ €/kk$. Laskentatapahtumaan matkakulujen laskennalliseksi kuukausimääräksi tallennetaan 240,91 €/kk. Laskentatapahtumaan tallennetaan myös tieto siitä, että em. laskennallisia matkakuluja on kuuden kuukauden ajalta.

Työtulojen laskentatapahtuma huomioi työmatkakustannusten vuotuisessa määrässä aina kuukauden vuosiloma-ajan, joten työtulolaskelmaan vuotuisten matkakustannusten määräksi tulee tässä tapauksessa 2 650,01€.

Perhepäivähoitajat

Omassa kodissaan työskentelevälle kunnalliselle perhepäivähoitajalle hyväksytään tulon hankkimisesta aiheutuneina menoina vähennykseksi työnantajan maksamat kustannuskorvaukset maksetun määräisenä ilman eri selvitystä. Kustannuskorvauksen ulkopuolelle jäävät tulonhankkimiskulut perhepäivähoitaja voi vähentää verotuksessa erillisen selvityksen perusteella. Jos kunta on kuitenkin korvannut perhepäivähoitajalle jonkin tulonhankkimiskulun normaalin kustannuskorvauksen lisäksi, tällainen kulu ei oikeuta vähennykseen. Suomen Kuntaliitto antaa vuosittain kunnille suosituksen perhepäivähoitajille maksettavasta kustannuskorvauksesta.

[Lue lisää](#) vero.fi

Laskennassa vähennyksenä otetaan huomioon 750 euroa sekä sen ylittävä osa.

Yksityiskohtaisen selvityksen puuttuessa vähennetään yksityisen perhepäivähoitajan tulosta hoitomenoina 116,40 euroa/kuukausi jokaisesta hoidettavana olleesta lapsesta. Arvioitu määrä perustuu Suomen Kuntaliiton suositukseen kunnallisille perhepäivähoitajille korvattavien hoitokustannusten määristä. Jollei lapsi ole viittä päivää viikossa perhepäivähoidossa, vähennetään lapsesta aiheutuneina hoitomenoina muun selvityksen puuttuessa 5,41 euroa/päivä.

Merimiehet

Merimiehillä voi olla kahdenlaista työtuloa, tavallista työtuloa tai ns. merityötuloa. Tavallisesta työtulosta tehdään samat tulonhankkimisvähennykset kuin muidenkin vakuutettujen työtulosta (matka ym. vähennykset). Merityötulosta tehdään kuitenkin vain tuloverolain (1535/1992) 95 §:n 1 mom. 1 kohdan tarkoittama tulonhankkimisvähennys. Merityötulosta ei vähennetä muita tulonhankkimisvähennyksiä, kuten esim. ay-jäsenmaksua.

Erityisalojen matkakustannukset (esim. rakennusalat)

Erityisaloilla tarkoitetaan toimialoja, joilla erityistä työntekemispaiikkaa joudutaan vaihtamaan usein alalle tunnusomaisen työn lyhytaikaisuuden vuoksi ja joilla ei yleensä ole varsinaista työntekemispaiikkaa. Erityisaloja ovat esimerkiksi rakennus-, maanrakennus- ja metsäalat. Jos varsinaista työntekemispaiikkaa ei ole, erityisaloilla matkat asunnolta erityiselle työntekemispaiikalle rinnastetaan verotuksessa työmatkoihin.

Kulut erityisalojen päivittäisistä matkoista asunnolta erityiselle työntekemispaiikalle voidaan vähentää tulonhankkimiskuluina todellisen suuruisina ilman matkakustannusten omavastuuosuutta (750 e/v.), enimmäismäärää (7 000 e/v.) tai halvimman kulkuneuvon vaatimusta. Vähennys on mahdollista kuitenkin vain siltä osin kuin työnantaja ei korvaa kuluja verovapaasti.

Erityisaloilla voidaan lisäksi vähentää lisääntyneet elantokustannukset tulonhankkimiskuluina, jos työnantaja ei ole korvannut niitä verovapaasti. Jos muuta selvitystä ei ole, vähennyksen määrä on sama kuin verovapaan ateriakorvauksen määrä. Vuonna 2019 ateriakorvaus on 10,50 euroa päivässä. Ateriakorvausta vastaavaa vähennystä ei voi tehdä, jos työnantaja on järjestänyt työpaikkaruokailun erityiselle työntekemispaiikalle tai sen välittömään läheisyyteen.

Maatalouslomittajat

Kunnan palveluksessa oleva maatalouslomittaja käy yleensä tilalla aamu- ja iltapäivällä ja saa kunnalta toisen päivittäisen matkan korvauksen ajettujen kilometrien mukaan. Maatalouslomittaja ilmoittaa toisen päivittäisen matkan kustannukset verotuksessaan tulonhankkimisvähennyksenä. Ratkaisutyössä verotuksessa ilmoitettava työmatkakustannus tulee rekisteröidä Esitetyt palkkatulot -näytöllä kohtaan Muut kulut.

1.7.2.5. Verotuksessa todettujen työtulojen käyttö

Päivärahaetuuden määrä määräytyy työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Jos työkyvyttömyys tai etuusoikeus alkaa vuonna 2019, päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan perusteena käytetään vuoden 2017 verotuksessa todettuja työtuloja (SVL 1224/2004 11 luku 3 §). Verotuksessa todetut työtulot tarkistetaan vuosien 2019 ja 2018 palkkakertoimien suhteessa 1,417/1,391, jolloin kerroin on 1,01869. Verovuodelle vahvistettua YEL- ja MYEL-työtuloa käytetään vastaavasti etuuden perusteena.

Yli viisi vuotta vanhat työtulot

Jos tarvitset valmistelussa yli viisi vuotta vanhoja työtuloja, lähetä tuloja koskeva pyyntö RP_TYOKYKY-sähköpostiin. Työtulot ovat yleensä palautettavissa aikaisemmasta ratkaisusta tai tietokannasta. Jos työtuloja ei ole saatavissa ohjelmasta, saat erikseen ohjeet tietojen pyytämisestä vakuutetulta tai verohallinnolta.

Arvioverotus

Arvioverotettuja tuloja ei käytetä päivärahaetuuden ja kuntoutusrahan määrän perusteena niissä tapauksissa, joissa arvioverotus on tehty sen johdosta, että veroilmoitusta ei ole annettu (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 6 mom.). Arvioverotus tehdään silloin, kun vakuutettu ei ole antanut omaa veroilmoitusta tai hän ei ole palauttanut korjattuna esitetyttä veroilmoitusta (esim. ei ole ilmoittanut tuloa, jonka on saanut ja jota ei näy esitetyssä veroilmoituksessa).

Jos kysymyksessä on palkansaaja, työnantaja antaa veroviranomaiselle vuosi-ilmoituksessa tiedot verovuonna maksamistaan palkoista ja luontoiseduista. Näitä vuosi-ilmoituksella veroviranomaiselle

ilmoitettuja tuloja ei arvioveroteta. Verohallinnolta suorasiirtona saadut palkat ja muut työtulot on huomioitu SVL-työtulossa. Voit käyttää tuloja sellaisenaan etuuden perusteena.

Jos yrittäjä ei ole antanut veroilmoitusta, yhtymän, maatalouden tai elinkeinotoiminnan arvioverotettu ansiotulo-osuus ei sisälly SVL-työtuloon. Jos yrittäjällä on YEL- ja/tai MYEL-vakuutus, arvioverotuksesta huolimatta voit ottaa YEL- ja/tai MYEL-työtulon etuuden perusteena huomioon.

Verotustiedot-kyselyssä näytettävä Arvioverotus-tieto ei siis vaikuta päivärahan käsittelyyn verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Päivärahan hakija voi myös esittää kuuden kuukauden työtulot. Voit huomioida ja käsitellä hakijan esittämät tulot ohjeiden mukaisesti.

1.7.2.5.1. Yli vuodenvaihteen jatkuvat etuudet

Verotuksessa todettu työtulo ei muutu niissä tapauksissa, joissa päivärahaetus tai kuntoutusraha jatkuu ilman katkosta yli vuodenvaihteen. Vähimmäismääräinen kuitenkin muuttuu indeksitarkistuksen johdosta.

Kun yli vuodenvaihteen jatkuneeseen päivärahaetuuteen tai kuntoutusrahaan tulee vähintään päivän katkos, käytetään sen jälkeisellä ajalla etuuden perusteena uutta verotuksessa todettua työtuloa (SVL 1224/2004 11 luku 3 §). Kuntoutusrahassa uutta työtuloa käytetään vain, jos kyseessä on uusi kuntoutus.

Esimerkki

Työkyvyttömyys alkaa marraskuussa 2016, jolloin työtulona on verovuoden 2014 verotuksessa todettu työtulo. Työkyvyttömyys jatkuu yli vuoden vaihteen 2016/2017. Sairauspäivärahan määrä lasketaan myös vuoden 2017 puolella verovuoden 2014 työtulon perusteella niin kauan kunnes etuuden maksaminen katkeaa vähintään yhden päivän ajaksi.

1.7.2.5.2. Etuuslajin vaihtuminen

Jos päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan maksaminen jatkuu ilman päivänkään katkosta, mutta etuuslaji vaihtuu, haetaan uudet työtulot perusteeksi ohjelmallisesti. Jos edeltävässä etuudessa käytetty verotuksessa todettu työtulo on suurempi kuin uusi työtulo, käytetään edeltävän etuuden perusteena ollutta työtuloa.

Jos sairauspäiväraha jatkuu suoraan osasairauspäivärahan jälkeen, sitä ei pidetä etuuslajin vaihtumisena. Sairauspäivärahan suuruus määräytyy osasairauspäivärahaa myönnettäessä laskettujen työtulojen perusteella.

Esimerkki 1

Työkyvyttömyys alkaa vuonna 2016 jolloin sairauspäivärahan perusteena oleva työtulo on verovuodelta 2014. Sairauspäiväraha jatkuu yhtäjaksoisena vuoden 2017 tammikuun loppuun saakka. Äitiysraha alkaa välittömästi sen jälkeen ilman päivänkään katkosta. Äitiysraha voidaan myöntää saman työtulon perusteella kuin sairauspäiväraha, jos sairauspäivärahan perusteena oleva työtulo on suurempi kuin muutoin äitiysrahan perusteena käytettävä verovuoden 2015 työtulo.

1.7.2.6. Esitetyt työtulot

Vakuutettu tai työnantaja voi hakea päivärahaa 6 kuukauden työtulojen perusteella. Pyydä 6 kuukauden palkkatiedot työnantajalta, jos hakemus saadaan vakuutetulta. Vaikka työntekijän työsuhde olisi jo päättynyt, voit hakemusta käsitellessäsi pyytää työnantajalta palkkatiedot, jos työnantajan yhteystiedot ovat käytettävissä tai voit käyttää tulorekisterissä olevia palkkatietoja.

Työnantajat ilmoittavat palkkatulotiedot tulorekisteriin 1.1.2019 jälkeen maksetuista palkoista. Jos palkkatulotiedot on ilmoitettu tulorekisteriin tulolajeittain eriteltynä, saat tiedon palkkatuloihin sisältyvistä kertaluontoisista tulolajeista, jotka huomioidaan työtulolaskelmissa yhdenkertaisina. Jos

palkkatuloista on ilmoitettu vain tulojen yhteismäärä, voit joutua pyytämään työnantajalta puuttuvia tietoja tai täydentäviä tietoja.

Myös vakuutettu voi pyytää työnantajaa toimittamaan Kelaan palkkatiedot 6 kuukauden ajalta hakemusta varten.

Työnantaja voi ilmoittaa palkkatulot:

- työnantajien asiointipalvelussa tai
- lomakkeella ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta (Y17).

Kelan internet-sivuilla työnantajille on annettu ohjeet 6 kuukauden työtulojen ilmoittamisesta. Lue lisää Ilmoitus 6 kuukauden palkasta.

6 kuukauden tulojen huomioiminen

Etuuden määrä lasketaan esitettyjen työtulojen perusteella, jos ne ovat jatkuvasti olleet kahdella kerrottuna vähintään 20 % suuremmat kuin verotuksessa todetut, palkkakertoimella tarkistettut työtulot. Tulot huomioidaan työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltävän 6 kuukauden ajalta.

Työtulot voidaan huomioida:

- päivälleen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltäneeltä 6 kuukaudesta tai
- viimeisimmän palkkakauden päättymisestä 6 kuukautta taaksepäin.

Edeltävän 6 kuukauden työtulot voidaan ottaa huomioon edellyttäen, että ne on luotettavasti selvitetty ja ne ovat jatkuvia. Pääsääntöisesti voit ottaa työtulot huomioon työnantajan tulorekisteri- tai muun ilmoituksen mukaisesti, ellei ole syytä epäillä, että ilmoitus on puutteellinen tai virheellinen.

Jos 6 kuukauden palkkoja ei ole saatavissa suoraan työnantajalta ja lasket työtulot tulorekisteri-ilmoituksista tai palkkakuiteista, ota palkka huomioon samoin periaattein kuin työnantajan ilmoituksesta.

6 kuukauden tuloina otetaan huomioon yleensä vain sellaiset tulot, jotka hakija on ansainnut sinä aikana, jona hän on ollut Suomen vakuutettu (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 1 mom.).

Etuuden alkamista edeltävään päivään

Jos palkka esitetään 6 kuukauden ajalta työkyvyttömyyden tai etuuden alkamista edeltävään päivään saakka, palkka ja siihen kuuluvat lisät otetaan huomioon päivästä päivään ilmoitetulta ajanjaksolta.

Esimerkki 1

Äitiysloma alkaa 9.12. ja kuuden kuukauden palkat ilmoitetaan ajalta 9.6.–8.12. Palkan määrässä huomioidaan saman ajan ylityö-, vuorotyö- yms. lisät, esim. ylityökorvaus 8.12. tehdystä työstä, vaikka korvaus maksettaisiin seuraavan vuoden puolella. Niitä ylityö-, vuorotyö- yms. lisä ei oteta huomioon, jotka on ansaittu ennen 9.6. mutta jotka on maksettu ilmoitettuna aikajaksona.

Palkkakausittain

Jos 6 kuukauden tulot esitetään palkkakausittain, työnantaja voi maksaa palkan lisiä, kuten ylityökorvauksia, vasta ylityön tekemistä seuraavassa palkkakaudessa. Tällöin kuuden kuukauden palkkaan voi ajanjakson ensimmäisessä palkkakaudessa sisältyä palkanlisiä työstä, joka on tehty kuuden kuukauden jaksoa edeltävänä aikana. Vastaavasti viimeisen palkkakauden aikana tehdystä ylityöstä saatu korvaus voi jäädä pois, jos se ei sisälly viimeiseen palkkakauteen. Tilanteet työsuhteen alkaessa tai päättyessä tulee huomioida erikseen.

Esimerkki 2

Äitiysloma alkaa 9.12. ja kuuden kuukauden palkat ilmoitetaan palkkakausittain palkkakauden jaksotuksesta riippuen esim. ajalta 4.6. – 2.12. tai 28.5. – 25.11. Jos palkan lisät, kuten ylityökorvaukset, ilmoitetaan ylityön tekemistä seuraavassa palkkakaudessa, kuuden kuukauden palkkana voi tulla huomioon otetuksi ylityökorvauksia 4.6. tai 28.5. alkavaa palkkajaksoa edeltävällä ajalla tehdystä ylityöstä. Vastaavasti 2.12. tai 25.11. päättyvän viimeisen palkkajakson aikana tehdyn ylityön korvaus voi jäädä pois, jos se ei sisälly kyseiseen palkkajaksoon.

Vuosiloma-ajan palkan vaikutus

Vuosiloma-ajan palkka voidaan maksaa etukäteen edellisessä palkkajaksoissa. Tämä voi vaikuttaa siten, että 6 kuukauden jaksoon sisältyy palkkaa alle tai yli kuudelta kuukaudelta. Huomio tämä, kun selvität 6 kuukauden tuloja.

Esimerkki 3

Palkka ilmoitetaan ajalta 1.6.–30.11.2018. Vuosiloma on pidetty kesäkuussa 2018 ja vuosiloman palkka on maksettu 31.5. päättyneessä palkkakaudessa. Vuosilomapalkka tulee ottaa huomioon kuuden kuukauden tuloissa. Muutoin kuuden kuukauden jaksoon sisältyy vain viiden kuukauden palkat.

Esimerkki 4

Kuuden kuukauden palkka ilmoitetaan ajalta 1.12.2017–31.5.2018. Vuosiloma on pidetty kesäkuussa 2016 ja vuosiloman palkka on maksettu 31.5. päättyneessä palkkakaudessa. Vuosilomapalkkaa ei tule ottaa huomioon 6 kuukauden tuloissa. Muutoin 6 kuukauden jaksoon sisältyy 7 kuukauden palkat.

Muut huomioon otettavat palkkaerät

Palkkojen lisäksi 6 kuukauden tuloina otetaan huomioon muut vuosittain maksettavat, palkkana pidettävät korvaukset, jotka ovat kertyneet enintään vuoden ajalta. Tällaisia suorituksia ovat esimerkiksi:

- lomarahaa
- lomakorvaus

- muu toistuva suoritus kuten tulospalkkio tai bonus.

Jos suorituksia maksetaan säännöllisesti jokaisen palkanmaksun yhteydessä, huomioi ne tällöin 6 kuukauden työtulojen arvioinnissa.

Muu tulolaji	Huomioiminen
Lomakorvaus pitämättä jääneestä vuosilomasta (esim. työsuhteen päättyessä).	Huomioidaan, jos palkkakausi, johon lomakorvaus sisältyy, on kokonaan tai osittain kuuden kuukauden ajalla ja korvaus on kertynyt enintään vuoden ajalta.
Tuomioistuimen päätöksen perusteella palkkaturvalain nojalla maksettava palkka tai palkkasaatava.	Huomioidaan. Suoritus maksetaan työntekijälle takautuvasti.
Virheellisesti maksamatta jäänyt lisä.	Jos vakuutetulta on jäänyt ajallaan saamatta jokin kuuden kuukauden palkkaan kuuluva lisä ja työnantaja maksaa sen poikkeuksellisesti jälkikäteen, tulo huomioidaan.

Kansallinen tulorekisteri

Kansalliseen tulorekisteriin ilmoitetaan tiedot 1.1.2019 jälkeen maksetuista palkoista ja palkkioista. Palkanmaksajien tulee ilmoittaa tiedot maksetuista palkoista ja palkkioista viiden kalenteripäivän sisällä niiden maksamisesta. Tarkemmat ohjeet ilmoittamiseen liittyvistä määräajoista löytyvät tulorekisteriohjeesta ([linkki](#)).

Palkanmaksajien ilmoittamat pakolliset palkkatiedot eivät ole aina riittäviä etuuden ratkaisemiseksi, vaan Kelassa tarvitaan monesti täydentäviä tulotietoja, joita ovat tiedot tulolajeista, poissaloista ja palvelussuhteeseen liittyvistä asioista.

Rahapalkkoja voidaan ilmoittaa kansalliseen tulorekisteriin kahdella tavalla. Rahapalkoista voidaan ilmoittaa palkkojen yhteissumma (ilmoitustapa 1). Rahapalkat voidaan ilmoittaa myös tulolajeittain eriteltynä (ilmoitustapa 2). Tulotietojärjestelmälain 21 §:n mukaan suorituksen maksaja ei ole velvollinen ilmoittamaan tiedon käyttäjälle tietoja, jotka on jo ilmoitettu tulorekisteriin. Tulotietojen käyttäjällä on oikeus pyytää suorituksen maksajalta tulorekisteristä puuttuvia tietoja tai tulorekisteritietoja täydentäviä selvityksiä.

Esimerkki

Päivärahaa haetaan 10.4.2019 alkaen edeltävillä 6 kk:n työtuloilla. Tulorekisteriin on ilmoitettu ajalta 1.1.- 31.3.2019 palkat yhteissummana. Käsittelijä pyytää, että työnantaja ilmoittaa tulot koko edeltävältä 6 kk:lta tai vaihtoehtoisesti vain puuttuvat tulotiedot 1.1.2019 edeltävältä ajalta sekä selvityksen sisältääkö tulorekisteriin yhteissummana ilmoitettu palkka kertaluontoisia korvauksia ja mikä on niiden ansainta-aika?

Esimerkki

Päivärahaa haetaan 10.8.2019 alkaen edeltävillä 6 kk:n työtuloilla. Tulorekisteriin on ilmoitettu palkat tulolajeittain eriteltynä ajalta 1.2. – 31.7.2019. Ratkaisija voi antaa päätöksen näillä tiedoilla, jos palkat eivät sisällä tulolajeja, joita tulee erikseen selvittää työnantajalta.

Kelan tulorekisterijärjestelmä

Kansalliseen tulorekisteriin ilmoitetuista palkkatiedoista saadaan haettua Kelan tulorekisterijärjestelmään sairausvakuutuslain mukaiset tulotiedot SVL-työtulo –käyttötarkoituksen avulla. SVL-työtulo käyttötarkoituksessa palkkailmoitukset tulee hakea palkkakaussittain. Avaa palkkailmoitukset ja tutki tulorekisteristä saatavia tietoja.

SVL-työtulo–käyttötarkoitusta käytettäessä osa tuloista näkyy korostettuina. Em. tulolajeista näytetään ilmoitus, jossa kerrotaan, mistä tulolajista on kyse sekä mihin palkkariviin korostettu tulolaji sisältyy. Ratkaisijan tulee selvittää, miten korostetut tulolajit huomioidaan etuuden määrässä. Tavallisimmat selvitettävät tulolajit ovat lomaraha, vuosilomakorvaus ja työkorvaus. Muut selvitettävät tulolajit liittyvät pääasiassa organisaation voitonjakoon.

[Taulukkoon](#) on koottu tulolajeittain määrittely siitä, milloin tulolaji on SVL:n mukaista työtuloa. Taulukossa käytetyt tulolajit, selitteet ja koodit ovat käytössä tulorekisterissä.

Yrittäjän 6 kuukauden tulot

Yrittäjän kuuden kuukauden työtuloina otetaan huomioon eläkelaitoksen vahvistamat YEL- ja MYEL-työtulot. Yrittäjän ja ammatinharjoittajan kuuden kuukauden työtulot saat YEL/MYEL-työtulot-kyselylläetuusjärjestelmästä tai tarvittaessa asiakaskirjeellä (PRV18 tai VRV03) eläkelaitoksesta.

Jos yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen tai kysymys on äskettäin alkaneesta yritystoiminnasta, yrittäjän tulee esittää selvitys elinkeinotoiminnan ansiotulosta tai palkkatulosta omasta yrityksestä.

1.7.2.6.1. Luotettava selvitys

Luotettava selvitys palkansaajan kuuden kuukauden tuloista on työnantajan ilmoitus. Työnantaja ilmoittaa 1.1.2019 lukien työntekijän palkkatiedot tulorekisteriin. Lisäksi työnantaja voi ilmoittaa Kelaan 6 kuukauden tulot asiointipalvelussa tai lomakkeella ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta (17). Luotettavana selvityksenä voidaan pitää myös työnantajan todistusta tai palkkakuittia, jos siitä käy ilmi riittävät tiedot.

Luotettava selvitys yrittäjän tuloista on YEL/MYEL-työtulo. Jos yrittäjällä ei ole vahvistettua YEL/MYEL-työtuloa, luotettava selvitys voi olla kirjanpitoon perustuva tuloslaskelma ja tase tai osatilikaudelta laadittu välitilinpäätös.

Jos työnantaja on vakuutetun lähisukulainen, tarkista onko vakuutusmaksut maksettu. Vakuutusmaksut näkyvät keskeneräisen verotuksen kyselyssä, jos työsuhte on ollut voimassa siten, että palkka sisältyy keskeneräisen verotuksen tietoihin. Arvioi myös onko palkka kohtuullisessa suhteessa työtehtäviin. Pyydä tarvittaessa palkkakuittit nähtäväksi.

Vakuutettu ei voi yleensä itse työnantajan edustajana antaa selvitystä omista tuloistaan paitsi silloin, jos hän toimii yksin yrittäjänä eikä hän käytä ulkopuolista tilitoimistoa.

1.7.2.6.2. Jatkuvat työtulot

[Muu vuosittain maksettava korvaus](#)

[Vakuutetulla on kaksi työtä](#)

Jatkuvilla tuloilla tarkoitetaan vakuutetun ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista ansaitsemia vakiintuneita ja säännönmukaisia tuloja. Arvioitaessa tulojen jatkuvuutta merkitystä on sillä, maksetaanko tuloa joka vuosi ja onko tulolla ollut vaikutusta ansiotasoon pitkällä aikavälillä.

Jatkuvuuden arviointiin vaikuttaa lisäksi, perustuuko tulo esimerkiksi työsopimukseen tai muuhun vastaavaan sopimukseen, josta ilmenee palkanmaksun perusteet ja säännönmukaisuus. Sellaiset yrityksen tulokseen ja liikevaihtoon perustuvien palkitsemisjärjestelmien mukaiset suoritukset, joiden maksamisesta päätetään vuosittain erikseen, eivät täytä työtulon jatkuvuuden edellytystä. Tulo voi olla jatkuvaa, vaikka suorituksen määrä vaihtelee vuosittain tai sitä ei makseta joka vuosi, jos määräytymisperusteet on siten sovittu, esim. jos tulospalkkiota maksetaan vuosittain tietyn ehdon toteutuessa.

Jos työtuloja on vähintään kuudelta kuukaudelta, niitä voidaan pitää jatkuvina. Selvitä etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltävän kuuden kuukauden aika. Jos työtuloja on kuudelta kuukaudelta, ota ne huomioon.

Jos lomarahaa, lomakorvausta tai muuta palkkana pidettävää korvausta maksetaan säännöllisesti palkanmaksun yhteydessä, niin em. korvausten määrä sisältyy työnantajan ilmoittamaan palkkatulojen yhteismäärään. Lomarahaa ei tällöin erikseen lisätä palkkatulojen määrään.

Jatkuvia voivat olla myös lyhyemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta esitetyt tulot alla mainituissa tilanteissa:

- Työtulojen puuttumiselle on erityinen syy, esim. sairaus tai työttömyys.
- Ammatin vaihtumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi tuloja on vain osalta kuuden kuukauden aikaa.
- Työskentely vähintään kuusi kuukautta kestäväksi tarkoitettussa työsuhteessa tai esim. hoitovapaalta palatessa olisi jatkunut, ellei työkyvyttömyys tai oikeus etuuteen olisi alkanut.
- Kyse on pätkätöistä, jossa lyhyet työssäolojaksot ja työttömänä työnhakijana oleminen vuorottelevat.

Työtuloja voidaan pitää jatkuvina, vaikka vakuutettu ei juuri ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista ole ollut työssä. Tällöin edellytetään kuitenkin, että hänellä on erityinen syy työtulojen puuttumiselle työnteon lopettamisen ja työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamisen väliselle ajalle.

Esimerkki 1

Vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana kesäkuusta 2016 alkaen. Hän on saanut kahden kuukauden työn ajalle 1.2.–31.3.2018. Hän palaa uudelleen työttömäksi työnhakijaksi 1.4.2018. Hän sairastuu 14.5.2018 alkaen ja hakee päivärahaa. Työtuloja ajalla 1.2.–31.3.2018 voidaan pitää jatkuvina. Tulojen puuttumiselle on erityinen syy, työttömyys, sekä ennen työsuhdetta että sen jälkeen. Tuloista riippuen etuus määräytyy vuoden 2016 verotuksessa todetuilla tuloilla, työttömyysetuuden suuruisena tai ottamalla huomioon tulot ajalta 1.2.–31.3.2018 kahdella kerrottuna.

Vuosiloman palkka otetaan huomioon kuuden kuukauden työtulona, jos kuuden kuukauden aikaan sisältyy loma-aikaa.

Satunnaisesti maksettavia tuloja ei pidetä jatkuvina. Jatkuvina työtuloina ei myöskään pidetä opiskelijan kesätyöstä ansaitsemia tuloja, vaikka hän olisi kesätyössä useana kesänä peräkkäin. Opiskelijalla voi kuitenkin olla jatkuvia työtuloja, jos hän työskentelee säännöllisesti opintojen ohella.

Esimerkki 2

Vakuutettu opiskelee yliopistossa ja hän työskentelee kesän ajan 27.5.–6.9. tavaratalon kassatyöntekijänä. Lisäksi hän työskentelee koko lukuvuoden ajan samassa tavaratalossa iltaisin kassatyöntekijänä 2–3 iltaa viikossa. Työtuloja voidaan pitää jatkuvina.

Muu vuosittain maksettava korvaus

Jatkuvina työtuloina pidetään myös sellaisia vuosittain maksettavia palkkana pidettäviä korvauksia, jotka ovat kertyneet enintään vuoden ajalta. Tällaisia suorituksia ovat esimerkiksi lomaraha, lomakorvaus ja muu toistuvasti maksettava suoritus kuten tulospalkkio tai bonus.

Kertaluontoisia satunnaisesti maksettavia suorituksia ei huomioida jatkuvina tuloina, esim. aloitepalkkio tai projektipalkkio.

Jos lomarahaa ei makseta säännöllisesti palkanmaksun yhteydessä, voit ottaa lomarahana huomioon työnantajan ilmoittaman enintään vuoden ajalta kertyneen lomarahan. Lomaraha on voitu maksaa jo ennen ilmoitettua kuuden kuukauden aikaa, mutta enintään 12 kuukauden aikana ennen kuuden kuukauden jakson päättymistä. Vaihtoehtoisesti voit huomioida lomarahan, joka maksetaan ilmoitetun kuuden kuukauden ajanjakson jälkeen seuraavassa palkkakaudessa. Arvioitua lomarahaa ei kuitenkaan huomioida.

Esimerkki 3

- Lomaraha maksetaan kerran vuodessa kesäkuun 15. päivänä.
- Työkyvyttömyys alkaa 1.6.2018, 6 kuukauden tulot ovat ajalta 1.12.2017–31.5.2018.
- Lisäksi voidaan ottaa huomioon lomaraha, joka on maksettu 15.6.2018 tai edeltävän vuoden lomaraha 15.6.2017.
- Olennaista on, että huomioon otetaan enintään vuoden kertymä.

Lomakorvaus on korvausta ansaitusta, mutta pitämättä jääneestä vuosilomasta. Tavallisimmin lomakorvausta maksetaan työsuhteen päättyessä. Lomakorvaus otetaan huomioon, jos palkkakausi, johon lomakorvaus sisältyy, on kokonaan tai osittain kuuden kuukauden ajalla. Enintään vuoden ajalta kertynyt lomakorvaus voidaan ottaa huomioon.

Työnantaja voi maksaa tulospalkkiota, bonusta tai muuta vastaavaa vuosittain toistuvaa palkaksi luettavaa suoritusta kuukausittain, kerran tai useamman kerran vuodessa. Jos tulospalkkiota ei makseta kuukausittain muun palkan yhteydessä, ota huomioon enintään vuoden ajalta kertyneet tulospalkkiot. Voit ottaa huomioon tulospalkkion, joka on maksettu jo ennen ilmoitettua kuuden kuukauden aikaa, mutta enintään 12 kuukauden aikana ennen kuuden kuukauden jakson päättymistä. Vastaavasti voit huomioida tulospalkkion, joka maksetaan ilmoitetun kuuden kuukauden ajanjakson jälkeen. Arvioitua tulospalkkiota tai bonusta ei kuitenkaan huomioida.

Esimerkki 4

- Tulospalkkio maksetaan kahdesti vuodessa maaliskuun ja lokakuun palkan yhteydessä.
- Sairauspäivärahaa haetaan 3.9.2018 alkaen, 6 kuukauden tulot ovat ajalta 1.3.2018–31.8.2018.
- Huomioon voidaan ottaa lokakuun 2017 ja maaliskuun 2018 tulospalkkiot tai

- Mahdollista on myös huomioida maaliskuun 2017 tulospalkkio ja lokakuussa 2018 maksettava tulospalkkio, jos se etuutta haettaessa on tiedossa.

Vakuutetulla on kaksi työtä

Jos vakuutetulla on kaksi työtä, arvioi tulojen jatkuvuus kummankin työn tulojen osalta erikseen. Jos molemmat työt ovat palkkatyötä, tulot tulee esittää samalta ajalta.

Jos vakuutettu on samanaikaisesti palkkatyössä ja yrittäjänä, palkkatulot ja YEL/MYEL- työtulot otetaan huomioon samalta ajalta. Jos vakuutettu ei ole YEL/MYEL-vakuuttamisvelvollinen, hän voi esittää työsuhteesta saamiensa palkkatulojen rinnalla yrittäjätoiminnan tulot tilikaudelta tai verovuodelta, jolloin työkyvyttömyys tai etuusoikeus on alkanut tai sitä edeltäneeltä tilikaudelta tai verovuodelta.

1.7.2.6.3. Esitettyjen työtulojen arviointi

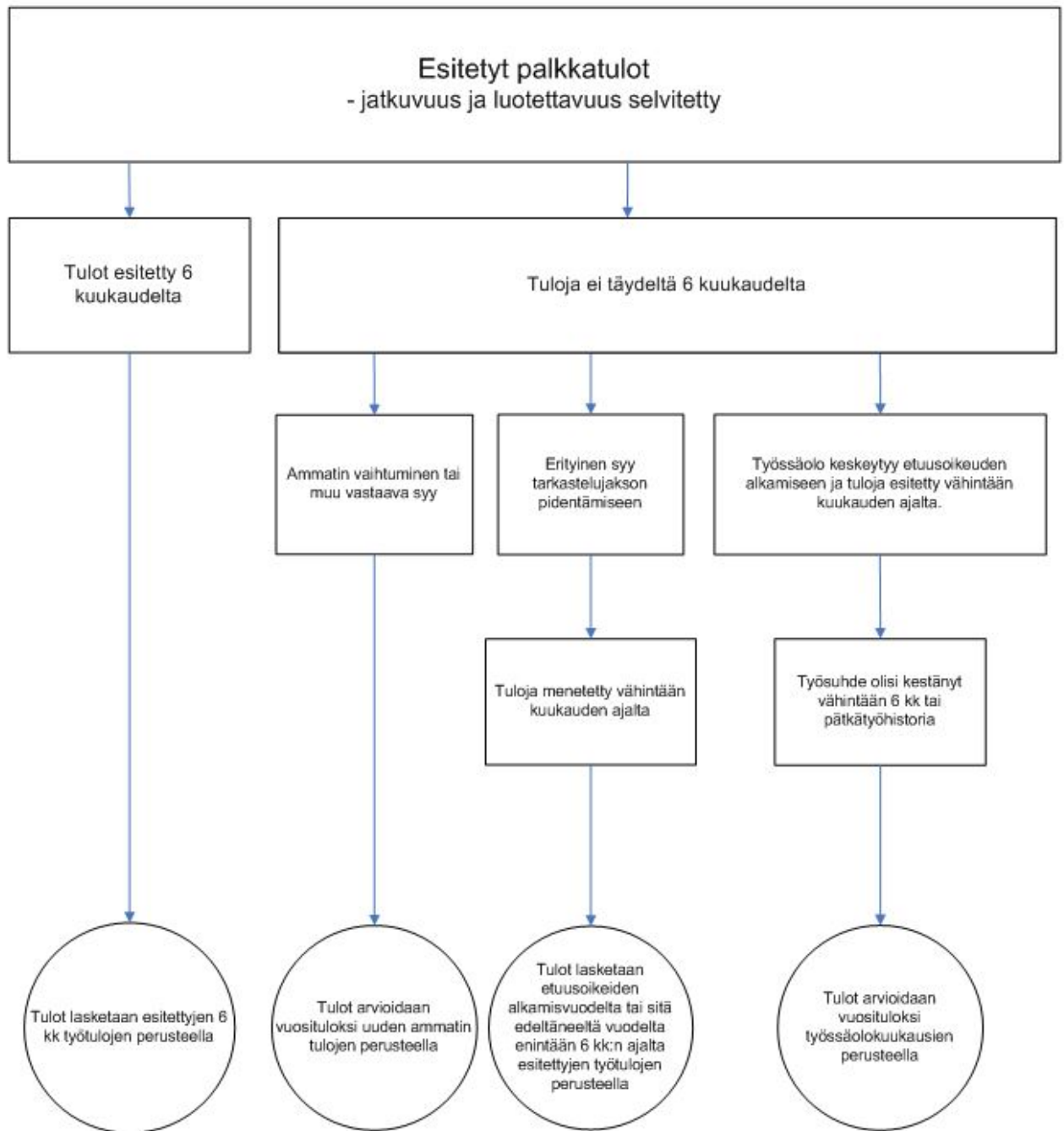
Kun selvität kuuden kuukauden tuloja, arvioi tulot

- työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltäneeltä täydeltä kuuden kuukauden ajalta silloin, kun vakuutetulla on työtuloja ko. ajalta.

Jos vakuutetulla ei ole työtuloja työkyvyttömyyttä tai etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltäneeltä kuuden kuukauden ajalta, voit arvioida tulot seuraavilla tavoilla

- kuutta kuukautta lyhyemmältä ajalta, jos työtuloja on ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista ammatinvaihtumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi vain osalta kuuden kuukauden aikaa
- työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamisvuodelta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta lähimmältä kuuden kuukauden ajalta, jos tulot ovat sairauden, työttömyyden tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti pienemmät kuin ne muutoin olisivat olleet. Tarkastelujaksoa pidennetään ohittamalla jaksot, joille on erityinen syy.
- vähintään kuukauden työtuloja koskevan selvityksen perusteella, jos hakija esittää luotettavan selvityksen siitä, että työssäolo olisi jatkunut vähintään kuusi kuukautta, ellei hän olisi tullut työkyvyttömäksi tai oikeus etuuteen alkanut. Tämä koskee vain palkkatuloja (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 5 mom. 1–3 virkkeet)
- lyhytaikaisista työsuhteista saatujen tulojen perusteella, jos vakuutettu on jatkuvasti ollut joko työssä tai työttömänä työnhakijana ja hänellä on ptkätyöhistoriaa (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 5 mom. 4 virke).

Jos työtuloja ei löydy kuuden kuukauden ajalta, muut arviointiperusteet ovat rinnakkaisia. Sovella sitä perustetta, joka parhaiten sopii asiakkaan tilanteeseen. Huomaa, että SVL 1224/2004 11 luvun 4 §:n 5 momentin mukainen arviointiperuste (vähintään kuuden kuukauden työsuhte tai ptkätyö) soveltuu vain palkkatuloihin, ei yrittäjätuloihin.

1.7.2.6.3.1. Edeltävät kuuden kuukauden tulot

Jos vakuutettu esittää luotettavan selvityksen työtuloistaan työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltäneeltä kuudelta kuukaudelta ja tulot ovat jatkuvia, käytä näitä tuloja etuuden perusteena edellyttäen, että ne ovat kahdella kerrottuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin verotuksessa todetut palkkakertoimella tarkistetut työtulot.

1.7.2.6.3.2. Ammatinvaihtuminen

Vakuutetun työtulot voidaan hakemuksesta arvioida kuutta kuukautta lyhyemmältä ajalta, jos vakuutetulla ammatin vaihtumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi on ollut työtuloja vain osalta kuuden kuukauden aikaa (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 4 mom.). Ammatinvaihtumistilanteessa tulot voi esittää myös alle kuukauden ajalta.

Ammatinvaihtumissäännöstä voidaan soveltaa, jos ammatinvaihtuminen on tapahtunut työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltäneen kuuden kuukauden aikana. Jos tapahtumasta on kulunut pitempi aika, selvitä, onko käytettävissä muita arviointiperusteita.

Ammatinvaihtuminen on kysymyksessä esimerkiksi, kun opiskelija on valmistuttuaan mennyt koulutustaan vastaavaan työhön tai kun työtön on palannut työhön kouluttauduttuaan uuteen ammattiin. Valmistumisella tarkoitetaan virallista valmistumisajankohtaa. Jos opiskelija on kuitenkin saanut ammattiaan tai koulutustaan vastaavan työpaikan ennen muodollista valmistumista ja opiskelija on suorittanut kaikki tutkintoon kuuluvat opinnot, mutta ei ole vielä saanut todistusta valmistumisesta, voidaan ammatinvaihtumisen katsoa olevan kyseessä.

Ammatinvaihtumissäännöstä ei voida soveltaa silloin, jos kysymyksessä on pelkkä palkannousu työtehtävien muuttumisen vuoksi. Ammatinvaihtumissäännöksen soveltaminen edellyttää lisäksi, että henkilö on päteväitynyt tehtäväänsä suorittamalla tutkinnon tai kurssin oppilaitoksessa tai oppisopimuskoulutuksen kautta.

Esimerkki 1

Hakija on työskennellyt tarjoilijana ravintolassa ja nimike on muuttunut vuoromestariksi. Hän huolehtii tilauksista ja työvuorosuunnittelusta ja hän on esimiesasemassa. Palkka on samalla noussut. Hakija ei ole suorittanut mitään tutkintoa tai kurssia. Ammatinvaihtumissäännöstä ei voida soveltaa.

Tutkinnon suorittamisesta huolimatta kysymyksessä ei ole ammatinvaihtuminen, jos vakuutettu jatkaa edelleen samassa työssä.

Esimerkki 2

Hakijalla on merkonomin koulutus. Hän on työskennellyt vastaanottoapulaisena lääkäriasemalla. Hän valmistuu sairaanhoitajaksi. Hän saa palkankorotuksen, mutta jatkaa edelleen vastaanottoapulaisen työssä. Ammatinvaihtumissäännöstä ei voida soveltaa.

Ammatinvaihtumisena ei pidetä esimerkiksi sitä, että työtön aloittaa työn ammattiaan vastaamattomassa työssä tai kun vakuutettu vanhempain- tai hoitovapaan jälkeen palaa työhön. Ammatinvaihtumisesta ja jatkuvista työtuloista ei ole myöskään kysymys, jos vakuutettu on satunnaisesti tai lyhytaikaisesti työssä, esimerkiksi opiskelija, joka on työssä kesän ajan tai kun työskentelyä työn luonteesta johtuen on vain osan vuotta.

Pääsääntöisesti työtulot arvioidaan uuden ammatin tulojen perusteella silloin, kun tuloja ammatinvaihtumisen johdosta on vain osalta kuuden kuukauden aikaa. Työtulot voidaan kuitenkin tapauskohtaisesti harkiten arvioida uuden ammatin työtulojen perusteella myös silloin, kun työtuloja on ollut kuuden kuukauden ajalta, mutta ne ovat olleet selvästi pienemmät kuin uuden ammatin mukaiset työtulot. Esim. opiskelijalla on voinut olla opintojen ohella ennen ammattiin valmistumista säännöllisiä tuloja kuuden kuukauden ajalta.

1.7.2.6.3.3. Ammatinvaihtumista vastaava muu syy

Kotiäiti tai koti-isä

Ammatinvaihtumista vastaavana muuna syynä voidaan pitää sitä, kun kotiäiti tai koti-isä on aloittanut ansiotyön hoidettuaan kotona lapsia useamman vuoden ajan. Hoitovapaalta tai vanhempainvapaalta paluuta yhden lapsen kotihoidon jälkeen ei rinnasteta ammatinvaihtumiseen, vaan edellytetään tätä pitempää työstä poissaoloa. Tässä tilanteessa saattaa tulla sovellettavaksi myös SVL 11 luvun 4 §:n 5 momentin säännös, jos työsuhde olisi kestänyt vähintään kuusi kuukautta, ellei työkyvyttömyys tai etuusoikeus olisi alkanut.

Ulkomailta muutto Suomeen

Jos henkilö muuttaa ulkomailta Suomeen ja tulee samalla Suomessa vakuutetuksi, etuuden perusteena voidaan käyttää SVL 11 luvun 4 §:n 4 momentin perusteella arvioituja Suomessa ansaittuja työtuloja. Ulkomailta muutto ja Suomen sairausvakuutukseen siirtymistä voidaan pitää ammatinvaihtumista vastaavana muuna syynä.

Osa-aikaeläkkeelle siirtyminen

Osa-aikaeläkkeelle siirtymistä pidetään ammatinvaihtumista vastaavana muuna syynä. Jos osa-aikaeläkkeellä oleva sairastuu osa-aikatyöskentelyn aikana eikä hänelle ole kertynyt työtuloja kuudelta kuukaudelta, työtulot voidaan arvioida vuosituloksi kuutta kuukautta lyhyemmältä ajalta.

1.7.2.6.3.4. Tarkastelujakson pidentäminen

Jos vakuutetun työtulot viimeisen kuuden kuukauden aikana välittömästi ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeiden alkamista ovat erityisestä syystä olleet olennaisesti pienemmät kuin ne muutoin olisivat olleet, voidaan työtulot hakemuksesta ottaa huomioon myös muulta kuuden kuukauden työskentelyajalta kuin työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltäneeltä ajalta. Työtulot voidaan ottaa huomioon kuitenkin vain työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamisvuodelta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta. (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 3 mom.) Verovuoden tuloja ei voida käyttää kuuden kuukauden tulona.

Työtulojen tarkastelujaksoa voidaan pidentää ohittamalla ne jaksot, joille löytyy erityinen syy työtulojen puuttumiselle. Työtulot otetaan huomioon lähimmältä sellaiselta ajalta, jonka aikana vakuutettu on ollut työssä kuusi kuukautta. Tarkastelujaksoa pidentämällä kertyneet kuuden kuukauden työtulot kerrotaan kahdella. Tästä muodostuu vuosityötulo.

Tarkastelujaksoa voi pidentää, jos tulot ovat olleet olennaisesti pienemmät tavanomaiseen verrattuna. Olennaisena pidetään sitä, että vakuutettu on menettänyt työtuloja vähintään kuukauden ajalta. Jos tuloja löytyy edeltävän kuuden kuukauden aikana yli viideltä kuukaudelta, tarkastelujaksoa ei pidennetä.

Voit soveltaa tarkastelujakson pidentämistä myös silloin, jos tuloja on lyhyemmältä ajalta kuin viideltä kuukaudelta, mutta niitä voidaan kuitenkin pitää jatkuvina eikä muita arviointiperusteita ole käytettävissä.

Tarkastelujakson pidentämiseen oikeuttavia syitä ovat esimerkiksi:

- sairaus
- työttömyys tai
- muu vastaava erityinen syy.

Työtulot voidaan ottaa huomioon, vaikka niitä ei ole työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamisvuoden ja sitä edeltävän kalenterivuoden ajalta täydeltä kuuden kuukauden ajalta, jos tulojen puuttumiselle on erityinen syy. On kuitenkin huomattava, että työtulojen tulee olla olennaisesti pienemmät kuin ne muutoin olisivat olleet. Olennaisena pidetään sitä, jos vakuutettu on kuuden kuukauden aikana menettänyt tuloja vähintään kuukauden ajalta.

Sairauden perusteella tarkastelujaksoa voidaan pidentää myös silloin, kun vakuutettu on saanut sairausajan palkkaa, joka on ollut pienempi kuin säännöllinen palkka työssäoloajalla.

Työttömältä edellytetään, että hän on ollut ilmoittautuneena työvoimatoimistoon työnhakijaksi. Työttömyyteen rinnastetaan aika, jolloin vakuutettu on osallistunut työllistymistä edistäviin palveluihin.

Sairauden perusteella tarkastelujaksoa voidaan pidentää myös silloin, kun vakuutettu on saanut sairausajan palkkaa, joka on ollut pienempi kuin säännöllinen palkka työssäoloajalla.

Sairautta ja työttömyyttä vastaava muu erityinen syy voi olla esimerkiksi

- asevelvollisuuden suorittaminen
- lakko ja työsulku
- äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa
- lapsen hoidon vuoksi otettu työsopimuslain mukainen hoitovapaa
- raskaus, jos hakija on raskauden vuoksi ja työolosuhteista johtuen siirretty varsinaisista työtehtävistään muihin tehtäviin tai hänen työtehtäviään taikka työaikaansa on muutettu (esim. ei enää tee vuorotyötä/yötyötä)
- sairaan lapsen, puolison tai vanhemman hoitaminen (hoitaja poissa työstä tai siirtynyt osapäivätyöhön taikka saanut esim. erityishoitorahaa tai omaishoidontukea)
- vakuutetun työn muuttuminen kokoaikatyöstä osa-aikatyöksi taloudellisista ja tuotannollisista syistä ja vakuutettu on samanaikaisesti TE-toimistossa kokopäivätyönhakijana
- vakuutettu on muusta syystä osa-aikatyössä ja samalla kokoaikatyön hakijana TE-toimistossa (ei ole saanut kokoaikatyötä)
- palkan alentuminen osittaisen hoitovapaan tai osittaisen opintovapaan tms. syyn vuoksi
- kuntoutus riippumatta siitä, millaisesta kuntoutuksesta on kyse
- opintovapaalaissa tarkoitettu opintovapaa, jos vakuutettu ei saa palkkaa
- verottoman apurahan turvin suoritettut jatko-opinnot, joiden ajalta vakuutettu ei saa palkkaa
- vuorotteluvapaa

Erityisenä syynä ei pidetä

- muuta kuin opintovapaalaissa tarkoitettua opintovapaata
- sapattivapaa tai vastaavaa virkavapautta tai työlomaa

1.7.2.6.3.5. Uusi työsuhde tai työhönpaluu

Työtulot voidaan arvioida vähintään kuukauden työtulojen perusteella vuosituloksi, jos vakuutettu esittää työnantajan antaman tai muun luotettavan selvityksen siitä, että työssäolo olisi jatkunut vähintään 6 kuukautta, ellei hän olisi tullut työkyvyttömäksi tai etuusoikeus olisi alkanut (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 5 mom. 1–3 virke).

Työtulot voidaan arvioida vuosityötuloksi vähintään kuukauden työtulojen perusteella, jos

- vakuutettu on ansainnut tulot vähintään 6 kuukaudeksi sovitussa työ- tai virkasuhteessa tai
- vakuutettu on palannut takaisin työhönsä hoito- tai muulta vapaalta vähintään kuukauden ajaksi, esimerkiksi sairauspoissaolon, vanhempainvapaan, kuntoutuksen tai vuorotteluvapaan päätyttyä ja
- hän tulee kesken työssäolon työkyvyttömäksi tai etuusoikeus alkaa kesken työssäolon.

Ainoastaan palkkatulo tai siihen verrattava henkilökohtainen tulo arvioidaan säännöksen nojalla vuosituloksi. YEL/MYEL-työtuloa tai yritystoiminnan ansiotuloja ei voida arvioida tämän säännöksen nojalla.

Luotettava selvitys työssäolon jatkumisesta

Kelan tulee saada luotettava selvitys siitä, että hakijan työssäolo olisi jatkunut vähintään 6 kuukautta, ellei hän olisi tullut työkyvyttömäksi tai etuusoikeus olisi alkanut. Selvitys voi olla esim.

- palvelusuhdetieto tulorekisterissä
- työnantajan palkkailmoitus, josta ilmenee työsuhteen kesto
- työsopimus
- määräyskirja tai ote määräyskirjasta
- muu selvitys tai tieto, josta ilmenee työssäolon sovittu kesto

Työtuloa ei voida arvioida työtuloksi, jos työssäolo:

- on alun alkaen sovittu lyhyemmäksi kuin vähintään 6 kuukautta kestäväksi
- päättyy irtisanomiseen, purkamiseen tai irtisanoutumiseen kestäväksi 6 kuukautta

Vähintään kuukauden tulo ja työaika

Jotta tuloa voidaan pitää kuukauden tulona, tulee tulo olla ansaittu yhtäjaksoisessa kuukauden pituisessa työssäolossa joko yhden tai useamman työnantajan palveluksessa. Työaika voi olla kokoaikatyötä, osa-aikatyötä tai muuta työaikajärjestelyä noudattavaa työtä. Työaika voi olla järjestetty esimerkiksi niin, että kuukaudessa on töitä kaksi viikkoa ja vapaata kaksi viikkoa, jolloin kahden viikon palkka katsotaan kuukauden tuloksi. Huomaa, että huomioon otettava työtulo on myös vuosiloma-ajan palkka.

Esimerkki 1

Hakija palasi töihin edelliseltä äitiysvapaalta 1.8.2018 ja oli osittaisella hoitovapaalla 1.8.–31.12.2018. Kokopäivätyön hän aloitti 1.1.2019 ja on jäämässä äitiysrahalle 5.5.2019 alkaen. Etuutta haetaan kokopäivätyön ansioiden perusteella eli neljän kuukauden palkkojen perusteella.

Hakijalla on ollut tuloja etuuden alkamista edeltävältä 6 kuukauden ajalta, mutta ne ovat tavanomaista pienemmät osittaisen hoitovapaan vuoksi. Hoitovapaalta työhön palaaminen on SVL 11 luvun 4 § 5 mom. mukainen tilanne. Hakijan tulot voidaan arvioida 4 kuukauden kokopäivätyön perusteella vuosityötuloksi.

Esimerkki 2

Hakija sairastui 1.2.2019. Laskettelukauden ajan hän kertoi tekevänä rinnetyöntekijän töitä laskettelukeskuksessa. Muun osan vuotta hän on työttömänä työnhakijana. Näin hän on tehnyt töitä useamman vuoden ajan. Nykyinen työsuhde alkoi 3.11.2018, ja se on voimassa laskettelukauden loppuun eli 10.5.2019 saakka. Kirjallista työsopimusta ei ole, vaan työn tekemisestä on sovittu suullisesti työntekijän ja työnantajan välillä.

Hakijan sairausloma alkoi 1.2.2019. Hänen työtulonsa voidaan arvioida SVL 11 luvun 4 § 5 mom. mukaisesti vuosityötuloksi. Hakija on ollut työssä vähintään kuukauden ajan ennen sairastumistaan ja hänen työssäolonsa olisi jatkunut vähintään 6 kuukautta, ellei hän olisi tullut työkyvyttömäksi.

1.7.2.6.3.6. Pätkätyöt

Jatkuvina työtuloina voidaan ottaa huomioon myös lyhytaikaista työsuhteista saadut työtulot, jos vakuutettu on jatkuvasti ollut joko työssä tai työttömänä työnhakijana työmarkkinoiden käytettävissä ja hänen työhistoriastaan voidaan perustellusti päätellä, että työllistyminen olisi jatkunut joko useassa jaksossa tai yhdenjaksoisena (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 5 mom. 4 virke).

Työtulot voidaan arvioida vuosityötuloksi vähintään kuukauden tulon perusteella, jos

- vakuutettu on tehnyt pätkätöitä ja ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista työssäolo on jatkunut vähintään kuukauden ajan yhden tai useamman työnantajan palveluksessa
- vakuutetun työkyvyttömyys tai oikeus päivärahaetuuteen alkaa kesken työssäolon tai työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamisen ja työn päättymisen välissä on enintään viikon työttömyysjakso, jolloin vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana ja
- vakuutetun viimeistä työssäoloa edeltävältä ajalta kertyneestä työhistoriasta voidaan perustellusti päätellä, että työllistyminen olisi jatkunut ilman työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista joko useassa jaksossa tai yhdenjaksoisena.

Työhistorian arviointi

Selvitä vakuutetun työhistoria vähintään viimeistä työssäolokuukautta edeltävän vuoden ajalta. Hyödynnä tulorekisteritietoja ja pyydä puuttuvat tiedot vakuutetulta. Työhistorian tulee osoittaa vakuutetun työllistyneen jatkuvasti pätkätöissä. Pätkätöiden välissä voi olla työttömyysjaksoja, jolloin vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana.

Vähintään kuukauden tulo ja työaika

Jotta tuloa voidaan pitää kuukauden tulona, tulee tulo olla ansaittu yhdenjaksoisessa kuukauden pituisessa työssäolossa joko yhden tai useamman työnantajan palveluksessa. Työaika voi olla kokoaikatyötä, osa-aikatyötä tai muuta työaikajärjestelyä noudattavaa työtä. Työaika voi olla järjestetty esimerkiksi niin, että kuukaudessa on töitä kaksi viikkoa ja vapaata kaksi viikkoa, jolloin kahden viikon palkka katsotaan kuukauden tuloksi.

1.7.2.6.4. Edeltävä etuus on perustunut 6 kk:n tuloihin

Jos uusi päivärahaetusjakso (sairauspäivärahat, vanhempainpäivärahat, erityishoitoraha tai kuntoutusraha) alkaa 30 päivän kuluessa edellisen päivärahaetusjakson päättymisestä, voi päivärahaetus määräytyä edellisen päätöksen perusteena olleilla 6 kuukauden työtuloilla, jos ne ovat vähintään 20 % suuremmat kuin viimeisessä verotuksessa todetut työtulot. Asiakas voi aina halutessaan esittää uudet 6 kuukauden työtulot etuutta edeltävältä ajalta. Jos 6 kuukauden tulot kohdistuvat verovuoteen, niitä ei kuitenkaan enää voi käyttää.

Esimerkki

Hakija on ollut työkyvytön ajalla 20.10.–18.12.2018. Sairauspäivärahan perusteena on käytetty kuuden kuukauden työtuloa ajalta 1.7.–31.12.2017. Tarkastelujaksoa on SVL 11 luvun 4 §:n 3 momentin mukaisesti pidennetty erityisen syyn vuoksi. Hakija tulee työkyvyttömäksi 4.1.2019 ja hakee sairauspäivärahaa. Koska vuonna 2019 alkavan etuuden perusteena käytetään vuoden 2017 verotuksessa todettua työtuloa, ajalta 1.7.–31.12.2017 esitettyjä kuuden kuukauden tuloja ei voida käyttää sairauspäivärahan perusteena.

1.7.2.6.5. Yrittäjän ja ammatinharjoittajan työtulot

[Yritystulon huomioon ottaminen](#)

[Elinkeinotoiminnan ansiotulosta tehtävät vähennykset](#)

Yrittäjän päivärahaetus määräytyy YEL- ja/tai MYEL-työtulon perusteella. Jos yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen, etuuden perusteena käytetään elinkeinotoiminnan tai maatalouden ansiotuloa tai omasta yrityksestä saatua palkkatuloa (Oy).

YEL- ja MYEL-työtulot

YEL- ja MYEL-vakuutetun yrittäjän tai ammatinharjoittajan tulee esittää kuuden kuukauden työtulona luotettava selvitys mainittujen eläkelakien mukaan vahvistetuista työtuloista sekä muusta kuin yritystoiminnasta saadusta työtulosta (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 2 momentti). Yrittäjän tai ammatinharjoittajan YEL/MYEL-työtulot saadaan Kelaan etuusjärjestelmän kyselyllä. Jos tiedot eivät ole kyseltävissä, ota yhteys eläkelaitokseen ja tiedustele, milloin vakuutustiedot ovat valmiina Kelan suorasiirtokyselyä varten. Voit tarvittaessa lähettää eläkelaitokselle yhteydenottopyynnön kirjeellä (PRV18, VRV03).

Jos hakijalla on sekä MYEL- että YEL-työtuloa, otetaan molemmat huomioon kuuden kuukauden tuloissa.

Jos yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen tai yritystoiminta on vasta aloitettu, selvitä elinkeinotoiminnan ansiotulot tai omasta yrityksestä saadut palkkatulot.

Yritystulon huomioon ottaminen

Tulot ja niihin kohdistuneet menot tulee esittää siltä kokonaiselta tilikaudelta tai verovuodelta, jonka aikana työkyvyttömyys tai etuusosoikeus on alkanut tai sitä edeltäneeltä tilikaudelta tai verovuodelta. Elinkeinotoiminnan tuloja ei voi yleensä luotettavasti esittää tätä lyhyemmältä ajanjaksolta. Kokonaiselta tilikaudelta tehdystä tilinpäätöksestä ilmenevät yrityksen tulot ja niihin kohdistuneet menot eli yrityksen tulos ja varallisuusasema.

Yrittäjä voi poikkeuksellisesti esittää tulot ja niihin kohdistuneet menot lyhyemmältä ajalta kuin kokonaiselta tilikaudelta tai verovuodelta. Voit arvioida yrittäjätulot välitilinpäätöksen perusteella silloin, kun kysymyksessä on aloittava yritys tai yrityksen toiminnassa tai tuotantosunnassa on tapahtunut olennainen muutos. Aloittavan yrityksen välitilinpäätöksessä ei yleensä ole nähtävissä kaikkia tilinpäätöstietoja kuten poistot ja varaukset tai yrityksen nettovarallisuus, koska kyseessä on vajaa tilikausi. Tietojen luotettavuus on arvioitava tapauskohtaisesti esitetyn selvityksen perusteella.

Elinkeinotoiminnan ansiotulojen selvittämistapaan vaikuttaa se, miltä ajalta työtulot tarvitaan, milloin elinkeinotoiminnan tilikausi päättyy ja mistä tiedot ovat selvitettävissä, esim.:

- Pyydä elinkeinotoiminnan tilinpäätöstiedot, jos tilikauden päättymisestä on kulunut vähintään 4 kk eikä veroilmoitusta ole vielä jätetty.
- Pyydä jäljennös veroilmoituksesta liitteineen, jos veroilmoituksen jättämisen määräaika on umpeutunut eivätkä elinkeinotoiminnan tulot ole vielä kyseltävissä keskeneräisen verotuksen kyselyssä
- Käytä keskeneräisen verotuksen tietoja, jos viimeisimmän tilikauden tiedot ovat kyseltävissä, mutta verotuspäätöstä ei ole tehty. Kuule asiakasta ennen ratkaisun tekemistä, jos käytät keskeneräisen verotuksen tietoja.

- Käytä henkilön verotuspäätöksen tietoja (Heky-> Verottajalta saadut tiedot -> Verotustietojen kysely), jos viimeisimmältä tilikaudelta on annettu verotuspäätös

Yrittäjän ja ammatinharjoittajan veroilmoituksesta ja [keskeneräisen verotuksen kyselystä](#) saat enemmän tietoa kuin tuloslaskelmasta ja taseesta. Huomaa, että elinkeinotoiminnan tiedot ovat kyselyssä keskeneräisen verotuksen tiedoista vasta 1.6. lukien, kun kaikki muut tietoryhmät ovat saatavilla jo 1.4. alkaen.

Keskeneräisen verotuksen kyselyssä ei ole nähtävissä kaikkia veroilmoituksen erittelytietoja, esim. edellisten vuosien tappioiden vähentämistä. Arvioi tapauskohtaisesti, voitko laskea elinkeinotoiminnan ansiotulon pyytämättä veroilmoituksen jäljennöstä.

Jos henkilö on yrittäjänä elinkeinoyhtymässä, jossa on myös muita osakkaita ja lasket ansiotulon määrän tilinpäätöstiedoista tai veroilmoituslomakkeelta, pyydä selvitys ansiotulojen jakosuhteesta yhtiömiesten kesken, esim. Verohallinnon lomake 35. Keskeneräisen verotuksen tiedoissa yhtymäosuudet ovat nähtävissä.

Lue lisää vakuuttamisvelvollisuudesta kohdasta Määräytymisperusteet > Työtulot > Yrittäjän tai ammatinharjoittajan työtulot > YEL- ja MYEL-työtulot.

Yrityksen ansio- ja pääomatulon laskemista varten voit käyttää alla olevaa apulomaketta.

Yrittäjän ansiotulo-osuus saadaan, kun elinkeinotoiminnan tuloksesta vähennetään pääomatulo. Pääomatulon osuus on 20 % yrityksen nettovarallisuudesta. Pääomatulo-osuutta laskettaessa nettovarallisuus huomioidaan aina edellisen tilikauden lopun tilanteen mukaan. Vain aloittavilla yrittäjillä tulot ja nettovarallisuus huomioidaan saman tilikauden perusteella.

Yksityinen elinkeinonharjoittaja tai maatalouden harjoittaja tai yrittäjäpuolisot yhdessä voivat vaatia, että 20 %:n tuoton sijaan käytetään 10 %:n tuottoa tai että jaettava yritystulo katsotaan kokonaan ansiotuloksi. Vaatimus on tehtävä ennen verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä. Jaettava yritystulo katsotaan kuitenkin nettovarallisuudesta riippumatta pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa verovelvollisen omistamien maatalouden varoihin kuuluvien arvopaperien sekä elinkeinotoiminnan käyttövarallisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopaperien luovutusvoittoja. (Tuloverolaki 1535/1992 38 §) Elinkeino-yhtymän osakkaat (avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö) eivät voi tehdä edellä esitettyä vaatimusta. Pääomatulon osuus lasketaan elinkeinoyhtymässä aina 20 %:n tuoton mukaan.

Jos yksityinen elinkeinonharjoittaja tai maatalousyrittäjä ei ole vielä jättänyt veroilmoitusta ja ilmoittanut siinä vaatimustaan pääomatulo-osuuden huomioon ottamisesta, laske pääomatulon osuus 20 %:n tuoton mukaan.

Jos puoliset toimivat yhdessä elinkeinonharjoittajina, yritystulo jaetaan puolisoitten kesken. Samoin elinkeinoyhtymän tulos jaetaan yhtymän osakkaiden tuloksi niiden osuuksien mukaan, jotka heillä on yhtymän tuloon.

Elinkeinotoiminnan ansiotulosta tehtävät vähennykset

Elinkeinotoiminnan ansiotulosta vähennetään asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset.

YRITYKSEN ANSIO- JA PÄÄOMATULO-OSUUDEN LASKEMINEN

Elinkeinotoiminnan tulos – pääomatulo-osuus => ansiotulo-osuus (työtulo)

1. Ammatinharjoittaja, liikkeenharjoittaja, maatalous

Tilikauden voitto + verot (tuloslaskelma) tai

elinkeinotoiminnan tulos (veroilmoitus)
 vähennetään pääomatulo-osuus (*-

Ansiotulo-osuus
 , josta hakijan osuus _____ % = TYÖTULO _____

Pääomatulo-osuuden laskeminen

Yrityksen nettovarallisuus, löytyy työtulotiedoista.....
 (nettovarallisuus huomioidaan edellisen tilikauden lopun tilanteen mukaan)
 lisätään 30 % 12 kk:n palkoista.....+
 (viimeisin tilikausi)

Nettovarallisuus yhteensä
 jolle lasketaan vuotuista tuottoa 20 %/10 %/0 %* riippuen hakijan vaatimuksesta
 = pääomatulo-osuus.(* _____)

Nettovarallisuuden perusteella laskettua pääomatulo-osuutta käytetään, kun elinkeinotoiminnan tuloksesta lasketaan ansiotulo-osuus ja pääomatulo-osuus.

Pääomatulo-osuutta laskettaessa pitää huomioida 12 kk:sta poikkeavan tilikauden pituus, koska kyseessä on vuotuinen tuotto.

Esim. tilikausi 16 kk -> POT = 16/12 x 20 % x nettovarallisuus

* Verovelvollisen tai yrittäjäpuolisoiden yhteisestä vaatimuksesta elinkeinonharjoittajan ja maatalouden harjoittajan pääomatulo-osuudeksi voidaan nettovarallisuudelle laskettavan 20 %:n vuotuisen tuotto-osuuden sijaan katsoa 10 %:n vuotuista tuottoa vastaava määrä tai jaettava yritystulo voidaan katsoa kokonaan ansiotuloksi. Vaatimus on tehtävä ennen verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä. Jaettava yritystulo katsotaan kuitenkin nettovarallisuudesta riippumatta pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa verovelvollisen omistamien maatalouden varoihin kuuluvien arvopaperien sekä elinkeinotoiminnan käyttövarallisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopaperien luovutusvoittoja. (Tuloverolaki 1535/1992 38§)

Liikkeen- tai ammatinharjoittaja saa erillisen 5 %:n yrittäjävähennyksen elinkeinotoiminnan tuloksesta vuodesta 2017 alkaen.

2. Kommandiittiyhtiö/avoin yhtiö

Tilikauden voitto + verot (tuloslaskelma) tai
 elinkeinotoiminnan tulos (veroilmoitus)
 vähennetään äänettömän yhtiöm. voitto-osuus.....-

Vastuunalaisten yhtiömiesten yritystulo.....
 vähennetään pääomatulo-osuus (*-

Vastuunalaisten yhtiömiesten ansiotulo-osuus.....
 , josta hakijan osuus _____ % = TYÖTULO _____

Pääomatulo-osuuden laskeminen

Yrityksen nettovarallisuus (löytyy työtulotiedoista.....
 (nettovarallisuus huomioidaan edellisen tilikauden lopun tilanteen mukaan)
 lisätään 30 % 12 kk:n palkoista.....+
 (viimeisin tilikausi)

Nettovarallisuus yhteensä
 jolle lasketaan vuotuista tuottoa 20 %

= pääomatulo-osuus (* _____)

Nettovarallisuuden perusteella laskettua pääomatulo-osuutta käytetään, kun elinkeinotoiminnan tuloksesta lasketaan ansiotulo-osuus ja pääomatulo-osuus.

(* Jos ay/ky:ssä on useampi vastuunalainen yhtiömies, työtulotiedoissa näkyy jokaisen yhtiömiehen oma osuus niiden yhtymien elinkeinotoiminnan nettovaroista, joissa hän on osakas. Yhtiömiesten nettovarallisuudet on siis laskettava yhteen, jotta saadaan yrityksen nettovarallisuus.

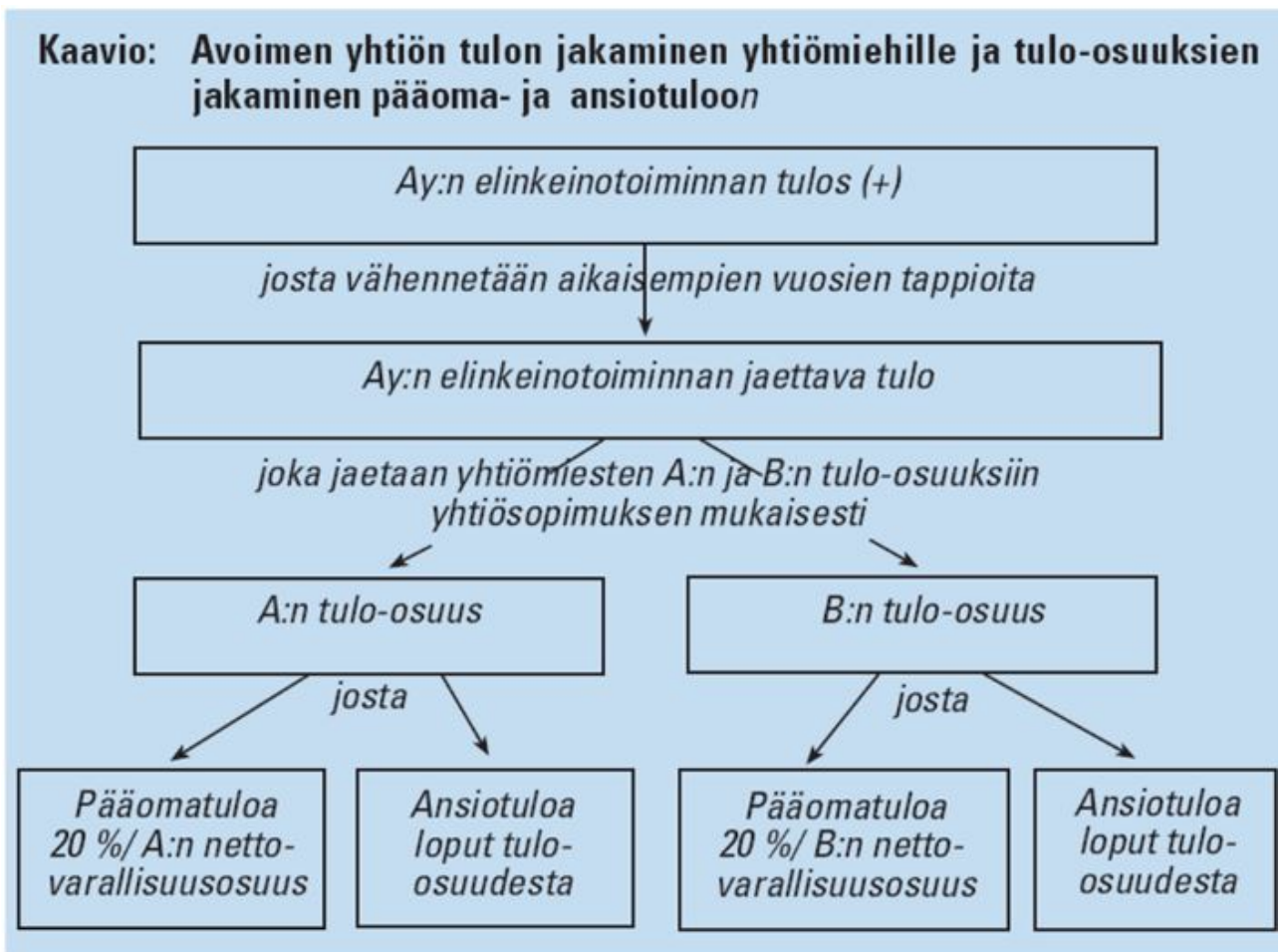
Pääomatulo-osuutta laskettaessa pitää huomioida 12 kk:sta poikkeavan tilikauden pituus, koska kyseessä on vuotuinen tuotto.

Esim. tilikausi 16 kk -> POT = 16/12 x 20 % x nettovarallisuus.

Elinkeino-yhtiön osakas saa 5 %:n yrittäjävähennyksen tulo-osuudestaan vuodesta 2017 alkaen. Vähennys tehdään ennen kuin osakkaan tulo-osuus jaetaan ansiotuloksi ja pääomatuloksi. Yrittäjävähennyksen voi saada elinkeino-yhtiön elinkeinotoiminnan ja maatalouden tulolähteen tulosta. Yrittäjävähennystä ei saa elinkeino-yhtiön henkilökohtaisen tulolähteen tulosta.

Vähennyksen voi saada vain luonnollinen henkilö tai kuolinpesä. Esimerkiksi osakeyhtiö tai muu yhteisö ei saa yrittäjävähennystä.

3. Jos ay/ky:n yhtiömiesten osuudet ovat erisuuret, ansio- ja pääomatulojako tehdään oheisen ohjeen mukaisesti

Lue lisää [avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön tuloverotuksesta](#).

1.7.2.6.6. Apurahansaajan työtulo

MYEL-työtulo

Apurahan turvin tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa harjoittavat vakuutetaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisesti.

Apurahan saajan on otettava MYEL-vakuutus, jos hänelle on myönnetty Suomesta vähintään neljän kuukauden mittaiseen työskentelyyn tarkoitettu apuraha, joka on vuosiansioksi suhteutettuna vähintään 3 899,68 euroa vuonna 2019. Päivärahaa myönnettäessä apurahan saajan työtulona otetaan huomioon MYEL-työtulo.

Huomaa, että päiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä, jos päiväraha jää MYEL-työtuloon perustuen sitä pienemmäksi.

Veronalainen apuraha

Apurahansaajan työtuloksi katsotaan verollinen apuraha, jos apurahansaaja ei ole velvollinen vakuuttamaan itseään apurahalla työskentelyn perusteella maatalousyrittäjän eläkelaiassa tarkoitettulla tavalla. Apurahojen veronalaisuudesta säädetään tuloverolain (1535/1992, TVL) 82 §:ssä. Julkisyhteisöiltä tai Pohjoismaiden neuvostolta saadut apurahat ovat kokonaan verovapaita. Muilta kuin julkisyhteisöiltä saadut apurahat ovat veronalaisia siltä osin kuin niiden yhteenlaskettu määrä tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneiden menojen vähentämisen jälkeen ylittää verovuonna valtion taiteilija-apurahan vuotuisen määrän. Muuta tarkoitusta kuin opintoja, tieteellistä tutkimusta tai taiteen harjoittamista varten saadut apurahat ovat aina veronalaista ansiotuloa apurahan myöntäjistä riippumatta.

Esitetyn apurahan veronalaisuutta tai veronalaista määrää ei selvitetä tai lasketa Kelassa. Halutessasi voit lukea lisää apurahojen veronalaisuudesta ja veronalaisen osuuden laskemisesta [verottajan sivuilta](#).

Koska veronalaisen apurahan määrä tiedetään vasta, kun verottaja on vahvistanut verotuksen, ei päivärahan määrää voida laskea apurahan perusteella ennen verotuksen valmistumista. Päätös voidaan oikaista jälkikäteen, jos asiakas toimittaa verotuspäätöksen ja tarvittaessa kopion veroilmoituksesta.

Apurahan tai apurahojen veronalaisuus ratkaistaan verovuosikohtaisesti, joten päivärahan perusteeksi otetaan verovuoden veronalainen apuraha. Apurahaa ei siten voi esittää vain kuudelta kuukaudelta eikä sitä kerrota kahdella. Asiakas voi esittää veronalaisen apurahan etuusoikeuden alkamisvuodelta tai sitä edeltävältä vuodelta.

1.7.2.6.7. Kunnaneläinlääkärin esittämät tulot

Kunnaneläinlääkärin palkka muodostuu kunnan maksamasta palkasta ja eläinlääkärin asiakkailta perimistä käynti- ja toimenpidepalkkioista. Kunnaneläinlääkärin palkka ja asiakkailta perityt palkkiot muodostavat yhdessä päivärahaetuuden perusteena käytettävän työtulon.

Kunnaneläinlääkärillä on eläinlääkintähuoltolain (765/2009,19 §) perusteella oikeus periä antamistaan palveluista kotieläimen omistajalta tai haltijalta kunnallisessa virkaehtosopimuksessa määrätty palkkio, matkakustannusten korvaus ja korvaus omistamiensa laitteiden käytöstä sekä korvaus käyttämistään lääkkeistä ja tarvikkeista aiheutuneista kustannuksista.

Kunnaneläinlääkärin käynti- ja toimenpidepalkkioiden enimmäismäärät on määritelty kunnallisessa eläinlääkäritaksassa, joka on osa kunnallista lääkärien virkaehtosopimusta. Kunnaneläinlääkäri voi periä asiakkailta lisäksi kustannusten korvausta lääkkeistä ja hoitotarvikkeista todellisten kustannusten mukaisesti sekä eläinlääkäriavun antamisesta johtuvat matkakustannukset kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen mukaan. Lääkelain (395/1987 95 a §) mukaan eläinlääkäri saa periä luovuttamastaan lääkkeestä korkeintaan sen hinnan, minkä hän on lääkkeestä ja sen toimittamisesta suorittanut apteekille tai lääketukku kaupalle.

Kunnaneläinlääkärillä on yleensä Y-tunnus ja hän pitää kirjanpitoa käynti- ja toimenpidepalkkioista sekä muista praktiikan tuotoista ja kuluista kuten ammatinharjoittaja. Hän ei kuitenkaan ole praktiikkatulojen osalta YEL-vakuuttamisvelvollinen. Kunnaneläinlääkäri tekee praktiikkatuloistaan elinkeinotoiminnan harjoittajan veroilmoituksen. Kunnaneläinlääkärin tulot näkyvät verotuksessa palkkatuloina ja elinkeinotoiminnan ansiotuloina. Kuuden kuukauden tuloina otetaan huomioon kunnan maksaman palkan lisäksi elinkeinotoiminnan ansiotulo-osuus tilinpäätöstietojen tai veroilmoituksen mukaisesti.

Kunnaneläinlääkäri kuuluu julkisten alojen eläkelain piiriin. Eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon kunnan virkatehtävistä suorittamien palkkausetujen lisäksi eläinlääkärin eläinten omistajilta tai haltijoilta perimät toimenpidepalkkiot. Kunnan tulee vahvistaa kullekin eläinlääkärille vuosittain toimenpidepalkkioiden määrä ja ilmoittaa se eläkelaitokselle. Vuonna 2019 palkkioiden määrä voi olla enintään 51 435,60 euroa. Kunnan vahvistamaa toimenpidepalkkioiden määrää ei kuitenkaan voida käyttää päivärahaetuuden määräytymisen perusteena, koska menettelystä ei ole säädetty sairausvakuutuslaissa.

Kunta maksaa eläinlääkärille palkallisen virkavapaan kuten sairauspoissaolon tai perhevapaan ajalta tavallista suurempaa palkkaa, koska eläinlääkäri ei saa virkavapaan ajalta asiakastuloja. Kunta hakee päivärahaetuuden itselleen palkkaa vastaavalta osalta.

Jos kunnaneläinlääkäri toimii eläinlääkärin toimen ohella yrittäjänä yksityisvastaanotolla, hän kuuluu tämän yksityisyrittäjätoiminnan osalta YEL-vakuutuksen piiriin.

1.7.2.6.8. Vakuutuslaskenta tai ulkomaan työtulo

Vakuutuslaskenta tai ulkomaan työtulo voidaan ottaa päivärahaetuuden perusteeksi kuuden kuukauden tuloja laskettaessa, jos henkilö on ansainta-aikana ollut Suomessa vakuutettu. Ulkomaan työtuloa käytetään silloin, kun vakuutetulle ei ole määritelty vakuutuslaskentaa.

Työtuloksi katsottavasta vakuutuslaskentasta tehdään vakuutusmaksuvähennys (4,48 %, v. 2018) ja tulonhankkimisvähennys (SVL 1224/2004 4 a §, 5 §).

Ulkomailla ansaitut työtulot

Päivärahaetus voi poikkeuksellisesti määräytyä ulkomaan työtulon perusteella edellyttäen, että kysymyksessä on henkilö,

- joka on aiemmin ollut Suomessa vakuutettu ja palaa takaisin Suomen vakuutukseen ja
- on ollut palkkatyössä ja ansainnut tulot työskennellessään EU:n jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan EU:n lainsäädäntöä ja

- jolla ei ole Suomessa verotuksessa todettua työtuloa eikä Suomessa ansaittua 6 kuukauden työtuloa.

Ulkomailla ansaitut työtulot otetaan huomioon soveltuvin osin samoin perustein kuin Suomessa ansaitut työtulot. Tällöin huomioidaan sellaiset tulot, joita Suomessa pidetään sairausvakuutuslain mukaisina työtuloina. Vähennykset huomioidaan kuten vastaavissa tilanteissa muutoinkin.

Jos ulkomailla ansaitut tulot ovat huomattavasti matalammat tai korkeammat kuin Suomessa vastaavassa työssä ansaittavat tulot, voidaan tuloina ottaa huomioon sellaisen henkilön tulot, joka työskentelee Suomessa vastaavissa tehtävissä ja jolla on hakijaan verrattava kokemus ja pätevyys. Vertailussa voidaan käyttää Tilastokeskuksen ammattiluokituksen mukaisia palkkatilastoja [Palkkarakenne 2015](#).

Ulkomaan palkkatulot voidaan ottaa huomioon, kun työkyvyttömyys tai etuusoikeus on alkanut 1.1.2015 tai sen jälkeen.

1.7.3. Edeltävän etuuden perusteella

Jos vakuutettu on ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista saanut edeltävää

- työttömyysetuutta
- opintorahaa tai
- kuntoutusrahaa,

päivärahaetuus määräytyy edeltävän etuuden perusteella, jos etuus tällä perusteella on suurempi kuin se olisi työtulojen perusteella.

Jos vakuutettu on saanut useampaa kuin yhtä edellä mainituista etuuksista, päivärahaetuuden perusteena käytetään sitä etuutta, jota vakuutettu on viimeksi saanut ja jonka määrä on enemmän kuin 0 euroa.

1.7.3.1. Työttömyysetuudet

Jos vakuutettu on työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista etuutta, hänelle maksettava päivärahaetuus on vähintään 86 prosenttia hänelle maksetun työttömyysetuuden määrästä. Tällaisia työttömyysetuuksia ovat

- peruspäiväraha
- ansiopäiväraha
- työmarkkinatuki

Työllistymistä edistävien palvelujen, kuten työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen opiskelun ajalta, vakuutetulle maksetaan sitä työttömyysetuutta, jonka piiriin hän kuuluu.

Alueellisen liikkuvuuden tukemiseksi maksettavaa liikkuvuusavustusta ei käytetä päivärahaetuuden määrän laskennassa edeltävänä etuutena, koska se ei ole työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu työttömyysetuus.

Kun päivärahaetuus määräytyy edeltävän työttömyysetuuden perusteella, työttömyysetuuden määrää laskettaessa ei oteta huomioon

- kulukorvauksia
- sovittelussa huomioon otettavaa tuloa
- sellaista työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka SVL (1224/2004) 12 luvun 2 §:n mukaan on vähennettävä sairauspäivärahasta

- muu työkyvyttömyyden perusteella maksettava lakisääteinen etuus
- ansiopäivärahan korotettua ansio-osaa siltä osin kuin se ylittää työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvän ansio-osan
- peruspäivärahan korotusosaa
- työmarkkinatuen korotusosaa

Laskennassa otetaan huomioon

- työttömyysetuuteen sisältyvä lapsikorotus

Osatyökyvyttömyyseläke vähennetään sairauspäivärahasta eläkkeen alkamisvuodesta riippumatta silloin, kun päiväraha määräytyy edeltävän etuuden perusteella. Sairauspäivärahan määrä lasketaan vähentämättömän työttömyyspäivärahan perusteella ja eläke vähennetään päivärahasta. (SVL 1224/2004 12 luku 4 § 2 mom.) Kun sairauspäiväraha yhteensovitetaan osatyökyvyttömyyseläkkeen kanssa, yhteensovituksen johdosta päiväraha voi jäädä vähimmäismäärää pienemmäksi.

Jos vakuutettu on saanut työttömyysetuutta, jonka määrää ovat vähentäneet

- hänen saamansa muut sosiaalietuudet, joita ei vähennetä sairauspäivärahasta tai
- työmarkkinatuen tarveharkinnassa huomioon otettavat tulot,

päivärahaetus määräytyy todellisen maksetun työttömyyspäivärahan määrän perusteella.

Jos työttömyysetuutta maksetaan 65 maksupäivältä 4,65 prosentilla alennettuna (aktiivimalli), ei alennusta oteta huomioon työkyvyttömyyden tai etuuden alkamista edeltävän työttömyysetuuden määrässä.

Lue lisää sosiaalietuuksien vaikutuksesta - [TYJ](#)

Pyydä työttömyyskassalta tarvittaessa selvitys sen maksamasta ansiopäivärahasta asiakaskirjeellä PRV15. Työttömyyskassa ilmoittaa etuuden täyden määrän ja erikseen siitä mahdollisesti vähennetyn sosiaalietuuden.

Esimerkki

Kun päivärahaetus määräytyy edeltävän työttömyysetuuden perusteella, niin työttömyysetuuden määrää laskettaessa ei oteta huomioon työttömyysetuuden sovittelussa huomioitavaa tuloa.

Jos työttömyysetuuden määrässä on huomioitu sekä soviteltu tulo että vähennettävä sosiaalietuus, niin työttömyysetuuden määränä ei voida käyttää maksetun työttömyysetuuden määrää. Työttömyysetuudesta vähennettävän kotihoidontuen vaikutuksen peruspäivärahan tai työmarkkinatuen määrään voit arvioida työttömyysetuuksien määrän APLA-laskennan avulla.

1.7.3.2. Kuntoutusrahat

Jos vakuutettu on päivärahaetuuden alkamista edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut Kelan maksamaa kuntoutusrahaa, sairauspäiväraha on vähintään kuntoutusrahan suuruinen. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon KKRL (566/2005) 33 §:ssä tarkoitettua 10 prosentin korotusta. Huomioon ei myöskään oteta sitä osaa edeltävästä kuntoutusrahasta, joka ylittää sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan määrän. (SVL 1224/2004 11 luku 6 § 3 mom.)

Jos vakuutettu on edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa, päivärahaetus on vähintään vakuutetulle suoritetun kuntoutusrahan kuukausimäärän

kahdeskymmenesviidesosa. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon työeläkelakien mukaista 33 prosentin korotusta.

1.7.3.3. Opintoraha

Jos vakuutettu on työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut opintotukilain mukaista opintorahaa, hänelle suoritettava päivärahaetuus on vähintään hänelle maksetun opintorahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa. Opintotuen huoltajakorotus huomioidaan, kun päivärahan määrä perustuu opintorahaan.

Huomaa, että sairauspäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä, jos se jää määräytymisperusteiden (työtulot, edeltävä etuus) perusteella sitä pienemmäksi.

1.8. Ratkaiseminen

Erityishoitoraha-asiassa on annettava kirjallinen päätös.

1.8.1. Käsittelypaikka

[Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat](#)

[Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat](#)

[Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat](#)

Käsittelypaikalla tarkoitetaan tässä ohjeessa etuusasian valmistelu- ja ratkaisupaikkaa.

Etuusasian valmistelu ja ratkaiseminen tapahtuvat pääsääntöisesti asiakkaan kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä. Hakemus voidaan valmistella ja ratkaista myös muussa kuin kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä siten, kun siitä on erikseen sovittu. Esimerkiksi tiettyjen etuuksien tai asiakasryhmien valmistelu- ja ratkaisutoiminta on keskitetty Kelassa. Lue tarkemmin poikkeavista käsittelypaikoista kyseisen etuuden ohjeista.

Kotikunnan mukaan määräytyvä vakuutuspiiri

Kelan etuusjärjestelmien toiminta pohjautuu henkilön toimistotietoon. Toimisto määräytyy yleensä henkilön väestötietojärjestelmän (VTJ) vakituisen asuinkunnan ja postinumeron mukaan. Jos henkilölle rekisteröidään Kelassa poikkeava toimisto, myös vakuutuspiiri voi muuttua.

Toimisto ja vakuutuspiiri näkyvät henkilön Henkilön tietojen kyselyllä (HEKY) (Henkilön tietojen kysely HEKY > Henkilön yleistiedot > Kunta- ja toimistotiedot).

Vakuutuspiirin vaihtuminen

Jos henkilö muuttaa toiseen vakuutuspiiriin, vastuuyksikkötiedot muodostuvat etuusjärjestelmiin yleensä ohjelmallisesti. Tarvittaessa tulee kuitenkin tehdä henkilötietomuutokset HEMU-aloitusvalikon kautta. Lue lisää henkilön yleistietojen muutoksista.

Vakuutuspiiriin tulee siirtää asiakasta koskevat vireillä olevat asiat uuteen vakuutuspiiriin käsiteltäviksi.

Muutolla toiseen vakuutuspiiriin voi olla vaikutusta myös maksussa oleviin Kelan etuuksiin. Esimerkiksi jos henkilö saa asumistukea, tulee hänelle muuton vuoksi lähettää tarkistushakemus.

Vakuutuspiirit voivat keskenään sopia asian käsittelyn siirrosta, jos henkilö esittää, että tietty häntä koskeva etuusasia käsiteltäisiin jossakin muussa toimipaikassa tai vakuutuspiirissä kuin siinä, jossa hänen asiansa normaalin työkulun mukaan käsiteltäisiin. Lue lisää vakuutuspiirin vaihtamisesta kohdasta Kunta- ja toimistotiedot.

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää turvakieltoasiakkaiden ratkaisutyön keskittämisestä kohdasta Turvakielto.

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää vankila-asioiden ratkaisutyön keskittämisestä ohjeesta [Vankilassaolo ja Kelan etuudet](#) sekä prosessikuvauksesta [Vankilailmoitusten käsittely](#).

Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat

Muutoksenhakuasia

Muutoksenhakuasia käsitellään siinä yksikössä, joka on antanut valituksenalaisen päätöksen.

Takaisinperintä

Kotivakuutuspiiri, etuuden vastuuyksikkö tai muu erikseen sovittu vakuutuspiiri ratkaisee liikaa maksetun etuuden takaisinperinnän, antaa siitä päätöksen ja vastaa päätöksestä sen lainvoimaiseksi tuloon saakka. Lue lisää takaisinperintäpäätöksen antopaikasta.

Kotivakuutuspiiri ja etuuden vastuuyksikkö vastaavat myös perintätoimenpiteistä Perintäkeskuksen vastuulle siirtymiseen saakka.

Kelan perintäkeskuksessa hoidetaan erääntyneiden saatavien perintä keskitetysti. Saatava katsotaan erääntyneeksi, kun sen takaisinperinnästä annettu päätös on tullut lainvoimaiseksi eikä asiakas ole maksanut saatavaa sovitulla tavalla. Perintäkeskus hoitaa perintätoimenpiteet sellaisten etuuksien osalta, joiden takaisinmaksua seurataan ohjelmallisesti YHTE-takaisinperintäjärjestelmässä.

Etuuden vastuuyksikkö huolehtii pääsääntöisesti RAKE- järjestelmän perinnöistä.

Perintäkeskus

Perintäkeskuksessa hoidetaan elatusapuvelan, etuuksien perinnän ja takausvastuusaatavien perintä. Perintäkeskuksessa hoidetaan myös muita täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä kuten velkajärjestelyt ja -sovinnot, kuolinpesältä ja sen osakkailta perimiset sekä täytäntöönpanon lopettamista ja jatkamista koskevat päätökset (ns. toivottomat perinnät). Perintäkeskus hoitaa sekä Suomessa että ulkomailla asuviin velallisiin kohdistuvat perintätoimet.

Lue lisää saatavien perinnästä.

Väärinkäytösepäily

Useimmiten epäily väärinkäytöksestä syntyy liikamaksun havaitsemisen yhteydessä. Kelan maksamaan etuuteen kohdistuvan väärinkäytösepäilyn selvittäminen aloitetaan Kelan vakuutuspiirissä. Myös työpaikkakassa selvittää myöntämässään etuudessa esiin tulleen väärinkäytösepäilyn, kuten myös Perintäkeskus myöntämässään maksuvapautuksessa.

Useamman vakuutuspiirin alueella tehdyksi epäillyn väärinkäytöksen selvittämisestä neuvotellaan asianomaisten vakuutuspiirien kesken. Yhteisten palvelujen Lakipalveluryhmän asiantuntija päättää tutkintapyyntöön tekemisestä tai päättää siitä, että tutkintapyyntöä ei kyseessä olevassa tapauksessa tehdä.

Lue lisää väärinkäytösepäilyn tunnistamisesta.

Lue myös [väärinkäytöksistä](#).

1.8.1.1. Työpaikkakassa

Työpaikkakassan vastuulle kuuluvien henkilöiden sairausvakuutusetuuksia koskevat hakemukset käsitellään työpaikkakassassa lukuun ottamatta vuosilomakustannuskorvausta ja tartuntatautipäivärahaa.

Henkilö siirtyy työpaikkakassan vastuulle, kun työsuhde alkaa kassan toimintapiiriin kuuluvan työnantajan palveluksessa ja henkilö siirtyy pois kassan vastuulta työsuhteen päättyessä. Myös työsuhteesta eläkkeelle jäänyt tai perheenjäsen voi kuulua kassan vastuulle kassan säännöissä määrätyn edellytyksin.

Tiedon työpaikkakassan vastuulle siirtymisestä ja vastuun päättymisestä voi rekisteröidä vain työpaikkakassa. Vastuunsiirron yhteydessä tilataan asiakkaalle ohjelmallisesti kuvaton Kela-kortti. Jos henkilö siirtyy työpaikkakassasta toiseen, vastuun päättäminen ja uuden alkaminen tulee tehdä saman päivän aikana, jotta vältytään tarpeettomalta Kela-kortin lähettämiseltä. Kassan vastuu alkaa aina kuukauden ensimmäisenä päivänä ja päättyy viimeisenä päivänä.

Päivärahaetuushakemus ratkaistaan siinä vakuutuspiirissä tai työpaikkakassassa, jonka vastuulle henkilö kuuluu. Työpaikkakassan käsittelyoikeus etuuksiin päättyy, kun henkilö siirtyy pois kassan vastuulta. Jos vastuu siirtyy kesken etuuden maksamisen, uusi vakuutuspiiri tai kassa jatkaa etuusasian täytäntöönpanoa.

1.8.1.2. Kv-asioiden käsittelypaikka

Sairauspäiväraha-asia ratkaistaan Kansainvälisten asioiden keskuksessa, kun

- henkilö ei ole vakuutettu Suomessa tai vakuuttaminen ei ole koko haetulle ajalle selvä. Esimerkiksi vakuuttaminen ja päivärahan hakemus ovat yhtä aikaa vireillä.
- Suomeen vakuutetuksi tulemisesta on alle vuosi tai henkilö on lopettanut työskentelyn ulkomailla alle vuoden sisällä työkyvyttömyyden alkamisesta. Alle vuoden sisällä vakuutetut tulee siirtää, koska suorituspäivien laskennassa huomioidaan myös ulkomailta maksetut päivärahaudat.
- hakijalle maksetaan tai on maksettu välittömästi ennen haettua aikaa ulkomailta korvausta, jolla saattaa olla vaikutusta päivärahaoikeuteen tai sen määrään, esimerkiksi vanhuuseläke tai työkyvyttömyyseläke.
- ulkomainen työnantaja lähettää palkkailmoituksen. Asiakirjoista voi muutoinkin käydä ilmi, että henkilö on työskennellyt tai työskentelee ulkomailla. Esimerkiksi hakemuksessa esitetään ulkomaan työtulot.
- henkilön verotustiedoissa SVL-työtuloissa on vakuutuspaikka, eikä vastaavalle vuodelle ole tietoja ulkomailla olosta eli vakuutusjaksoja.
- hakemuksen tai lääkärintodistuksen liitteenä on vakuutuskausilomake.

- aikaisemmin Suomessa vakuutettu henkilö esittää EU- tai ETA-maassa ansaitut työtulot 6 kuukauden tulona, eikä hänellä ole Suomessa verotuksessa todettuja työtuloja, eikä Suomessa ansaittuja 6 kuukauden työtuloja.
- päivärahan määrän perusteena olevan työtulon (verotuksessa todetut työtulot) ajankohtana asiakas ei ole ollut Suomessa vakuutettu tai vakuuttamista ei ole selvitetty kyseiseltä vuodelta.

EU/ETA-maiden ja Sveitsin välinen lomakeliikenne

E-lomakkeet esim. E115 ja S-SEDit sekä näiden perusteella ratkaistavat hakemukset hoidetaan aina Kansainvälisten asioiden keskuksessa.

Kirjaa aina kommenttikenttään tietoa siitä, miksi hakemus siirretään Kv-asioiden keskukseseen käsiteltäväksi.

Kv- kytkennän tunnistaminen sairauspäiväraha-asioissa

Kv-asian keskeisimmät tunnusmerkit sairauspäiväraha-asioissa ovat

- sairauspäivärahan valmistelunäytön huomautustieto, ei vakuutettu
- palkkatodistuksen vinkit ulkomailla työskentelystä
- hakijan muutto ulkomaille
- HEKY-tietojen Vakuutusjaksot
- määräaikainen vakuuttamispäätös, jos työkyvyttömyys ulottuu yli vakuuttamiskauden (koskee sekä Suomessa oleskelevia että ulkomailla määräajan oleskelevia, jotka kuuluvat Suomen sosiaaliturvan piiriin)
- rajatyöntekijät, merimiehet (jotka asuvat ulkomailla ja ovat Suomessa työssä)
- hakemuksesta löytyvät vinkit kv-asiasta.

Mitä tunnistamista koskevaa tietoa HEKY-näytöiltä saa?

Kotitoimisto

Vinkkitietona voi olla hakijan kotitoimisto 99600. Huomaa kuitenkin, että kotitoimisto voi olla mikä muu tahansa.

Vakuutusjaksot

Henkilön yleistiedoista löytyy kohta Vakuutusjaksot. Jaksoja tutkimalla voit saada tietoa kv-kytkennästä. Help-ohjeesta (F13) saat tarkempaa tietoa merkintöjen sisällöstä.

Verottajalta saadut tiedot

Katso myös verottajalta saadut tiedot, joista voi ilmetä esim. vakuutuspalkkatietoja, ulkomaan työtuloja tai ennakonkannonalaisia työtuloja, jotka usein ovat ulkomailla ansaittuja työtuloja.

Konsultointi

Vaikka kyseessä ei ole täysin käsittelypaikkaohjeen mukainen tilanne, mutta tunnistat siinä kv-ulottuvuuden, konsultoi Kansainvälisten asioiden keskusta oikean käsittelypaikan selvittämiseksi.

Vakuutuspiiri voi konsultoida Kansainvälisten asioiden keskusta ensisijaisesti sähköpostilla. Jos tapaus tulee siirtää Kansainvälisten asioiden keskukseseen, siirrä OIWA-työ tarkenteella kv-siirto.

Voit myös konsultoida Kansainvälisten asioiden keskusta, jos sairauspäiväraha-asiaasi esitetään sellainen ulkomailta kirjoitettu lääkärintodistus, jossa työkyvyttömyyden syyn tai ajan

selvittämiseen tarvitaan erityisosaamista. Pyydä lisäselvitykset ensisijaisesti asiakkaalta. Ks. tarkemmin kv-sairauspäivärahan Kv-tilanteiden prosessiohje.

1.8.2. Esteellisyydestä

Hallintolaissa säädettyjä virkamiesten esteellisyyssperusteita sovelletaan Kelan toimihenkilöihin. Lue lisää esteellisyydestä sekä käsittely- ja läsnäolokiellosta.

1.8.2.1. Käsittely- ja ratkaisukielto

Jos olet esteellinen, **et saa käsitellä tai ratkaista asiaa etkä olla läsnä asiaa käsiteltäessä**, jottei läsnäolosi vaikuta asian käsittelyyn.

Lue lisää esteellisyydestä.

1.8.2.2. Esteellisyyden toteaminen

Sinun on ensisijaisesti **itse** havaittava ja todettava oma esteellisyytesi.

Jos **asiakas** esittää **väitteen** asiaa käsittelevän toimihenkilön esteellisyydestä, väitteeseen on viipymättä otettava kanta ja esteellisyysasia ratkaistava.

Lue lisää esteellisyyden ratkaisemisesta.

1.8.3. Asiantuntijalääkärin arvio

Lue lisää asiantuntijalääkärin arvion pyytämisestä (Menettelyohjeet > Asiantuntijalääkärin arvio).

1.8.4. Kuuleminen

Kuuleminen merkitsee tilaisuuden varaamista asiakkaalle esittää oma käsityksensä asiasta ennen ratkaisua.

Lue lisää kuulemisesta.

1.8.4.1. Milloin asiakasta on kuultava?

Lue lisää milloin asiakasta on kuultava ja milloin asiakasta ei tarvitse kuulla.

1.8.4.2. Miten kuullaan?

Lue miten asiakasta kuullaan ja päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuulemisesta sekä suullisesta vaatimuksesta ja selvityksestä.

1.8.5. Päätöksen antaminen

Etuuspäätökset ovat **hallintopäätöksiä**. Hallintopäätöksellä tarkoitetaan viranomaisen hallintoasiassa tekemää ratkaisua, jolla on asian käsittelyn päättävä vaikutus.

Hakijalle tulee yleensä antaa kirjallinen päätös etuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, lakkauttamisesta, tarkistamisesta, oikaisemisesta ja takaisinperinnästä. Kun päätös on kirjallinen, asiakas saa tietoonsa päätöksen perustelut ja hän voi harkintansa mukaan valittaa päätöksestä.

Lue etuuskohtaisista ohjeista, kuinka päätöksen antamisessa menetellään etuudensaajan, lapsen tai edunvalvojan kuolemantapauksessa. Lue myös hallintolain soveltamisen ohjeista [edunvalvonnan päättymisestä etuudensaajan tai edunvalvojan kuoleman johdosta](#). Silloin, kun annat päätöstä etuudensaajan tai lapsen kuoleman vuoksi, lisää päätökseen sopivaan kohtaan pahoittelu, esim. *Osanottomme menetyksenne johdosta*. Mikäli asiaa on jo aiemmin pahoiteltu Kelan taholta kirjallisesti, ei osanottoa ole enää syytä uudelleen ilmaista päätöksessä tai kirjeessä.

Silloin, kun on kyse indeksitarkistuksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta, päätös annetaan vain pyynnöstä.

Lainmuutoksen yhteydessä voidaan säätää erikseen siitä, annetaanko lainmuutoksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta päätös. Kun etuus tarkistetaan viran puolesta lainmuutoksen vuoksi, ei tarkistuksesta aina anneta päätöstä muutoin kuin etuudensaajan pyynnöstä.

Etuuspäätös annetaan pääsääntöisesti lopullisena ja siihen voi hakea muutosta siten, kuin etuuslainsäädännössä on säädetty. Tietyissä tilanteissa päätös tulee kuitenkin antaa väliaikaisena. Päätöksen antamisesta väliaikaisena kerrotaan etuuskohtaisissa ohjeissa, muutoksenhaku-ohjeessa ja päätöksen oikaisu ja poistaminen -ohjeessa.

Etuuspäätökset annetaan maksutta.

Päätökset annetaan suomeksi tai ruotsiksi väestötietojärjestelmästä saatavan asiakkaan kielitiedon perusteella.

Etuuskohtaisissa ohjeissa on kerrottu, kenelle päätös tulee antaa.

Lue lisää myös asiaratkaisu vai tutkimatta jättäminen, päätöksen muoto ja sisältö ja päätöksen perusteleva.

1.8.5.1. Päätöksensaajat

Erityishoitorahapäätöksen saajana voi olla

- vakuutettu
- edunvalvoja.

1.9. Maksaminen

Erityishoitoraha maksetaan jälkikäteen ja tarvittaessa maksukausittain. Ensimmäinen maksukausi on kuusi ensimmäistä arkipäivää ja seuraavat kukin 25 arkipäivää. Jos erityishoitorahakausi tai viimeinen maksujakso on lyhyempi kuin 25 arkipäivää, maksukausi on toteutuneen jakson mittainen.

1.9.1. Maksuosoite

Etuus maksetaan etuuden saajan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille.

Tilinumeromuutokset tehdään etuuden saajan ilmoituksen perusteella. Asiakas voi ilmoittaa tilinumeromuutoksen lomakkeella Y 121, verkkoasioinnissa tai tietyissä tilanteissa suullisesti. Tilinumeromuutoksia ei oteta vastaan sähköpostitse. Jos asiakas ilmoittaa tilinumerotietonsa ollessasi yhteydessä häneen etuusasiansa hoitamiseksi, ota tilinumerotieto vastaan tunnistettuasi asiakkaan. Tee tilinumeromuutos niihin etuusjärjestelmiin, joihin osaat. Jos asiakkaalla on etuuksia muissa järjestelmissä (esim. Onni, RAKE), tee Oiwaan Perustetietojen muutos -työ, tarkenteella tilinumeromuutos.

Työnantajan tilinumero ja etuuden maksaminen työnantajalle

Etuus maksetaan työnantajan ilmoittamalle pankkitilille. Y-tunnuksellisen työnantajan tilinumeron voi ilmoittaa Työnantajan asiointipalvelussa tai paperilomakkeella Y122. Tilinumero on työnantajakohtainen ja sen ilmoittaa Y-tunnuksen nimenkirjoitusoikeudellinen henkilö. Henkilötyönantajan on ilmoitettava tilinumero aina paperilomakkeella.

Työnantajan asiointipalvelussa ilmoitettu kotimaan tilinumero tallentuu järjestelmään automaattisesti. Muulla tavoin tulleet työnantajan tilinumerotiedot sekä tilinumerotietojen muutokset tallennetaan Maksujenhallintaryhmässä 1-2 päivän kuluessa. Esimerkiksi ulkomaan tilinumerotiedot sekä paperilomakkeilla ilmoitetut tilinumerotiedot tallennetaan käsin. Tilinumeromuutokset tulee ohjata Maksujenhallintaryhmän Etuusmaksut 24400 työjonoon.

Jos työnantajan tilinumero puuttuu, pyydä sitä puhelimitse, sähköpostitse ryhmäpostilaatikosta tai kirjeitse (YHL02). Älä ota tilinumeroa vastaan puhelimesta vaan ohjaa sen ilmoittaminen edellä kuvatuilla vaihtoehdoilla. Käyttäessäsi sähköpostia, lähetä pyyntö ryhmäpostilaatikosta valmiilla viestipohjalla. Ohjeet ryhmäpostilaatikon käytöstä löydät [täältä](#).

Etuuden maksaminen, kun asiakkaalla ei ole pankkitiliä tai tilinumeroa ei saada

Jos asiakkaalla ei ole pankkitiliä tai hän ei ilmoita tilinumeroa pyynnöstä huolimatta, päiväraha maksetaan [prepaid-kortille](#).

Huomautus

Kuntoutusrahajärjestelmä ei vaadi asiakkaan tilinumeroa, jos maksuvaatimus näytölle on viety asiakasmaksulain mukainen maksuvaatimus ja kuntoutusraha maksetaan kokonaan kunnalle. (AML 734/1992 14 §).

1.9.1.1. Ulkomaan maksuosoite

Jos etuuden saaja haluaa hänelle maksettavan etuuden ulkomaan maksuosoitteeseen, etuus maksetaan ulkomaille kansainvälisiä pankkiyhteystietoja käyttäen kirjoittamalla maksuosoitteeksi

- ulkomaan IBAN-tilinumero ja BIC-koodi tai
- ulkomaan BBAN-tilinumero ja BIC/SWIFT-koodi tai
- ulkomaan BBAN-tilinumero, pankin nimi ja maakoodi.

Etuus voidaan maksaa ulkomaille myös vakuutetun postiosoitteen perusteella edellyttäen, että hänellä on voimassa oleva ulkomaan osoite.

Lisätietoja etuuksien maksamisesta löydät teknisistä ohjeista.

1.9.2. Maksunsaajat

Erityishoitoraha voidaan maksaa

- vakuutetulle
- edunvalvojalle
- kunnan sosiaalihuollon toimielimelle
- ulosottoviranomaiselle.

1.9.2.1. Vakuutettu

Erityishoitoraha maksetaan vakuutetulle itselleen, jos erityishoitorahan myöntämisedellytykset täyttyvät.

1.9.2.2. Kelan toimisto

Kela voi 1.1.2017 alkaen periä ja nostaa henkilölle maksettavan erityishoitorahan ajalta, jolta se on maksanut toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan. Erityishoitoraha maksetaan ensin Kelalle, jos siihen kohdistuu sekä Kelan että kunnan maksuvaatimus. Yli jäänyt osa maksetaan kunnan toimielimelle.

1.9.2.3. Palkkaturvan maksaja

Palkkaturvana maksettavat saatavat siirtyvät kaikkine oikeuksineen valtiolle palkkaturvapäätöksen antopäivänä (palkkaturvalaki 16 §) Työstäpoissaolon ajalta maksettua palkkaa vastaava päivärahaetuus maksetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) palkkaturvapäätöksen tai ilmoituksen perusteella. Maksamista varten tarvitaan henkilötiedot vakuutetusta, tiedot työstäpoissaoloajalta maksetun palkan määrästä ja maksuajasta, maksuvaikeuksiin joutuneen työnantajan nimi sekä maksunsaajan maksuosoitetiedot.

1.9.2.4. Edunvalvoja

Erityishoitoraha voidaan maksaa edunvalvojalle tai vakuutetun laillisesti valtuutetulle asiamiehelle.

1.9.2.5. Kunta

Perhe- ja laitoshoidon ajalta asiakasmaksulain perusteella

Jos henkilölle on järjestetty laitoshoidoa tai -huoltoa taikka perhehoitoa, kunta voi periä ja nostaa erityishoitorahan siltä ajalta, jonka laitoshoido- tai perhehoito kestää (AML 734/1992 14 §).

Ennakkona maksettu toimeentulotuki

Kunta voi periä ja nostaa vakuutetulle maksettavan erityishoitorahan samalta ajalta, jolta se on maksanut vakuutetulle toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan.

(SVL 1224/2004 15 luku 12 § 2 mom.), (TOTUL 1412/1997 23 §)

Aika, jolta maksetaan

Kunnalla on oikeus saada erityishoitoraha siitä päivästä alkaen, jolta se olisi voitu maksaa vakuutetulle itselleen edellyttäen, että kunta on maksanut hänelle toimeentulotukea samalta ajalta. Kunnalla on oikeus saada päivärahaetuutta siihen päivään asti, johon se on maksanut toimeentulotukea erityishoitorahapäätöksen antamishetkellä.

Vaatimus kunnalle maksamisesta on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää. Kunnan on ilmoitettava vaatimuksesta kirjallisesti Kelan toimistolle.

Esimerkki 1

A on 3.1.2008 hakenut erityishoitorahaa ajalle 1.1.18–31.1.18 ja odottaa Kelan päätöstä. Kunta on 5.1.2018 antamallaan päätöksellä myöntänyt ja maksanut A:lle toimeentulotukea ajalta 1.1.18–31.1.18 odotettavissa olevaa päivärahaetuutta vastaan ja osoittanut Kelalle maksuvaatimuksen vastaavalta ajalta. Kela myöntää A:lle erityishoitorahan 23.1.2018 antamallaan päätöksellä ajalle 1.1.18–31.1.18. A:n erityishoitoraha maksetaan kunnalle ajalta 1.1.18–31.1.18.

Päivärahaetuuspäätöksen antamisen jälkeen myönnetty tai maksuunpantu toimeentulotuki ei ole odotettavissa olevaa etuutta vastaan maksettua toimeentulotukea, eikä tällainen toimeentulotuki oikeuta kuntaa päivärahaetuuden saamiseen. Koska Kela ei saamansa maksuvaatimuksen perusteella kuitenkaan tiedä, kuinka pitkältä ajalta toimeentulotukea on päivärahaetuuspäätöksen antamishetkellä ehditty maksaa, Kela

maksaa päivärahaetuuden maksuvaatimuksen loppuun asti, ellei vaatimusta sitä ennen poisteta. Kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että se poistaa tarvittaessa maksuvaatimuksen siitä päivästä alkaen, josta päivärahaetuuden maksamiselle ei enää ole edellytyksiä.

Esimerkki 2

A on hakenut 3.1.2018 erityishoitorahaa ajalle 1.1.18–31.3.18 ja odottaa Kelan päätöstä. Kunta on 5.1.2018 antamallaan päätöksellä myöntänyt A:lle toimeentulotukea 1.1.18–31.3.18 odotettavissa olevaa päivärahaetuutta vastaan ja osoittanut Kelalle maksuvaatimuksen vastaavalta ajalta. Kela myöntää A:lle erityishoitorahan 23.1.2018 antamallaan päätöksellä ajalle 1.1.18–31.3.18. Saatuaan tiedon erityishoitorahapäätöksen antamisesta, kunta poistaa maksuvaatimuksen maaliskuun alusta lukien. Erityishoitoraha maksetaan kunnalle ajalta 1.1.–29.2.2018. Maaliskuun alusta lukien erityishoitoraha maksetaan A:lle itselleen.

Jos kunta ei poista maksuvaatimusta maaliskuun alusta lukien, päivärahaetus maksetaan kunnalle maksuvaatimuksen loppuun asti eli ajalta 1.1.–31.3.2018. Jos kunta ei ole enää maaliskuulta maksanut henkilölle ennakkona toimeentulotukea odotettavissa olevaa etuutta vastaan, se suorittaa (TOTUL 1412/1997 23 § 1 mom.):n perusteella aiheettomasti saamansa päivärahaetuuden viipymättä henkilölle itselleen.

Maksuvaatimus

Etuus voidaan maksaa kunnalle vain, jos tämä on ilmoittanut vaatimuksesta vähintään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää. Kunnan on ilmoitettava vaatimuksesta kirjallisesti Kelan toimistolle. Ilmoituksessa on mainittava ajat, joilta toimeentulotukea on maksettu.

1.9.2.6. Ulosottoviranomainen

[Maksukielto](#) | [Suojaosuus](#) | [Ulosmitattava määrä](#) | [Maksukielto ja muut maksuvaatimukset](#) | [Maksukiellon palauttaminen](#)

Erityishoitoraha voidaan ulosmitata. Ulosmittaukseen sovelletaan ulosottokaaren 4 luvun palkan ulosmittausta koskevia säännöksiä (Ulosottokaari 705/2007).

Maksukielto

Ulosottomies ilmoittaa ulosmittauksesta maksukiellolla, jonka voimassa ollessa etuutta ei saa maksaa muulle kuin ulosottomiehelle. Maksukiellossa määrätään, miten ulosottoon menevä määrä lasketaan ja siinä ilmoitetaan muiden tulopohjaan vaikuttavien tulojen ja etuuksien määrä, velallisen suojaosuus ja muut tarpeelliset tiedot.

Maksukieltoa on noudatettava heti, kun se on saapunut Kelaan. Maksukielto on voimassa määräajan tai toistaiseksi, kunnes ulosottomies kirjallisesti ilmoittaa maksukiellon päättymisestä. Jos maksukiellon perusteena olevat olosuhteet muuttuvat, ulosottomies muuttaa maksukieltoa uudella maksukiellolla. Uusi maksukielto korvaa aiemman maksukiellon.

Ulosmittaus voi keskeytyä velalliselle annettavien vapaakuukausien johdosta. Ulosottomies voi ilmoittaa annetuista vapaakuukausista maksukiellossa tai erikseen antamalla uutta maksukieltoa. Tällöin aiempaa maksukieltoa noudatetaan keskeytyksen jälkeen.

Ulosottoviranomainen vastaa ulosottomenettelyn oikeellisuudesta eikä Kelassa tarvitse tutkia maksukiellon lainmukaisuutta. Kela ei voi oma-aloitteisesti poiketa maksukiellosta. Epäselvässä tilanteessa ulosottoviranomaiselta voi kuitenkin tarkistaa maksukiellon tietojen

oikeellisuuden. Ulosottomiehen on myös pyynnöstä tai tarvittaessa annettava neuvoja maksukiellon noudattamisessa.

Maksukiellossa voi olla muita ulosottopidätystä koskevia määräyksiä, joita on noudatettava. Jos ulosmitattavaksi vaadittu määrä on ilmoitettu vakiomääräisenä, ulosmitataan tämä määrä, enintään kuitenkin suojaosuuden ylittävä määrä.

Suojaosuus

Vakuutetun ja hänen perheensä toimeentuloa varten ulosmittaamatta jätetään aina suojaosuus. Suojaosuutta laskettaessa otetaan huomioon vakuutetun elatuksen varassa oleva avio- ja avopuoliso ja samassa taloudessa asuvat omat ja puolison alaikäiset lapset ja ottolapset. Puolisona otetaan huomioon aviopuoliso, toista sukupuolta oleva avopuoliso ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolet.

Ulosottovelalliselle jätettävän suojaosuuden määrä on 22,41 euroa päivässä velallisen itsensä osalta ja 8,04 euroa päivässä velallisen elatuksen varassa olevan henkilön osalta. Suojaosuus lasketaan kuukaudessa 30 päivältä. Suojaosuudet tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. (Ulosottokaari 4 luku 48 §)

Ulosmitattava määrä

Ulosmitattava määrä lasketaan velallisen tulojen ja toimeentuloetuuksien yhteenlasketusta nettomäärästä (tulopohja). Tulopohjaan kuuluvat myös eläkkeet, sairauspäiväraha ja muut palkan sijasta maksettavat toimeentuloetudet riippumatta siitä, ovatko ne ulosmittauskelpoisia vai eivät. Määrättyyn tarkoitukseen myönnettyjä avustuksia ja kustannusten korvauksia (esimerkiksi asumistuki, vammaisetuus, lapsilisä) ei lasketa mukaan tulopohjaan.

Jos tulojen yhteenlaskettu nettomäärä ylittää suojaosuuden, mutta on enintään kaksi kertaa suojaosuuden määrä, ulosmitataan 2/3 suojaosuuden ylittävästä määrästä (tulorajaulosmittaus).

Jos tulojen yhteenlaskettu nettomäärä on suurempi kuin kaksi kertaa suojaosuuden määrä, mutta enintään neljä kertaa suojaosuuden määrä, ulosmitataan 1/3 tulojen yhteenlasketusta nettomäärästä.

Jos tulojen yhteenlaskettu nettomäärä on suurempi kuin neljä kertaa suojaosuuden määrä, ulosmitataan erillisen asteikon mukaan, enintään kuitenkin puolet tulojen yhteenlasketusta nettomäärästä.

Lue lisää [Oikeuslaitos – Ulosmittaus](#)

Maksukielto ja muut maksuvaatimukset

Jos kunta on vaatinut erityishoitorahaa maksettavaksi sen vuoksi, että se on antanut toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan (TOTUL 23 §) tai sen vuoksi, että se on järjestänyt vakuutetulle laitoshoidoa tai -huoltoa tai perhehoitoa (Asiakasmaksulaki 14 §), päiväraha maksetaan ensisijaisesti kunnalle.

Maksukiellon palauttaminen

Maksukielto on palautettava myös silloin, kun

- vakuutettu ei saa erityishoitorahaa
- vakuutetun nettotulot eivät ylitä suojaosuutta tai
- toimistolla on siihen muu laillinen syy.

1.9.3. Ennakonpidätyksen yleiset periaatteet

Tuloverolain mukaan henkilö voi olla Suomessa joko yleisesti verovelvollinen tai rajoitetusti verovelvollinen.

Yleisesti verovelvollinen on henkilö, joka verotuksellisesti asuu Suomessa. Hän on velvollinen suorittamaan Suomessa veroa sekä Suomesta että ulkomailta saamastaan tulosta. Kela toimittaa ennakonpidätyksen yleisesti verovelvolliselle maksamastaan etuudesta tai eläkkeestä, jos niitä ei ole säädetty verovapaiksi (TVL 1535/1992 92 §). Ennakonpidätys tehdään myös työkorvauksesta, jos sen saajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin.

Rajoitetusti verovelvollinen on henkilö, joka ei vakinaisesti asu Suomessa. Hän on velvollinen maksamaan Suomessa veroa vain Suomesta saamastaan tulosta. Tällaisen henkilön verotuksessa sovelletaan pääasiallisesti rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia.

Lue lisää Ennakonpidätys > Lähdevero

Ulkomailla asuvan henkilön Suomesta maksettavasta eläketulosta ei peritä lähdeveroa, vaan siitä toimitetaan ennakonpidätys.

1.9.3.1. Ennakonpidätyksen perusteet

Ennakkoperintäasetuksessa ja Verohallinnon päätöksessä ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä säädetään, millä perusteilla ennakonpidätys toimitetaan Kelan maksamista etuuksista ja veronalaisista työkorvauksista.

Ennakonpidätys- ja lisäprosentti

Ennakonpidätys toimitetaan palkkaa varten määrätyn prosentin mukaan siltä osin, kun maksettava määrä ei ylitä Verohallinnon määrittelemää henkilökohtaista tulo rajaa. Tulorajan ylittävältä osalta pidätys toimitetaan lisäprosentin mukaan.

Määräprosentti

Ennakkoperintäasetuksessa ja Verohallinnon päätöksessä on määritelty tilanteita, joissa ennakonpidätys määräytyy eläkkeissä, muissa etuuksissa ja työkorvauksissa kaavamaisesti määräprosentin perusteella.

Taulukkoprosentti

Sairausvakuutuslain mukaisissa päivärahoissa ja kuntoutusrahasa pidätys voidaan toimittaa [Verohallinnon päätöksessä olevan prosenttilaulukon mukaan](#). (VeroHp ennakonpidätyksen toimittamistavasta ja määrästä 6 § 3 mom.)

Muutosverokortti

Maksunsaaja voi hakea Verohallinnolta muutosta ennakonpidätykseen. Jos Verohallinto antaa maksunsaajalle sosiaalietuutta tai eläkettä taikka opintorahaa varten myönnetyn muutosverokortin, se saadaan pääsääntöisesti suorasiirtona (pl. opintoraha) Kelaan, jolloin tiedot kirjautuvat ohjelmallisesti. Jos Verohallinto tai asiakas toimittaa muutosverokortin suoraan toimistoon, rekisteröi muutosverokortin tiedot HEMU-tapahtumalla.

Verohallinto merkitsee muutosverokorttiin tiedon siitä, mihin tarkoitukseen sitä voidaan käyttää. Sosiaalietuuksien ennakonpidätyksessä voidaan käyttää vain sosiaalietuutta varten annettua muutosverokorttia. Kuitenkin opintorahassa ja eläkkeissä voidaan käyttää vain näitä varten annettua muutosverokorttia.

Muutosverokortissa on pidätysprosentti, jota käytetään verokortissa olevaan euromääräiseen tulokertymään asti, jonka jälkeen käytetään korttiin merkittyä lisäprosenttia. Tulokertymää laskettaessa huomioidaan voimassaoloaikana maksetut etuudet tai työkorvaukset. Jos muutosverokorttia käytetään vuodenvaihteen yli, tulokertymän seuranta aloitetaan alusta.

Eläkettä varten annetussa muutosverokortissa ei ole tulokertymää.

Muutosverokortissa voi myös olla merkittynä vain yksi pidätysprosentti.

Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin.

Maksunsaajan oma pyyntö

Ennakonpidätysprosenttia voidaan korottaa etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saajan omasta pyynnöstä ilman Verohallinnon laskemaa uutta pidätysprosenttia. Etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saaja voi pyytää korotusta joko kirjallisesti tai suullisesti.

1.9.3.2. Lähdevero

Verohallinnon antamaa lähdeverokorttia käytetään maksettaessa päivärahaetuuksia, kuntoutusrahaa, lastenhoidon tukea ja opintorahaa. Lähdeverokorttia käytetään myös maksettaessa kuntoutuksen ja lastenhoidon tuen työkorvauksia, ellei saaja kuulu ennakoperintärekisteriin.

Sosiaalietuuksien lähdevero on pääsääntöisesti 35 prosenttia. Jos Kela maksaa etuutta vajaalta kuukaudelta, etuudesta vähennetään maksun yhteydessä ohjelmallisesti 17 euroa/päivä (kalenteripäivä). Jos Kela maksaa etuutta kokonaiselta kuukaudelta, etuudesta vähennetään ohjelmallisesti 510 euroa/kuukausi. Erotuksesta peritään lähdevero. (Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta 672/1978 6 §)

Kuntoutuksen ja lastenhoidon tuen työkorvauksista peritään vero lähdeverokorttiin merkityn prosentin mukaisesti. Lähdeverovähennystä ei tehdä ohjelmallisesti. Pidätyksestä saat tehdä lähdeverovähennyksen, mikäli siitä on merkintä verokortissa. Maksa korvauksen saajalle ennakonpidätyksen korjaus tai ohjaa korvauksen saaja tarvittaessa kääntymään Verohallinnon puoleen verotuksen oikaisemiseksi.

Lähdeveron alaisista etuuksista ei peritä sairaanhoitomaksua, vaikka kortissa olisi merkintä sen perimisestä.

Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin. Jos rajoitetusti verovelvollinen ei pyydä Verohallinnolta muutosverokorttia, verotetaan häntä lähdeverokortin mukaisesti.

1.9.3.3. Tietojen saanti ja käyttöönotto

Etuuksien ennakonpidätyksen toimittamisessa käytetään hyväksi Kelaan suorasiirtona saatuja ennakonpidätysperusteita. Maksunsaaja voi toimittaa Kelaan myös verokortin tai ilmoittaa muun pidätysperusteen.

Lue lisää kohdasta [Oma pyyntö](#) (Tiedot maksunsaajalta > Oma pyyntö)

Työkorvauksista ei toimiteta ennakonpidätystä, jos saaja on merkitty ennakoperintärekisteriin.

Rajoitetusti verovelvollisen eläkkeensaajan myöntöpäätöksen jälkeen Vero- ja kirjanpitoryhmä lähettää pääkaupunkiseudun verotoimistoon ennakonpidätysprosentin pyyntökirjeen. Verotoimisto antaa sen perusteella eläkettä varten kirjoitetun henkilökohtaisen pidätysprosentin.

1.9.3.3.1. Suorasiirtotiedot

Kela saa suoraan Verohallinnolta vuosittain tiedot Suomessa verovelvollisten etuudensaajien ennakonpidätysperusteista. Muutosverokortit saadaan Kelaan suoraan Verohallinnolta joka arkipäivä.

Kela tarkistaa vuosittain Verohallinnolta tiedon työkorvauksen saajien (päivähoidon-/ kuntoutuspalveluntuottajat) ennakoperintärekisterissäolosta maalis-, kesä-, syys- ja joulukuussa. Tarkistus tehdään suorasiirtopyyntönä ohjelmallisesti.

Eläkettä varten määrätyt henkilökohtaiset ennakonpidätysprosentit saadaan Kelan pyynnöstä yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisille eläkkeensaajille, joiden eläke on maksussa marraskuussa tai joille eläke on myönnetty etukäteen. Pyyntö lähetetään ohjelmallisesti yleensä marraskuussa ja siinä ilmoitetaan arvio seuraavana vuonna maksettavasta eläkkeestä. Verohallinnolta saadut uudet ennakonpidätysprosentit seuraavaa vuotta varten tallennetaan järjestelmään ohjelmallisesti.

Verohallinnolta suoraan saadut ennakonpidätysprosentit otetaan vuosittain käyttöön erikseen ilmoitettavana ajankohtana. Siihen asti käytetään edellisen vuoden joulukuussa voimassa olleita ennakonpidätysperusteita.

1.9.3.3.2. Tiedot maksunsaajalta

Verokortti

Jos maksunsaaja tai Verohallinto toimittaa sosiaalietuutta, opintorahaa, eläkettä tai työkorvausta varten muutosverokortin, ennakonpidätys lasketaan muutosverokortin mukaisesti. Tarkistettua ennakonpidätystä sovelletaan yleensä seuraavan maksuerän alusta lukien.

Takautuvaan aikaan kohdistuvan muutoksen voi kuitenkin ottaa huomioon, jos muutosverokortin voimassaoloaika ulottuu maksettujen erien ajalle. Lue lisää [Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus](#)

Palkkaa varten annettuja muutosverokortteja ei käytetä etuuksien eikä eläkkeiden ennakonpidätyksessä.

Rajoitetusti verovelvollinen etuudensaaja voi pyytää Verohallinnolta muutosverokortin. Verohallinto toimittaa verokortin postitse Kelaan.

Oma pyyntö

Ennakkonpidätysprosenttia voidaan korottaa etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saajan omasta pyynnöstä ilman Verohallinnon laskemaa uutta pidätysprosenttia. Etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saaja voi pyytää korotusta joko kirjallisesti tai suullisesti.

Lähdevero

Lähdeverotusta varten etuuden tai työkorvauksen saaja toimittaa lähdeverokortin. Lähdeverokortin pitää olla Kelaan varten kirjoitettu. Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin. Jos rajoitetusti verovelvollinen ei pyydä Verohallinnolta muutosverokorttia, verotetaan häntä lähdeverokortin mukaisesti.

Eläkkeistä ei peritä lähdeveroa, vaan rajoitetusti verovelvolliselle eläkkeensaajalle määrätään ennakkonpidätys.

1.9.3.3.3. Ennakkonpidätyksen tallennus

Ennakkonpidätystietojärjestelmään tallennetaan kaikki etuudensaajien ja Verohallinnon toimittamat ennakkonpidätysperusteet. Rekisteröi tiedot valitsemalla HEMU-aloitusvalikolta Ennakkonpidätystiedot.

Rajoitetusti verovelvollisten ennakkonpidätysperusteet tallennetaan Kansainvälisten asioiden keskuksessa, Työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa tai Vero- ja kirjanpitoryhmässä.

Verokorteissa olevia tulorajoja seurataan ohjelmallisesti. Kertymätiedot päivitetään ohjelmallisesti maksujen eräajoissa ja palautusten kirjaamisen yhteydessä. Mikäli kertymätietojen korjaamisessa ilmenee ongelmia, ota yhteyttä Vero- ja kirjanpitoryhmään.

1.9.3.3.4. Kelan selvitettävä

Selvitä uusien kuntoutuspalveluntuottajien ja päivähoidontuottajien ennakkoperintärekisteriin kuulumisen. Ennakkoperintärekisterissä olon voi selvittää Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä osoitteesta www.ytj.fi tai Verohallinnon palvelunumerosta 029 497 006.

Jos yrittäjä on merkitty ennakkoperintärekisteriin, YTJ-tietopalvelussa kohdassa Rekisteröinnit näkyy tieto Ennakkoperintärekisteri ja tila Rekisterissä sekä alkupäivä. Näytä rekisterihistoria -toiminnolla saat tiedon mahdollisesta ennakkoperintärekisteriässäolon loppupäivästä. Ennakkoperintärekisteriin kuulumisen jatkuminen selvitetään ohjelmallisesti suoraan Verohallinnolta. Lue lisää Ennakkonpidätys > Työkorvausten saajien verotus.

Rekisteröi tieto työkorvauksen saajan ennakkoperintärekisterissäolosta toiminnolla APRE/ Työkorvausten saajien verotusperusteet. Tietojen tallennus edellyttää, että työkorvauksen saajan perustiedot on tallennettu.

Kela tarkistaa ennakkoperintärekisterissä olon neljä kertaa vuodessa. Verotusperusteisiin pitää rekisteröidä voimassaolon seuraavaksi tarkistuspäiväksi seuraavan tarkistuskuukauden viimeinen päivä (31.3., 30.6., 30.9. tai 31.12.).

Esimerkki

Jos rekisteröit työkorvauksen saajan verotusperusteet heinäkuussa, vie seuraavaksi tarkistuspäiväksi 30.9.

1.9.3.4. Toimittaminen

Ennakonpidätys toimitetaan enakkoperintäasetuksen (1124/1996) ja Verohallinnon päätöksen ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä mukaisesti.

Ensisijaisia pidätysperusteita ovat

- muutosverokortti
- lähdeverokortti tai
- oma ilmoitus muuta perustetta suuremmasta pidätysprosentista.

1.9.3.4.1. Päivärahat

[\(VeroHp ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä 6 §\)](#)

Ennakonpidätys toimitetaan

- sairauspäivärahasta
- osasairauspäivärahasta
- äitiysrahasta
- isyysrahasta
- vanhempainrahasta
- osittaisesta vanhempainrahasta
- erityisäitiysrahasta
- erityishoitorahasta
- luovutuspäivärahasta
- tartuntatautipäivärahasta

Ennakonpidätys toimitetaan pääsääntöisesti käyttäen henkilökohtaista perus- ja lisäprosenttia tai muuta henkilökohtaista pidätysprosenttia. Ennakonpidätys tehdään kuitenkin aina vähintään 25 %:n suuruisena, jos käytössä on palkkaa varten annettu pidätysperuste.

Osasairauspäivärahasta ja osittaisesta vanhempainrahasta ennakonpidätys toimitetaan pääsääntöisesti käyttäen henkilökohtaista perus- ja lisäprosenttia. Näiden etuuksien ennakonpidätyksessä ei noudateta 25 % vähimmäispidätystä. Ennakonpidätystä ei toimiteta, jos suoritus on enintään 4 euroa päivää kohti.

Vanhempainpäivärahan työssäoloajalta ennakonpidätys toimitetaan 40 % mukaisesti.

Enintään vähimmäismääräisenä maksettavasta etuudesta (pois lukien osasairauspäiväraha ja osittainen vanhempainraha) ennakonpidätys toimitetaan 20 % mukaisesti. Jos etuuden määrä on enintään 4 euroa päivää kohti, ennakonpidätystä ei toimiteta.

Jos etuudensaajalla on Verohallinnon antama muutosverokortti etuuksien maksua varten, toimitetaan ennakonpidätys sen mukaisesti.

Ennakonpidätys toimitetaan Verohallinnon päätöksessä olevan taulukkoprosentin mukaan, jos

- pidätystietoja ei ole

- edelliseen kalenterivuoteen kohdistuva etuus maksetaan takautuvasti tai etuutta maksetaan lisää. Maksun ei katsota kohdistuvan edelliseen kalenterivuoteen, jos maksukausi ajoittuu vuodenvaihteen molemmin puolin tai maksukausi päättyy siten, että etuutta ei olisi voitu maksaa edellisen kalenterivuoden aikana.

Esimerkki

Päiväraha myönnetään 20.1. ja maksetaan takautuen ajalle 10.12. - 10.1. Etuudensaajalle on saatu suorasiirtona tietoa palkkaa varten annetusta ennakonpidätysprosentista (27 %). Päivärahan määrä on 77,50 e/pv.

- Ajalta 10.12. - 31.12. ennakonpidätys toimitetaan taulukkoprosentilla 35.
- Ajalta 1.1. - 10.1. ennakonpidätys toimitetaan palkkaprosentilla 27.

Esimerkki

Taulukkoprosenttia ei käytetä säännöllisessä maksuerässä, jossa osa ajasta kohdistuu edeltävälle vuodelle.

Päiväraha on myönnetty 17.9. alkaen. Vuoden vaihteessa maksuerä osuu ajalle 23.12. - 24.1. ja sen maksupäivä on 24.1. Etuudensaajalle on saatu suorasiirtona tietoa palkkaa varten annetusta ennakonpidätysprosentista (27 %). Päivärahan määrä on 77,50 e/pv.

- Ennakonpidätys toimitetaan palkkaprosentilla 27.

Jos maksuerä maksetaan maksuesteen vuoksi tai muusta syystä myöhemmin, edelliseen vuoteen kohdistuvasta osuudesta ennakonpidätys toimitetaan taulukkoprosentin mukaisesti.

1.9.3.5. Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus

Muutosverokortti

Voit korjata ennakonpidätyksen, jos Kelaan on tullut muutosverokortti, joka on voimassa takautuvasti.

Jos muutosverokortin voimassaolo alkaa edellisen vuoden puolelta, voit korjata ennakonpidätyksen kuluvan vuoden toukokuun loppuun saakka. Palautettavan määrän on myös oltava maksussa viimeistään toukokuun lopussa.

Esimerkki

Kelaan on tullut verokortti 5.1. ja se on voimassa 1.11. alkaen. Verokortti on voimassa enintään 31.12. saakka. Ennakonpidätys voidaan korjata 1.11. alkaen. Korjaus voidaan tehdä kuluvan vuoden toukokuun loppuun mennessä, jolloin myös palautettavan määrän on oltava viimeistään maksussa.

Lähdevero

Jos etuudesta on peritty liikaa lähdeveroa, voit korjata liikapidätyksen vain saman maksuvuoden aikana.

Palveluntuottaja ennakonpidätysrekisteriin

Korjaa ennakonpidätys aina silloin, kun työkorvauksensaaja ilmoittaa kesken vuotta tiedon ennakkoperintärekisteriin kuulumisesta.

Kelan virhe

Jos Kela on toimittanut ennakonpidätyksen virheellisesti liian suurena, voit korjata virheen ilman muutosverokorttia. Kelan virhe on kyseessä esimerkiksi silloin, kun Verohallinnon antama ennakonpidätysprosentti on tallennettu väärin liian suurena.

Korjauksen voit tehdä verovuotta seuraavan vuoden toukokuun loppuun saakka. Palautettavan määrän on oltava maksussa viimeistään toukokuun lopussa. Verovuosi on kalenterivuosi, jolta vero määrätään.

Ennakonpidätyksen korjaaminen

Voit korjata ja maksaa liikaa perityn ennakonpidätyksen HERE-aloitusvalikon Ennakonpidätyksen korjaus -toiminnolla. Vero- ja kirjanpitoryhmä tekee RAKE-eläkkeiden ennakonpidätyksen korjaukset ja palautukset saatuaan niistä tiedon ohjelmallisesti.

1.9.3.6. Takaisin maksetut etuudet

Veronalaista etuutta voidaan periä takaisin nettomääräisenä niin kauan kuin Kela voi ilmoittaa Verohallinnolle veronalaisen etuuden ja ennakonpidätyksen määrien muutokset vuosi-ilmoituksen korjauksena. Maksettua etuutta voidaan periä takaisin ja kuitata nettomääräisenä etuuden maksuvuotta seuraavan vuoden toukokuun loppuun saakka. Tämän jälkeen perintä ja kuittaus tehdään bruttomääräisenä.

Jos etuudensaaja maksaa takaisin etuutta sellaiselta vuodelta, jonka verotus on jo vahvistettu, Kela ilmoittaa palautetun etuuden määrän Verohallinnolle takaisinmaksuvuotta seuraavan vuoden tammikuussa. Etuudensaajalle lähetetään tosite, johon on etuuksittain eritelty Verohallinnolle ilmoitetut tiedot. Verohallinto ottaa palautetun etuuden määrän huomioon takaisinmaksuvuoden verotuksessa.

(TVL 1535/1992 112 a § 1 ja 2 mom.)

Kela ilmoittaa myös työpaikkakassojen perimien etuuksien korjaustiedot Verohallinnolle.

Lastenhoidon tuen työkorvauksia ei peritä takaisin työkorvauksen saajalta, vaan lastenhoidon tuen hakijalta. Perhe ja hoidon tuottaja hoitavat yksityisen hoidon tuen veronoinaisuasiat suoraan Verohallinnon kanssa.

Lastenhoidon tuen hoidon tuottajille maksettujen työkorvausten takaisinperintä- ja kuittaustiedoista ei ilmoiteta muutostietoja Verohallinnolle.

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa kuntoutuksen työkorvausten palautukset Verohallinnolle.

1.9.3.7. Regressisuoritukset

Eri laitosten väliset ja (Kelan) saman maksajan eri veronalaisten etuuksien väliset regressisuoritukset käsitellään ja maksetaan verottomina bruttomäärinä. Jos kuitenkin regressinä perittävä etuus tai sen osa on verotonta, on maksettava etuus verottomalta osin veronalaista esim. kun kuntoutusrahasta peritään opintotuen asumislisää. (TVL 1535/1992 112 a § 3 mom.)

Lue lisää regressiperinnästä ao. etuuden ohjeesta Regressiperintä-kohdasta.

Asiakkaan veronalaista tuloa on aina hänelle itselleen maksettu etuus. Verohallinnolle ei ilmoiteta verovapaina käsiteltyjä regressimaksuja.

1.9.3.8. Vuosi-ilmoitukset

Verovuosi 2018

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa vuosi-ilmoituksella Verohallinnolle tiedot maksetuista etuuksista ja työkorvauksista sekä niistä toimitetuista ennakonpidätyksistä, lähdeveronalaisista suorituksista ja maksetuista lähdeveroista.

Vero- ja kirjanpitoryhmä toimittaa Verohallinnolle vuosi-ilmoituksen maksuvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Eläkkeensaajille, alle 18 vuotiaalle etuudensaajille, edunvalvojille, kuolinpesille ja työkorvauksen saajille lähetetään vuosi-ilmoituskirje. Muut etuudensaajat voivat katsoa vuosi-ilmoitustiedot Kelan sähköisestä asiointipalvelusta. Jos työkorvauksen saaja pyytää toiminnan päättyessä tositetta maksetuista määristä, tulosta hänelle tosite.

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa Verohallinnolle osakeyhtiöille, osuuskunnille ja rekisteröidyille yhdistyksille maksetut työkorvaukset kuukausittain eriteltyinä.

Eläkkeiden ja etuuksien vuosi-ilmoitustiedot ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä HEKY > Etuussummat > Verotusta varten annetut tiedot.

Päivähoidontuottajien vuosi-ilmoitukset ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä APKY-aloitusvalikolta kohdassa 'Maksetut työkorvaukset' valinnalla 'Verotukseen annetut tiedot'.

Verovuosi 2019

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa vuosi-ilmoituksella Verohallinnolle tiedot maksetuista etuuksista sekä niistä toimitetuista ennakonpidätyksistä, lähdeveronalaisista suorituksista ja maksetuista lähdeveroista. Työkorvauksista ei enää anneta vuosi-ilmoitusta, koska tiedot on ilmoitettu 1.1.2019 alkaen tulorekisteriin, josta Verohallinto saat tarvitsemansa tiedot.

Vero- ja kirjanpitoryhmä toimittaa Verohallinnolle etuuksien vuosi-ilmoitukset maksuvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Eläkkeensaajille, alle 18 vuotiaalle etuudensaajille, edunvalvojille, kuolinpesille ja työkorvauksen saajille lähetetään vuosi-ilmoituskirje. Muut etuudensaajat voivat katsoa vuosi-ilmoitustiedot Kelan sähköisestä asiointipalvelusta. Jos työkorvauksen saaja pyytää toiminnan päättyessä tositetta maksetuista määristä, tulosta hänelle tosite.

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa Verohallinnolle osakeyhtiöille, osuuskunnille ja rekisteröidyille yhdistyksille maksetut työkorvaukset kuukausittain eriteltyinä.

Eläkkeiden ja etuuksien vuosi-ilmoitustiedot ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä HEKY > Etuussummat > Verotusta varten annetut tiedot.

Päivähoidontuottajien vuosi-ilmoitukset ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä APKY-aloitusvalikolta kohdassa 'Maksetut työkorvaukset' valinnalla 'Verotukseen annetut tiedot'.

Tietojen korjaaminen

Vuosi-ilmoitustietoja voidaan korjata ennen verotuksen päättymistä, jos etuuden tai ennakonpidätyksen määrä muuttuu esimerkiksi takaisinperinnän vuoksi. Edellisen vuoden nettopalautukset on tehtävä toukokuun loppuun mennessä. Vero- ja kirjanpitoryhmä voi korjata virheellisiä tietoja syyskuun loppuun saakka. Vero- ja kirjanpitoryhmä lähettää korjatuista tiedoista aina ilmoituksen myös etuudensaajalle.

1.9.3.9. Kuukausivalvonta

Kirjanpito- ja maksuliikenneryhmä tekee kuukausittain (viimeistään 10. päivä) Verohallinnolle valvontailmoituksen ennakonpidätyksistä ja lähdeveroista. Ilmoitus sisältää ilmoituskuukautta edeltävän kuukauden tiedot. Ennakonpidätys ja lähdevero maksetaan kuukausittain viimeistään maksukuukautta seuraavan kuukauden 10. päivänä.

1.9.4. Maksun estäminen

Erityishoitorahan maksaminen voidaan estää maksusteellä joko kokonaan tai tietyistä päivämäärästä alkaen. Maksuste voi olla sekä ohjelmallisesti asetettu että käsittelijän asettama. Jos käsittelijä asettaa maksusteen, hänen on kirjoitettava maksusteen syy vapaamuotoisesti.

1.9.5. Etuusmaksujen peruutukset pankista

Maksuja ei voi enää peruuttaa pankista.

1.10. Ilmoitusvelvollisuus

Erityishoitorahan hakijan on annettava hakemuksen yhteydessä ratkaisussa tarvittavat tiedot. Etuuden saajan on ilmoitettava kaikista etuuden saamiseen vaikuttavista muutoksista.

Kelalla on oikeus saada välttämättömiä tietoja etuuden ratkaisemista varten valtion, kunnan ja muun julkisyhteisön viranomaiselta, eläkelaitokselta, työnantajalta, työttömyyskassalta, työpaikkakassalta, potilasvakuutus- ja liikennevakuutuskeskukselta, lääkäriltä, terveydenhuollon ammattihenkilöltä, terveydenhuollon toimintayksiköltä tai muilta hoitolaitoksilta (SVL 1224/2004 19 luku 1 §).

Kelalla on oikeus yksittäistapauksessa käyttää myös muiden etuuksien hoitamista varten saamia tietoja erityishoitorahaa käsitellessään (SVL 1224/2004 19 luku 9 §).

1.11. Tarkistaminen

Erityishoitoraha määritetään erityishoitorahaoikeuden alkaessa. Erityishoitoraha on tarkistettava ja hakijalle annettava tarkistuspäätös esimerkiksi, jos

- lapsen hoito- tai kuntoutusaika muuttuu
- erityishoitoraha-ajalle myönnetään siihen vaikuttava muu etuus
- vakuutettu palaa työhön
- vakuutettu aloittaa opiskelun
- vakuutettu kuolee
- työnantaja ilmoittaa uudet tai muuttuneet palkanmaksutiedot.

Jos ilmoitus muutoksesta tulee vakuutetulta itseltään, häntä ei tarvitse erikseen kuulla. Muutoin häntä kuullaan joko suullisesti tai kirjallisesti.

1.12. Lakkauttaminen

Erityishoitoraha lakkautetaan, jos

- etuudensaaja tai etuuden perusteena oleva lapsi kuolee
- etuudensaaja aloittaa työnteon tai opiskelun
- etuudensaajalle on myönnetty estävä etuus
- etuudensaaja muuttaa ulkomaille, jonne etuuden maksua ei jatketa.

Erityishoitorahapäivien laskenta päätetään lakkautusta edeltäneeseen päivään. Jos vakuutetulle on jo myönnetty lakkautuksen jälkeiselle ajalle seuraava asiakokonaisuus, on se tarvittaessa tarkistettava, koska ratkaisulla saattaa olla vaikutusta enimmäisaikoihin tai etuuden määrään.

1.13. Liikamaksu

Liikamaksua voi aiheutua, jos etuutta on maksettu väärin perustein aiheetta tai liian suurena. Liikamaksu tai liikamaksun lisäystä voi syntyä etuuden tarkistusratkaisussa ja lakkautuksessa.

Erityishoitorahassa liikamaksua voi syntyä vain vakuutetulle.

Jos vakuutettua ei ole aiemmin kuultu liikamaksusta, lähtee päätöksen liitteenä ohjelmallisesti liikamaksua koskeva kuulemiskirje.

1.13.1. Takaisinperintä

Kaikille etuuksille yhteinen Takaisinperintä-ohje.

1.14. Päätöksen oikaisu ja poistaminen

Kaikille etuuksille yhteinen Päätöksen oikaisu ja poistaminen.

Päivärahapäätöksen oikaiseminen eduksi

Jos hakija toimittaa Kelaan uutta selvitystä joka ulottuu takautuvalle ajalle, tulee aina tutkia, voidaanko aiemmin annettu etuuspäätös oikaista hakijan eduksi. Myös lainvoimainen etuuspäätös voidaan oikaista hakijan eduksi.

Oikaiseminen tulee kysymykseen esimerkiksi, kun ratkaisun tekemiseksi tarvittavia tietoja ei pyynnöstä huolimatta ole toimitettu (esimerkiksi hakemus tai lääkärinlausunto on puuttunut) ja hakemus on hylätty sillä perusteella. Asia käsitellään uudelleen alkuperäisen vireilletulon mukaisesti, jos hakija toimittaa myöhemmin puuttuvan selvityksen. Oikaisemisella ei ole määräaikaa.

1.15. Muutoksenhaku

Kaikille etuuksille yhteinen Muutoksenhaku-ohje.